

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

FILOZOFICKÁ FAKULTA

Katedra historie – sekce archeologie

Bakalářská diplomová práce

Nálezy římských mincí na území

Olomouckého kraje

Autor práce: Pavel Kašpar

Vedoucí práce: Doc. PhDr. Eduard Droberjar, Ph.D.

Olomouc 2014

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto diplomovou práci vytvořil samostatně s použitím literatury, kterou uvádím v seznamu.

V Olomouci dne 26. 4. 2014

.....

Podpis

Poděkování

Předně bych zde rád poděkoval Doc. PhDr. Eduardu Droberjarovi, Ph.D., za odborné vedení práce a podnětné konzultace. Mé díky patří i Mgr. Pavlu Šlězarovi a Mgr. Marku Kalábkovi za cenné rady a inspiraci pro další práci. Dále děkuji všem, kteří přispěli svoji radou či ochotnou pomocí. Zároveň bych zde rád poděkoval svým rodičům za všestrannou podporu.

Obsah

Úvod	5
1. Dosavadní stav poznání a dějiny bádání v regionu.....	6
1.1 Dosavadní stav poznání	6
1.2 Dějiny bádání o době římské v regionu	11
2. Vyhodnocení nálezového fondu.....	14
2.1 Numismatická analýza.....	14
2.1.1 Chronologie	15
2.1.2 Vyhodnocení nominálů a mincovních materiálů	24
2.1.3 Mincovny	28
2.2 Zhodnocení archeologických poznatků.....	30
2.2.1 Depoty a hromadné nálezy.....	30
2.2.2 Ojedinělé nálezy	37
2.2.2.1 Sídlištní nálezy	38
2.2.2.2 Nálezy z pohřebišť	43
2.2.2.3 Ojedinělé nálezy bez bližšího kontextu	45
3. Význam římských mincí v regionu a indikace obchodní cest	47
Závěr.....	54
Resumé.....	56
Literatura.....	58
Přílohy.....	66

Úvod

Předložená bakalářská práce se zabývá římskými mincemi z 1. až 4. století, které byly nalezeny na území Olomouckého kraje. Hlavním cílem bylo vytvoření přehledného katalogu nálezů. Samotný katalog se následně stal základem pro vytvoření vyhodnocení nálezového fondu.

Textová část je rozdělena do tří hlavních kapitol, které jsou následně děleny do podkapitol.

Větší část informací byla čerpána z literatury, proto jí bylo v první kapitole dáno více prostoru. Kapitola obsahuje i přehled dějin bádání o době římské ve vymezeném regionu.

Samotné vyhodnocení nálezového fondu je obsaženo ve druhé kapitole, která je rozdělena na dvě části. Literatura k jednotlivým nálezům není v textu uváděna, jelikož je obsažena v katalogu.

První část se zabývá numismatickým vyhodnocením. To je zaměřeno především na chronologii nálezů, která je stanovena na základě ražby mincí. Dále je v numismatické části probrána problematika materiálů, ze kterých byly raženy jednotlivé nominály. Následná část představuje mincovny, ve kterých byly raženy mince importované do vymezeného regionu.

Druhá část rozboru nálezového fondu je zaměřena na vyhodnocení z pohledu archeologie. Kapitola je rozdělena dle druhů nálezů. První podkapitola představuje hromadné nálezy a depoty. Druhá pak nálezy ojedinělé, které jsou zařazeny do kategorie sídlištních, hrobových a tzv. ztrátových nálezů.

Poslední kapitola se věnuje možnostem transportu mincí z římské říše do regionu a obsahuje i zamyšlení se nad funkcemi, které ve vymezeném prostoru plnily. Je zde probrána i problematika využití mincovních nálezů jako indikátorů zaniklých obchodních komunikací a regionálních cest.

Přílohy jsou tvořeny již výše zmíněným katalogem lokalit a nálezů. U jednotlivých hesel je rovněž uvedena literatura týkající se nalezených mincí, a proto není dále v textu uváděna. Přílohy také obsahují přehledové tabulky a grafy. Zastoupena je i obrazová část. Zjištěné informace se pak promítly do přiložených map.

1. Dosavadní stav poznání a dějiny bádání v regionu

1.1 Dosavadní stav poznání

Vzhledem k obtížím spojeným s přístupem k nálezovému fondu regionálních muzeí, tvořila literatura hlavní pramennou základnu mé bakalářské práce. Jedná se především o starší publikované studie zabývající se nálezy římských mincí v regionu, potažmo na celém území Moravy. Z tohoto důvodu jsem se rozhodl provést podrobnější rozbor těchto prací.

Zmínky o nálezech římských mincí pocházejí již z 16. století, kdy se o nich dovídáme z prací a listin význačných osobností jako byl olomoucký biskup Jan Dubravius, který se ve svém pojednání *Historia regni Bohemiae* zmiňuje o vyorávání zlatých a stříbrných mincí římských císařů v oblasti Hané (Křížek 1947, 159). Další informace se dovídáme i od Tomáše Pešiny z Čechorodu z jeho práce *Mars Moravicus* vydané roku 1663, následně se o nálezech římských mincí zmiňuje i František J. Schwoy (Červinka 1946, 1). Poslední dva jmenovaní nás informují především o nálezech z okolí Mušova, kde byla později lokalizována římská výšinná fortifikace (např. *Komoróczy – Vlach 2010*). Tyto prameny sice nesou jistou informaci o nálezech mincí v regionu, ovšem povětšinou jsou prosté jakékoliv vědecké hodnoty. Mohou být ale vodítkem v ucelení si představ o množství římských mincí, které se dostávaly na naše území. Jistý přínos v bádání o možnosti transportu a využití římských mincí v moravském barbarském prostředí přináší monografie *Über die in Mähren gefundenen römischen und griechischen Münzen*. Autorem práce, vydané roku 1786, je Otto Steibach z Kranichsteina (Křížek 1947, 160).

První literární prameny určité vědecké váhy, které se zabírají i nálezy římských mincí ve vymezeném regionu, lze vysledovat do 2. pol. 19. století. Jedná se především o vědecká periodika vycházející v období Rakousko-uherské monarchie, například Fridrich Kenner ve své studii z roku 1867, *Beiträge zu einer Chronik der archäologischen Funde in der österreichischen Monarchie (1864–1866)*, přináší informace o objevu mince císaře Galliena z Olomouce či zlatého aureu ze Štítů (Kenner 1867, 257). Pravdou ovšem zůstává, že informace vztahující se k těmto nálezům jsou dosti kusé, což je velký nešvar i u dalších prací. Dalšími periodiky, ve kterých lze narazit na

poznatky o nálezech mincí, jsou například *Mittheilungen der anthropologischen Gesellschaft in Wien* či *Alvater*. Bohužel tato a obdobná německá periodika jsou podceňována. Přináší přitom množství informací a postřehů o starých archeologických výzkumech, které se netýkají jen doby římské, ale i ostatních pravěkých či historických epoch.

Další a z pramenného hlediska asi nejdůležitější skupinu tvoří práce a studie regionálních badatelů z přelomu 19. a 20. století. Jejich význam spočívá především v absenci jiných dostupných pramenů. Roku 1893 byly veřejnosti prezentovány hned dva soupisy římských mincí nalezených na Moravě. Jan Knies (1893) v periodiku *Český lid* uveřejnil článek *O římských starožitnostech na Moravě nalezených*. V *Časopisu Vlasteneckého spolku musejního v Olomouci* (dále ČVSMO) prezentoval Inocenc L. Červinka (1893) svůj soupis pod názvem *Mince římské na Moravě nalezené*.

Kniesova studie se pokouší řešit i obchodní stezky, ovšem zdá se mi, že poněkud zmatečně. Přínosnější je jeho popis aversu a reversu mincí, společně s údaji a popisem místa nálezu (např. *Knies 1893, 427*). Červinka ve své práci uvádí především popis mince společně se základními údaji o místě a okolnostech nálezu. Z dnešního pohledu zamrzí stručnost uvedených informací, což se týká nálezových okolností i popisu mincí, více údajů by usnadnilo mnohdy problematické dohledávání příslušných mincí v muzejních sbírkách.

Červinka (1895) se římským mincím pocházejících z moravských nálezů věnoval i nadále. Roku 1895 publikoval na stránkách *Časopisu Matice moravské* práci *O římských cestách obchodních na Moravě*. Jak již název práce napovídá, autor se zde pokouší spojit nálezy římských mincí se strukturou obchodních cest. Mimo jiné se snaží určit pravděpodobnou polohu „měst“ Eburodunum, Felicia či Meliodunum, uváděných v díle Klaudia Ptolemaia (*Červinka 1895, 37–38*). Nicméně některé zde uváděné trasy se i dnes jeví jako pravděpodobné. Trochu nešťastné se zdá být, při určování starých komunikačních tras, spojování bronzových artefaktů (depoty z doby bronzové) a římských mincí (např. *Červinka 1895, 107*). Hlavním přínosem této studie je rozšíření soupisu římských mincí o nové nálezy.

První polovina 20. století přinesla zvýšený zájem o římské dědictví na našem území, což se projevilo mimo jiné i vytvořením několika soupisů

římských artefaktů nalezených v prostoru Moravy a Slezska. Poměrně vyčerpávajícím způsobem zpracoval poznatky o době římské na Moravě Anton Rzehak (1918) v práci publikované ve dvacátých letech nesoucí název *Die römische Eisenzeit in Mähren*. Bohužel mincovní nálezy se netěšily jeho přílišnému zájmu, což se projevilo především ve stručnosti uvedených nálezů. Co se jich týče, jsou popsány velice skromně a často bez odkazů na literaturu, kde autor čerpal příslušné informace (např. Rzehak 1918, 269).

Významnou osobností regionální archeologie byl Antonín Gottwald, amatérský archeolog, který neváhal hradit výzkumy ze svého. Jeho snad největším přínosem je prozkoumání žárového pohřebiště z mladší doby římské v Kostelci na Hané (např. Gottwald 1927; 1931). Římské mince nestály ve středu jeho zájmů. V práci nazvané *Můj archeologický výzkum* publikoval fotografie dvou mincovních nálezů (Hrubčice, Olšany u Prostějova). Bez podrobnějších informací o nálezech (Gottwald 1931, 110). Důvodem, proč zde tuto práci zmiňuji, je vysoká kvalita fotografií. Je veliká škoda, že nebyly obdobně zdokumentovány i další nálezy z vymezeného území. Příslušné snímky zachycují unikátní podobu každé mince a díky tomu by jejich dohledávání bylo značně usnadněno.

Roku 1927 je v *Numismatickém časopisu československém* publikována, původně seminární, práce Josefa Skutila *Soupis antických mincí nalezených na Moravě*. Skutil (1927) zvolil, poněkud nešťastně, řazení nálezů podle panovníků. Jistě přehlednější by bylo řazení podle lokalit. Jak uvádí Červinka (1946, 2), autor práce přebírá informace o moravských nálezech často nekriticky a nevyhne se ani uvádění chybných údajů. Na druhou stranu je u každého nálezu uvedena příslušná literatura, ze které autor čerpal. I přes jisté výtky se jedná o důležitý zdroj poznatků o moravských nálezech.

Na Skutilův soupis navázal František Křížek (1933; 1941) pracemi *Příspěvky k soupisu antických mincí nalezených na Moravě a Nové římské mince z Moravy*. Křížek používá obdobnou strukturu soupisu jako Skutil, nálezy jsou tedy řazeny podle panovníka. Ovšem Křížek o nálezech uvádí poměrně více informací, především numismatické povahy. Zároveň je při popisu i určování mincí pečlivější.

Křížek (1947) se ve svých *Poznámkách k soupisu a zpracování nálezů římských mincí na Moravě* pokouší kriticky zhodnotit dosavadní bádání a přístup k těmto nálezům. Zároveň se pokouší nastínit směr, kterým by se další bádání a vyhodnocování materiálu mělo ubírat. S většinou jeho závěrů se dá souhlasit i dnes.

Ve stejné době publikoval I. L. Červinka (1946) v ČVMSO ucelený soupis římských mincovních nálezů z území Moravy. Soupis byl víceméně sestaven z jednotlivých dříve publikovaných zlomků (např. Červinka 1894; 1895; 1928). Práce byla rozšířena o úvodní komentář. Červinka mincovní nálezy řadí podle lokalit, každý záznam je pak doplněn příslušnou literaturou. Je škoda, že se Červinka, alespoň částečně, neřídil směrem, který navrhl Křížek. Ten ve svých *Poznámkách* vybízí především k většímu důrazu na archeologické souvislosti nálezu (Křížek 1947, 165). Ty v soupisu nejsou nijak rozšířeny, ani numismatické poznatky nejsou doplněny, což zamrzí především proto, že se velká část v katalogu publikovaných mincí nacházela v Červinkově soukromé sbírce.

Numismaticko-archeologické bádání o nálezech římských mincí nabralo požadovaný směr až ve druhé polovině 20. století. Za mezník se dá považovat práce *Nálezy antických mincí* Eugena Pochitonova (1955), která byla součástí prvního dílu několika svazkového počínu *Nálezy mincí v Čechách, na Moravě a ve Slezsku*. Pochitonov nám zde ve stručnosti předkládá soupis nálezů a literatury vážící se k nim. Křížkova předchozí forma jednotlivých záznamů (1933; 1941) by byla jistě vhodnější než stručný zápis Pochitonovův. Chápu ale, že by vytvoření soupisu vyžadovalo neúměrně více času. I tato práce má své nedostatky, většinu shrnul ve své recenzi již M. R. Pernička (1957, 181–183). I přes své nedokonalosti se jedná o nejucelenější soupis moravských nálezů římských mincí, který byl doposud vydán.

Na Pochitonova se pokusil navázat Jan Beneš (1961) svojí prací *Antické památky v Severomoravském kraji a přilehlých oblastech*. Dílo je to rozsáhlé, ovšem zůstalo pouze ve formě rukopisu. Beneš v soupisu přináší podrobný popis každé mince, rovněž se pokouší o jejich určení. Nejvíce zde zamrzí malý počet uvedených inventárních čísel, pod kterými byly nálezy uloženy v regionálních institucích. To je ovšem nejspíše způsobeno dobovou

reorganizací muzejních institucí, která měla velice neblahý vliv na pozdější identifikaci původních moravských nálezů.

Nové mincovní nálezy pak byly jednotlivě publikovány ve formě krátkých zpráv především v numismatických časopisech. O regionálních nálezech takto informovali odbornou i laickou veřejnost především Václav Burian (např. 1962; 1966; 1970) a Jan Beneš (např. 1964; 1967). Ve svých zprávách se snaží o zaznamenání maximálního množství údajů o každém nálezu, text je často doplněn mapovým podkladem, a co je zejména důležité, i fotografií nálezu. Při čerpání informací o regionálních nálezech nesmíme zapomínat na jiné dobové územně-správní členění. Některé nálezy spadající do naší zájmové sféry tak musíme hledat v periodikách zaměřených na slezský region (např. Šikulová 1964).

Práce *Nálezy mincí na Olomoucku* amatérského numismatika Jaroslava Dopity z roku 1986 zaměřující se především na olomoucký region, je spíše okrajovou záležitostí. Přináší sice některé novější nepublikované nálezy, avšak pouze se značně omezenými údaji (např. *Dopita 1986*, 16).

Druhá polovina 20. století byla pro regionální problematiku nálezů římských mincí důležitá i z hlediska nových přístupů k tomuto druhu nálezů. V této době vznikají práce zaměřující se na možnosti funkce a transportu římských mincí na území obývané germánskými kmeny (např. *Pochitonovi 1952; Kolníková 1972; Bouzek 1986*). Rovněž vznikají práce zabývající se určitým fenoménem. Například studie Z. Nemeškalové-Jiroudkové (1962) věnující se nálezům římských zlatých mincí z období stěhování národů.

V nejnovější době dochází k rapidnímu nárůstu nových nálezů mincí v regionu, a to především za pomoci detektorů kovů. Ne všechny objevené mince se dostanou do rukou odborníků. Je těžké odhadnout množství materiálu, který nenávratně mizí z našeho území. Někteří uvědomělejší jedinci ovšem spolupracují s regionálními institucemi jako je Archeologické centrum Olomouc (dále ACO) či s územním odborným pracovištěm Národního památkového ústavu v Olomouci (dále NPÚ), díky tomu se daří dokumentovat některé nové nálezy. Určitý počet nálezů je zaevidován i v této práci.

Část materiálu byla získána při archeologických výzkumech a následně publikována (např. *Peška – Šrámek 2004; Kalábek – Militký 2009*).

Nově publikované práce se snaží o uvedení maximálního počtu údajů týkajících se numismatické, ale i archeologické stránky věci. V nastaveném kurzu by bylo vhodné pokračovat i nadále.

1.2 Dějiny bádání o době římské v regionu

Jistý zájem o toto období je možné pozorovat již v 18. století, kdy dochází při úpravách opevnění města Olomouce k nálezům římských mincí (*Kalábek 2006, 431*). K těmto nálezům bylo většinou přistupováno jako ke kuriozitám, popřípadě měly podporovat teorii o založení města samotným Juliem Caesarem či Juliem Maximinem, což dokládá dlouho tradovaný hromadný nálezn mincí doprovázený nádobami a zbraní (*Pochitonov 1955, 255, n. 1120*). „Legendu“ o tomto nálezu má na svědomí patrně J. W. Fischer. (např. *Rzehak 1918, 211*)

Tento pohled na věc je postupně nahrazován kritičtějším přístupem. Jako zlomové období se jeví konec 19. a počátek 20. století. V centru pozornosti je nadále především artefakt, ovšem prohlubující se zájem amatérských archeologů o minulost regionu přináší i první soupisy lokalit souvisejících s osídlením germánské populace. Mezi tyto badatele patří zejména I. L. Červinka (1902). Bohužel prezentace tehdejších objevů je značně minimalistická a často se omezuje na základní popis místa objevu a výčet vyzvednutých předmětů (např. *Červinka 1902, 280; Gottwald 1924, 118*).

Nutno podotknout, že samotná moravská archeologie stála teprve na počátku své cesty a většina terénních prací byla hrazena ze soukromých zdrojů každého iniciátora výzkumů. Do této skupiny patřil i A. Gottwald, který neváhal vložit nemalé finanční prostředky do několikaletého odkrývání žárového pohřebiště z mladší doby římské v Kostelci na Hané (např. *Gottwald 1927; 1931*). Odkrytím rozsáhlé nekropole (448 hrobů) vyvstalo množství otázek, které postupně měnily směr, kterým se bude regionální archeologie ubírat. Nejdříve šlo především o vymezení chronologie pohřebiště. Na řadu vyvstalých otázek se rozhodl odpovědět Jiří Zeman (1961), který se ve své práci pokusil o hlubší vyhodnocení objevené situace. Je tak vidět změna ve vnímání archeologických nálezů. Do popředí se

dostává snaha o vyhodnocení celé nálezové situace i s aspekty sociologickými, ekonomickými či demografickými.

Společně s postupnou „restrukturalizací“ a „zestátněním“ archeologie ve druhé polovině 20. století dochází k upouštění od badatelského odkrývání lokalit v celém jejich rozsahu. Nové poznatky o době římské jsou nadále získávány výhradně ze záchranných nebo předstihových výzkumů či povrchovými sběry.

Obdobně jako na celém území ČR probíhá i ve vymezeném regionu v posledních desetiletích masivní stavební boom, dochází ke stavbám nových komunikací (silnice, dálnice), ale i k rozvoji technické infrastruktury na katastru jednotlivých obcí (plynovody, kanalizace, kabelové přípojky). Díky tomu dochází k objevování nových sídelních (k problematice souhrnně *Vachůtová 2008*), ale i pohřebních areálů z doby římské (souhrnně *Vachůtová – Vlach 2011*). Do této kategorie spadá i objev sídliště z pozdní doby římské v Mořicích na Prostějovsku. K objevu došlo při stavbě dálnice D1 (*Beneš 2007, 473*). Nutnost záchranné akce vyvolala i odkrytí polykulturní lokality ve Slatinicích, kde bylo rovněž rozpoznáno několik sídlištních objektů datovaných do doby římské (*Kašpárek 2008, 177*).

Předstihový záchranný výzkum pracovníků ÚAPP Brno přinesl na přelomu tisíciletí objev polykulturní lokality na katastru obce Kostelce na Hané. V poloze „*Kozí brada*“ bylo odkryto i několik desítek sídlištních objektů datovaných do mladší a pozdní doby římské a nejspíše souvisejících s nedalekým žárovým pohřebištěm (*Vachůtová 2007, 395*).

Masivní stavební činnost zapříčila rozsáhlé archeologické záchranné práce i v hanácké metropoli, městě Olomouci a jeho přilehlých oblastech. Postupné zastavování Olomouce-Neředína rodinnými domy umožnilo téměř souvislý několikaletý výzkum v trati „*Mýlina*“. Pracovníky ACO došlo k objevu vícefázového osídlení z doby římské. Důležitý je i objev příkopu krátkodobého pochodového tábora římské armády, datovaného do období markomanských válek (např. *Peška – Šrámek 2004, 127; Kalábek 2006, 437*). Mezi obdobně objevené lokality patří i Olomouc-Slavonín, kde došlo k odkrytí sídlištních objektů z období stěhování národů (*Kalábek 2004, 137*).

Mezi poslední archeologické objevy, dokazující germánské osídlení v regionu, patří loňský výzkum v Moravičanech, kde došlo k objevu

kostěného hřebenu a fragmentu importované římské keramiky.¹ Keramice římské provenience (především typu terra sigillata), potažmo obecně době římské na Šumpersku se věnuje pracovník šumperského muzea Mgr. Jakub Halama (v tisku).

Zajímavé nálezy přinesl záchranný výzkum olomouckého NPÚ na schodech u kostela Panny Marie Sněžné. Jedná se o nálezy fragmentů římské střešní krytiny ve vrstvě datované do 9.–10. století (*Šlězár 2013a*, 105).

V posledních letech dochází i k dalšímu rozvoji činnosti ACO. Jedná se například o snahu zapojit jedince používající detektory kovů ke spolupráci s archeology-profesionály, neboť tímto způsobem mizí v nenávratnu kvanta kovových artefaktů (mince, spony, ale i předměty z doby bronzové atd.). Potěšující je i rozvoj využívání nedestruktivních metod při zkoumání lokalit, jedná se například o leteckou či geofyzikální prospekci.

ACO zároveň v nedávné době spustilo internetový projekt Římané v Olomouci, kde je možno získat přehledné informace o nálezech z doby římské z Olomouce a blízkého okolí (*Kalábek – Peška 2013*).

¹ Dle sdělení Mgr. Pavla Šlězara z NPÚ.

2. Vyhodnocení nálezového fondu

Hlavním cílem této práce je rozbor a zhodnocení římských mincí nalezených na území Olomouckého kraje. Nálezový fond tvoří minimálně 204 mincí, které byly objeveny na katastrálním území 60 obcí a dohromady tvořily 107 nálezových celků (viz katalog), přičemž z depotů a hromadných nálezů pochází minimálně 110 kusů. Přesný počet nalezených mincí snad ani nelze zjistit, neboť velká část objevů byla učiněna již ve druhé polovině 19. a první polovině 20. století. Mince byly často objeveny při pozemních či zemědělských pracích a nebylo výjimkou jejich částečné či úplné rozdání mezi přítomné dělníky (např. nález **Těšetice** (50) nebo **Přerov** (43a). Setkáváme se i s problémem, kdy je v literatuře hromadný nález označen pouze jako „římské mince“ (např. *Pochitonov 1955*, 306, n. 1400), bohužel chybějící bližší údaje se odrazily i v celkovém vyhodnocení. I tyto nálezy však bylo nutné do soupisu zahrnout, i kdyby jen z důvodu jeho úplnosti a i ve vyhodnocení je třeba s nimi v omezené míře operovat. Ovšem z pochopitelných důvodů je bylo nutno vyřadit z kategorií jako je datace či určení materiálu/nominálu. Kvůli výše zmíněným problémům není možné se vyhnout jistému zkreslení a ve své podstatě numismatický materiál nalezený v prostředí barbarika není sám o sobě zcela objektivní.

Základní vyhodnocení bylo rozděleno do dvou částí. První je zaměřena na numismatickou a druhá na archeologickou stránku věci.

Technická poznámka na závěr, tučné zvýraznění odkazuje na katalog, kdy první část tvoří název lokality, v závorce je pak uveden pořadový kód (např. **Přerov** (43a)). V katalogu je rovněž uvedena literatura k jednotlivým nálezům. V textu použité zkratky: AV označuje zlato, AR stříbro a AE měď a její slitiny.

2.1 Numismatická analýza

Následující část se bude zabývat zhodnocením informací výhradně z numismatického pohledu (chronologie, nominál/materiál, mincovny). Vyhodnocení je možné pouze u mincí, u kterých jsou tyto informace zachovalé a dostupné. Jak již bylo výše řečeno, jedná se 204 kusů římských mincí z období 1. až 4. století.

2.1.1 Chronologie

Chronologie je v této podkapitole postavena především na určení co nejbližšího data vyražení nalezených mincí. Níže popsaná chronologie však nemusí a často ani neodpovídá archeologickým zjištěním. Pro poznání mincovních nálezů je však důležitá.

Rámcové datování spočívá v zařazení mincí do jednotlivých století. Ve vymezeném regionu se nalézají mince z celého vytyčeného období, tedy od 1. do 4. století. Blíže datovat se podařilo 153 mincí. Do 1. století můžeme s jistotou zařadit 8 mincí. S každým dalším stoletím se počet mincí zvyšuje. Z mincí vyražených ve druhém století se na vymezené území dostalo 34, ze třetího jich pochází 45. Největší počet (cca 66 kusů) spadá do 4. století (vše graf 1). V tomto případě je zde jasně patrná stoupající tendence mincí transportovaných na území regionu.

Jak již bylo avizováno výše, do prvního století je datováno 8 mincí. Nejstarší je bronzová ražba Tiberia pro Agrippinu starší z **Přerova-Předmostí** (43b). Ovšem nález je obestřen několika nejasnostmi, samotná lokalizace vycházející z literatury není zcela přesvědčivá (*Skutil 1927b*, 137). Přibližná datace mince je určena podle roku úmrtí císařovny (33 n. l.), tedy doby kdy mohla být nejdříve vyražená. Lepší situace je u dalšího nálezů, a to u mince ražené Caligulou pro slavného vojevůdce Agrippu (obr. 1:2). Jedná se o poměrně nedávný nález z **Loštic** (29e). Společně s dalšími čtyřmi nálezy mincí z různých časových období nám i tento nález dokládá důležitost loštické oblasti v průběhu doby římské.

Chronologicky následný je dupondius císaře Claudia I. ražený mezi lety 41–54 z **Uničova-Brníčka** (53). Na tomto nálezů může být demonstrována problematika týkající se funkce mincí jako datačního prostředku, neboť mince byla společně s velkým bronzem Valentiniana II. (raženým mezi lety 375–392) součástí drobného hromadného nálezů (2 ks). Dnes si lze jen těžko představit složité procesy, které svedly ražby vzdálené od sebe více než 300 let do jednoho nálezového celku. Je znám fakt, že si Germáni oblíbili kvalitní stříbrné mince, a dokládá to i jejich dlouhý oběh v barbariku (*Militký 2013*, 20). U mosazné mince je to ovšem podezřelé. Bohužel nebylo prozatím možné se k nálezů fyzicky dostat, leccos by

napověděla otřelost dupondiu a porovnání patiny obou mincí. Další možnosti jsou však ještě méně pravděpodobné, například že šlo o znovuobjevenou minci. Možnost této situace dokládá mince nalezená v **Moravičanech** (32, mapa 6). Málo pravděpodobný se zdá i pozdní transfer mince z území ovládaného římskou říší.

Asi nejzajímavější jsou nálezy dvou zlatých aureů císaře Nera. Blíže popsány je objev z **Majetína** (30). Jedná se o minci raženou v rozmezí let 63–68. Druhý Neronův aureus pochází ze **Štítů** (48) a patrně byl součástí mincí vyplavených ve 40. letech 19. století při bouřce, bohužel dnes jsou tyto nálezy nedostupné. Na celém území Moravy bylo dosud objeveno 9 zlatých ražeb císaře Nera (*Sejbal ml. 1989, 1*). Jedná se bezesporu o zajímavý jev, který Jiří Sejbal (*tamtéž, 2*) vysvětluje účastí příslušníků kmene Kvádů v mocenském soupeření nástupců císaře Nera. Údajně by se mělo jednat o kořist z vítězné bitvy u Cremony z roku 69 (*tamtéž*). Množství nalezených mincí by tuto teorii podporovalo, ovšem absence mincí vítězného císaře Vespasiana ji poněkud koriguje. Zároveň není zcela vyřešena otázka územního rozsahu obývaného Kvády. Vysvětlením by mohl být i obchodní pohyb po tzv. Jantarové stezce (viz níže).

Jedním AR denárem je v regionálních nálezech zastoupen i krátce vládnoucí Neronův nástupce Galba, po jehož zavraždění vypuklo nedlouho trvající období chaosu, které vyvrcholilo výše zmíněnou bitvou u Cremony (69 n. l.). Mince pochází z **Křenovic** (27a). K objevu došlo na sklonku 19. století na údajném germánském sídlišti (*Červinka 1946, 17*). Sídliště je dalšími ojedinělými nálezy datováno do starší doby římské, avšak prozatím nebylo podrobněji archeologicky prozkoumáno (*Droberjar 1997, 168*).

Mince vyražené v 1. století a nalezené na území Olomouckého kraje uzavírají dvě ražby císaře Domitiana. Roku 86 došlo k vyražení dupondiu (obr. 1:3), který byl nedávno objeven pomocí detektoru kovů v **Náměšti na Hané** (35c). Při povrchovém sběru byl následně získán archeologický materiál (dva skleněné korálky a fragmenty keramiky), který na lokalitě prokázal osídlení z pozdní doby římské.² Nález tak může opět sloužit jako důkaz komplikovaného postavení římských mincí v barbarském prostředí.

² Ústní sdělení Doc. PhDr. Eduarda Droberjara, Ph.D. z UP v Olomouci.

Druhou ražbou císaře Domitiana je denár datovaný do let 93–94 a objevený v **Čelčicích** (9) na Prostějovsku. Počet mincí vyražených v 1. století (tab. 1; graf 2) a následně nalezených na vymezeném území je dosti nízký a ve většině případů bez archeologického kontextu, který by umožnil stanovení objektivnější chronologie.

Již výše bylo řečeno, že 34 mincí pocházejících z regionálních nálezů bylo vyraženo ve 2. století (graf 3, tab. 2). Dva denáry z **Kojetína** (23c) a **Kralic na Hané** (26b) zdobí portrét císaře Traiana, obě mince byly vyraženy mezi lety 103–111 a obě pocházejí z hromadných nálezů. Minci z Kojetína doprovázel denár ražený pro Julii Domnu a mince byly uloženy do země nejspíše v první polovině 3. století. Zajímavější a zároveň problematičtější je situace okolo kralického nálezu. Ten byl patrně učiněn na germánském sídlišti v poloze „*Háj*“ a s největší pravděpodobností byl součástí rozoraného depotu. Alespoň částečně je známo 10 mincí pocházejících z této situace. Depot byl složen především z AE mincí (7 ks) dále jej tvořily dva stříbrné denáry a jedna zlatá mince, o té máme bohužel minimum informací (např. *Červinka 1946*, 16). Nejmladší ražbou zastoupenou v depotu je drobná mince Gratiana, která vznikla mezi lety 375–383. Depot tak byl tezaurován nejdříve na sklonku 4. století, patrně však až v průběhu první poloviny století následujícího (*Nemeškalová-Jiroudková 1975*, 50).

V regionálních nálezech jsou hojně zastoupeny mince císaře Hadriana. Jedná se o 7 kusů ražených v proběhu celé jeho vlády (117–138). Kromě denáru, který byl součástí výše zmíněného depotu z **Kralic na Hané** (26b), se jedná o ojedinělé nálezy. Jedinou mincí je v regionálních nálezech zastoupen i Hadriánův adoptivní syn a spoluvladař Lucius Aelius. Mince údajně pochází z **Olomouce** (37a), ale již dříve byly vysloveny pochyby o jejím olomouckém původu (*Dopita 1986*, 13).

Největším počtem mincí nalezených v Olomouckém kraji a ražených ve druhém století jsou zastoupeny ražby Antonina Pia (vládl 138–161) a Marca Aurelia (161–180).

Portrét Antonina Pia nese pět mincí nalezených především v jižní části kraje. Nutno podotknout, že se ve všech případech jedná o stříbrné denáry. Dalších sedm stříbrných mincí nese portrét jeho manželky Faustiny starší.

Tyto mince byly raženy na počest císařovy manželky po jejím skonu roku 141.

Ražby Marca Aurelia jsou v regionu zastoupeny deseti kusy, přičemž 6 mincí nese portrét samotného císaře. Dvě mince byly raženy na počest jeho předchůdce Antonina Pia a dvě mince pak nesou portrét Aureliovy manželky zesnulé roku 175.

Společné uložení ražeb císařů Antonina Pia a Marca Aurelia známe ze zaniklé obce **Stará Voda** (47). Každý z císařů zde byl zastoupen jedním stříbrným denárem, bohužel k nálezů chybí bližší informace.

Ze závěru druhého století pochází dva stříbrné denáry syna a nástupce Marca Aurelia, Commoda.

Starší nález byl učiněn před rokem 1893 v **Cholině** (18a). Commodův denár, ražený mezi lety 186–187, zde tvořil součást hromadného nálezů skládajícího se ze šesti stříbrných mincí, které patrně byly původně uložené v koženém váčku (*Červinka 1893*, 162). Bohužel bližší informace máme pouze o jediné další minci ze souboru, a to o denáru Marca Aurelia. Pravděpodobně byl celý soubor tvořen ražbami císařů Antoninské generace, ovšem nelze to nikterak potvrdit.

Druhý denár byl objeven v **Nákle** (34b) a jeho ražbu lze datovat do roku 189. V tomto případě se jedná o ojedinělý nález bez bližších archeologických informací (mapa 5).

Zdá se, že většina mincí transportovaných na vymezené území může být spojena s markomanskými válkami (166–180). Rozsah válečných operací stále není plně znám a neustále přibývají doklady o jeho velikosti. Jako příklad můžeme uvést objev vojenského pochodového tábora v Olomouci-Neředíně (např. *Peška – Šrámek 2004*, 127).

Velká část 3. století je pro římskou říši obdobím chaosu, sociálního a hospodářského úpadku (např. *Burian 1994*, 124–127). Zároveň je pro toto období charakteristické rychlé střídání panovníků na císařském stolci. Ovšem téměř vždy stihl i krátce vládnoucí panovník nechat razit mince se svým portrétem, což se projevuje i v regionálních nálezech, kdy se podařilo určit ražby 18 císařů vládnoucích v průběhu 3. století (graf 4).

Snad ještě na sklonku druhého století mohlo dojít k vyražení mince z **Kojetína** (23c). Jedná se o upomínkový denár Septimia Severa nesoucí

portrét jeho druhé manželky Julie Domny, mince byla ražena mezi lety 196–211. Druhý Septimiův denár, nesoucí již jeho portrét byl nalezen v **Náklu-Mezicích** (34d, mapa 5).

Mezi lety 203–209 byly raženy emise denárů, ze kterých pochází i mince nalezená ve **Vrchoslavicích** (57b). Tyto emise byly raženy pod patronátem Septimiova syna a nástupce Gety (209–211). Podle všeho byla mince objevena na germánském sídlišti (*Červinka 1946, 37*).

Ražby Septimiova druhého syna, následníka a nepříliš ohleduplného vládce Caracally jsou u nás doloženy dvěma nálezy. Prvním je denár pocházející z **Brodku u Prostějova** (6), přesně datovaný rokem 207. O druhé minci již bohužel nemáme tolik informací, víme jen, že se jednalo o denár nalezený v **Tovačově** (52a) a s největší pravděpodobností jde o sídlištní nález. Nelze jej ovšem chronologicky blíže zařadit, pouze dobou úřadu jeho původce, tedy lety 198–217.

Po zavraždění Caracally je legiemi povolán císařem Macrinus, který zastával císařský post o něco déle než jeden rok. Stříbrný denár tohoto císaře byl nalezen v **Olomouci** (37b). Skutil (*1927b, 136–137*) vyjádřil domněnku, že mince ražená v letech 217–218 nepochází z místních archeologických nálezů. Dnešní stav bádání na poli archeologie a numismatiky jej však nevylučuje, ovšem díky nedostatku pramenů jej nelze s jistotou potvrdit.

Mincovní produkce Macrianova následníka Elagabala je na našem území doložena dvěma denáry z Prostějovska. První z nich, spolehlivě datovaný rokem 221, byl nalezen v **Dobromilicích** (12), patrně na germánském sídlišti (*Červinka 1946, 9*). Druhý denár byl objeven v **Kostelci na Hané** (25a) a vyražen nejspíše roku 222.

Mince, které je možno zařadit do období vlády Alexandra Severa (223–235) nesou portrét jeho matky Julie Mamaei (†235). Dvě takovéto mince pocházejí z **Dlouhé Loučky** (11) a **Vranovic** (56). Patrně pro Julii Mamaeu byla vyražena i mince nalezená v **Otaslavicích** (41c), byla ovšem dosti otřelá a je možné, že nesla portrét Julie Maesy († cca 223), tedy její matky.

Společně se zavražděním Alexandra Severa došlo i k ukončení Severovské dynastie. Jeho nástupce Maximinus I. byl prvním tzv. vojenským

císařem. I jeho mince se dostaly na naše území. Konkrétně je znám denár z **Klenovic na Hané** (21b). Na lokalitě bylo povrchových sběrem zjištěno sídliště z mladší doby římské.³

Mince ražená během epizodní vlády Gordiana I. z **Bernartic** (1a) nám podává důkaz o rychlosti, s jakou byly uváděny nové mince do oběhu. Dělo se tak krátce po usednutí císaře na trůn. Gordianova vláda trvala jen několik týdnů a všechny jeho ražby jsou nesmírně vzácné (*Petráň – Fridrichovský 2008, 181–182*). O to více zamrzí nedostatek informací o tomto nálezu. Ražba nových mincí měla nejspíše legalizovat právo daného panovníka na císařský úřad a zároveň jej měla dostat do povědomí obyvatel, k čemuž sloužilo i vyobrazení reálné podoby císaře na mincích. Právě propaganda panovníka byla hlavním cílem mincovních obrazů (více *Kurz 1998, 41–53*)

Mezi lety 238–244, tedy v období vlády Gordiana III., byla vyražena trojice mincí nalezených ve vymezeném regionu. Bližší dataci umožňuje pouze stříbrný antoninian z **Otaslavic** (41d) vyražený roku 242.

Bohužel obdobná situace panuje i okolo ražeb jeho nástupce Philippa I. (vládl 244–249). Z regionálních nálezů známe 4 mince tohoto panovníka. Blíže určit se podařilo pouze AR antoninian nalezený v **Náměšti na Hané** (35a), mince pochází z emisí ražených mezi lety 244–247.

V **Kojetíně** (23d) byla okolo roku 1930 nalezena drobná mince Volusiana, vyražená mezi lety 251–253.

Díky dobrému popisu se podařilo přesně datovat antoninian Valeriana I. Tato mince, vyražená roku 254, pochází z **Tištína** (51). Druhý, tentokrát billonový antoninian Valeriana I. byl nalezen v **Oišanech u Prostějova** (38, obr. 1:11) patrně na germánském sídlišti (*Červinka 1946, 27*), ovšem časově jej lze vymezit pouze lety 253–259.

Dlouhá spoluvláda a následná samovláda Valeriánova syna Galliena (253–268) se projevila i v četnosti jím ražených mincí. Z regionálních nálezů jich pochází 9, přičemž billonový antoninian z **Nákla** (34c) byl ražen na památku jeho manželky Saloniny (†268).

I dvouletá vláda Gallienova nástupce Claudia II. je patrná v regionálních nálezech (graf 4). Z vymezeného území pochází tři mince.

³ Podle záznamu státního archeologického seznamu: SAS 24-24-19/3.

Roku 2004 byl při archeologickém výzkumu v **Olomouci-Neředíně** (37i) objeven Claudiův AE antoninian (obr. 1:9). Jedná se tak o jednu z mála mincí s uzavřeným a dobře prozkoumaným archeologickým kontextem (Šrámek 2005, 201). Zbývající mince byly vždy součástí větších depotů. Depot z **Choliny** (18c) byl do země uložen patrně na sklonku 4. nebo v 1. pol. 5. století. Určení umožnila nejmladší zastoupená mince císaře Gratiana (375–383). Obdobně se jeví i depot z **Olomouce** (37g), kdy nejmladší ražbou je mince Valense (364–367).

Závěrečné období 3. století reprezentují nálezy ražeb císaře Aureliana (270–275), v regionu byly nalezeny jeho dva AE antoniniany. Rovněž dvěma antoniniany je v regionálních nálezech prezentována vláda císaře Proba (276–282). Zde je důležitá zejména mince nalezená přímo v hrobě na žárovém pohřebišti v **Kostelci na Hané** (25c), která je prozatím jediným doloženým nálezem tohoto druhu v Olomouckém kraji.

Na sklonku 3. století byla vyražena mince nalezená v **Lošticích** (29b). Jedná se o minci Diocletianova spoluvladaře Maximiana Herculia, která byla ražena mezi lety 295–299 (obr. 1:6, mapa 6).

Roku 295 došlo k vyražení follu nalezeného v **Tovačově** (52b), mince nesla portrét Diocletianova caesara Galeria Maximiana.

S novým způsobem vlády (tetrarchií) v římské říši souvisí i follis pocházející z **Polkovic** (42), původcem této ražby z let 297–299 je další Diocletianův spoluvladař Constantius I.

Zhruba ve stejném období mohlo dojít i k vyražení Diocletianova antoninianu z **Olomouce** (37f), ovšem ten nelze díky své otřelosti blíže datovat.

Tímto končí chronologický přehled mincí vyražených ve 3. století (graf 4). Toto období plné chaosu a rychlých změn se projevilo i v pestrosti ražeb římských císařů nalezených na území Olomouckého kraje (tab. 3).

Za období relativního klidu pro římskou říši lze považovat dobu vlády Diocletiana, k čemuž přispěl jím zavedený politický systém tetrarchie. S jeho nástupem na trůn zároveň začíná nové období římských dějin, tzv. dominát (Burian 1994, 134). Kromě již výše zmíněného antoninianu pochází z Diocletianovy mincovní produkce i follis nalezený v **Javorníku-Travné** (20b), který byl ražen mezi lety 302–303, ovšem tento nález patří do

vymezeného regionu jen díky současnému správnímu členění, geograficky je nalezená mince svázána spíše se slezským prostorem.

Po odchodu Diocletiana na odpočinek roku 305 dochází k rozepřím mezi dalšími zástupci tetrarchie. Přímo datovat se nepodařilo vznik mince ražené Constantiem I. z **Mostkovic** (33), jedná se o jeho druhou minci nalezenou ve vymezeném regionu.

Mimo již výše zmíněnou minci z **Tovačova** (52b) je doložen transport mincovní produkce Galeria Maximiana i z **Brodku u Prostějova** (6b), v tomto případě se jedná o blíže nepopsaný nález, který lze jen rámcově ohraničit lety 293–311. S určitostí můžeme do 4. století zařadit Maximianův follis, který byl vyražen mezi lety 305–311 a nalezen v **Kojetíně** (23b).

V následujícím období se do císařského postavení dostal i Licinius I. Ražby nesoucí jeho portrét jsou v regionálních nálezech zastoupeny pěti mincemi velikostní skupiny AE3. Všechny mince byly součástí většího hromadného nálezu (snad depotu) z **Tešetic** (50). Mimo Liciniovy ražby, obsahoval nález i dvě mince Constantina I. jehož mincí se v Olomouckém kraji našlo celkem 11. Patří mezi ně i follis nalezený pomocí detektoru kovů v **Příkazech** (44), který byl provrtaný a je možno jej datovat lety 328–329 (obr. 1:12).

Z regionálních nálezů jsou doloženy i mince nesoucí portréty synů Constantina I. Jsou známy dvě ražby Constantina II. Třemi mincemi je pak v nálezech zastoupen Constans I., který se podílel na vládě v letech 333–350. Poměrně velkým počtem mincí (6 ks) byl zastoupen i Constantius II. (graf 5). Součástí depotu z **Choliny** (18c) byla i AE mince Constantia Galla, který byl dalším vnukem Constantia I. (*Petráň – Fridrichovský 2008*, 298).

Po jednom nálezu je v regionu zastoupena importovaná mincovní produkce Juliana II. (**Klenovice na Hané** (21c)) a Joviana, jehož mince byla nalezena společně s Diocletianovým antoninianem v **Olomouci** (37f).

Delší vláda Valentiniana I. (364–375) se projevila ve zvýšeném počtu nálezů jeho mincovní produkce (3 ks).

Obdobný jev je patrný i u jeho mladšího bratra Valense (4 ks mincí), který se podílel na vládě v letech 364–378.

V závěru 4. století je větším počtem nalezených mincí (3 ks) zastoupen i císař Gratianus. AE mince jeho mladšího bratra Valentiniana II.

byla součástí společně s dupondiem Claudia I. drobného hromadného nálezu z **Uničova-Brníčka** (53). Bohužel k nálezu není příliš mnoho informací a ražbu mince Valentiniana II. lze datovat jen rámcově mezi roky 375–392.

Patrně až na počátku 5. století došlo k vyražení mince nalezené v **Ondraticích** (39). Jedná se o ražbu císaře Honoriana, který byl prvním vládcem západní části rozdělené římské říše.

Z výše uvedeného popisu je patrné, že ani 4. století nebylo obdobím klidným, spíše naopak, právě procesy probíhající v tomto období předznamenaly další vývoj a postupný úpadek římské říše (např. *Češka 1979*, 57–62). To je patrné i v regionálních nálezech, kde byly zaznamenány ražby 16 panovníků (graf 5, tab. 4).

Pro toto období je rovněž charakteristický úpadek monetárního systému, který se pokusila řešit celá řada měnových reforem, což mělo za následek vytvoření nových měnových jednotek, jejichž vzájemný vztah není dodnes patřičně objasněn (*Zavázal 2000*, 1).

Z výše popsaného chronologického rozboru vyplývá, že se na území Olomouckého kraje mohly dostávat římské císařské mince již v prvním století. E. Kolníková (1972, 37) uvádí, že se tyto ražby nejspíše dostávaly do barbarského prostředí ještě v době své platnosti. Ovšem s jistotou se to nedá potvrdit, protože většina těchto mincí pochází z ojedinělých nálezů bez známého archeologického kontextu. Na druhou stranu jsou známy i nálezy, které toto přímo popírají. Sem patří nálezy dupondiu Claudia I. (41–54), který tvořil společně s mincí Valentiniana II. (375–392) drobný hromadný nálezy z **Uničova-Brníčka** (53). Je zřejmé, že Claudiova mince mohla být do země uložena nejdříve na sklonku 4. století. Ovšem nemáme informace o délce doby, po kterou byla mince v oběhu.

Jako další obdobný příklad můžeme uvést nálezy rovněž dupondiu, ale tentokrát císaře Domitiana (obr. 1:3). Mince byla vyražena roku 86 v Římě a nově nalezena v **Náměšti na Hané** (35c). Již výše bylo řečeno, že v místech nálezu byl zajištěn i archeologický materiál, který lokalitu datuje do pozdní doby římské (rámcově 4. století). I přes svoji částečnou otřelost je mince dobře zachovalá a její dvě století trvající oběh se zdá být téměř nemožný. Ovšem lokalita nebyla blíže prozkoumána a je možné, že byla osídlena i ve starší době římské.

Výše zmíněné nálezy tedy přinášejí spíše více otázek než odpovědí. Bude proto nutné provést ještě další výzkumy.

Z druhého století jsou v regionálních nálezech zastoupeny především stříbrné ražby císařů tzv. Antoninské generace, tedy císařů Antonina Pia, Marca Aurelia a jeho syna Commoda (graf 3). Tento stav by mohl patrně souviset s markomanskými válkami, kdy římská říše šířila svůj vliv do barbarika prostřednictvím vojenských aktivit. Mohlo by se jednat o mince, které byly součástí drobných obchodních styků mezi příslušníky římské armády a barbarského obyvatelstva, či přímo o ztrátové mince související s vojenskými operacemi v prostorách regionu. Ovšem je nutno pamatovat na to, že se jedná především o ojedinělé nálezy bez bližších archeologických poznatků a nelze tak vyvozené závěry s jistotou potvrdit.

Velký počet mincí vyražených ve 3. a 4. století (graf 1) a následně importovaných do vymezeného regionu nám podává jasný důkaz o prohlubujících se vzájemných kontaktech římského světa s barbarským. V této době nedochází již jen ke stykům obchodním či přímo souvisejícím s válečnými operacemi. Různé barbarské skupiny se stávají přímou součástí římského vojska a stále ve větší míře přebírají římský životní styl, což se projevuje nejen přísunem římských mincí, ale i dalších importovaných předmětů (spony, nádoby, keramika).

Jak již bylo výše řečeno, numismatický materiál lze brát v úvahu jako datační prostředek jen velice opatrně (viz kapitola 2.2). V provinciálním prostředí, tedy na území přímo ovládaném římskou říší je to snad poměrně spolehlivé. Musíme však pamatovat, že v barbariku probíhal jiný ekonomicko-sociální vývoj, především v prvních stoletích našeho letopočtu (více k tomu *Militký 2013*).

2.1.2 Vyhodnocení nominálů a mincovních materiálů

Ani určení nominálů mincí pocházejících z regionálních nálezů není zcela bez problémů. Dodnes nejsou známy všechny aspekty římského mincovnictví, což se samozřejmě týká i vzájemných vztahů mezi jednotlivými nominály. Jelikož většina informací o lokálních nálezech byla čerpána

z literatury, která je mnohdy staršího data, nelze proto vždy s jistotou potvrdit závěry týkající se určení nominálu dané mince. I k tomu je třeba přihlídnout.

Lepší situace je u informací týkajících se materiálů, na které byly raženy mincovní obrazy. V regionálních nálezech je zastoupeno množství druhů materiálů, ze kterých byly mince za římského císařství raženy (graf 6, tab. 5). I v této části je přihlídnuto k chronologickému řazení.

Největší zájem bude zaměřen patrně na zlaté ražby, kterých bylo na území Olomouckého kraje nalezeno minimálně 5 (tab. 6), alespoň o tomto počtu máme určité relativně věrohodné informace. Počet zlatých mincí objevených v regionu je jistě vyšší, jak se dovídáme z dobových zpráv (*Červinka 1946*, 1). Ovšem s těmito údaji již nelze více pracovat. Blíže datovat a určit se podařilo pouze 2 zlaté mince, konkrétně dva aurei ohraničené vládou císaře Nera (54–68).

Bez bližších informací je nález mince z **Kralic na Hané** (26b). V tomto případě je zajímavé, že mince byla součástí pravděpodobně většího rozoraného depotu, který byl materiálově různorodého seskupení.

Minimálně dvě zlaté mince byly nalezeny, patrně roku 1903 v **Citově** (7). Ovšem tento nález je třeba brát s určitou rezervou, neboť je znám pouze z jediné písemné zmínky (*Kreuz 1927*, 227).

Nepoměrně větší zastoupení v regionálních nálezech mají stříbrné ražby, které se v barbariku těšily velké oblibě především v prvních 3. stoletích. S následným klesajícím poměrem obsahu stříbra v nominálech klesá i jejich popularita. Celkem bylo v regionálních nálezech zachyceno 44 stříbrných ražeb (graf 6). Zde je nutno podotknout, že se jedná především o starší publikované nálezy, neboť počet nových nálezů (díky detektorům kovů) rapidně narůstá a je nemožné je všechny zachytit.

Numismatické datování je pak následující. Do prvního století je možné zařadit nálezy dvou denárů, které oba byly vyraženy v jeho druhé polovině.

Ve druhém století je pak patrný rapidní nárůst zastoupení AR ražeb v nálezech mincí, které tvoří téměř 80 procent těchto nálezů. Nutno podotknout, že se ze tří čtvrtin jedná o ojedinělé nálezy.

Oproti tomu z mincí ražených ve 3. století tvoří AR mince cca 30 procent ze všech nálezů datovaných do tohoto období. Celkem se jedná o 14 mincí a denáry tvoří jejich drtivou většinu (11 ks). Tři mince jsou pak

určeny jako antoniniany. Jedná se o nový nominál poprvé ražený roku 215 po Caracallově měnové reformě.

Z nálezů mincí datovaných do 4. století nemáme záznamy o žádném AR nominálu, což je ovšem poměrně snadno vysvětlitelné měnovými reformami v průběhu 4. století. Důsledkem reformy bylo mimo jiné i omezování množství stříbra v původně klasických AR nominálech, jako byl denár a antoninian (*Zavázal 2000*, 1–8).

V nálezech nejvíce zastoupeným materiálem, ze kterého byly mince raženy, je měď a její slitiny. Z regionálních nálezů známe 106 mincí, jejichž hlavní složkou byl tento kov (graf 6).

V římské říši se jednalo patně o nejvíce používaný kov pro výrobu mincí, což se projevilo i v množství nominálů z tohoto materiálu. To se promítlo i do regionálních nálezů, ovšem ne vždy se podařilo určit přesný nominál a i literatura, ze které bylo čerpáno, si mnohdy vystačí s označením jako „malý a velký bronz“ (např. *Červinka 1946*, 27). To následně značně znesnadňuje současné přesnější určení.

Z regionálních nálezů ražených v 1. století je známo 5 AE mincí (tab. 5), 2 dupondie, jedním nálezem je zastoupen as. Dále je známa jedna velká ražba zařazená do velikostní kategorie AE1 a z **Přerova-Předmostí** (43b) blíže neurčená AE ražba.

Z mincí datovaných do 2. století jsou známy pouze 4 AE, konkrétně se jedná o 2 asy, jednu ražbu AE1, která byla součástí depotu nalezeného v **Cholině** (18c) a blíže neurčenou minci z **Olomouce** (37a).

Až na výjimky je mincovní systém 1. a 2. století poměrně soudržný. Zároveň je stále zachován poměrně vysoký podíl stříbra v denárech, proto byl tento nominál v barbariku tak oblíbený, často zde mince sloužily jako zdroj drahého kovu. Tato situace se dramaticky mění v průběhu 3. století, kdy dochází k masivnímu úbytku obsahu drahého kovu v římských mincích. Z AE mincí datovaných do 3. století je nejvíce antoninianů (8 ks). Původně stříbrný nominál, který měl hodnotu dvou denárů, se postupně stal téměř zcela měděným. Jako sestercius byla označena mince nalezená v **Otaslavicích** (41c). Z **Tovačova** (52b) pak pochází follis císaře Galeria Maximiana. Tři nalezené mince jsou zařazeny do kategorie AE1. Jedná se o velké nominály, které ovšem nelze bez dalších informací blíže zařadit.

V nálezech byla rovněž zastoupena kategorie AE2, a to dvěma mincemi. Z **Kralic na Hané** (26b) je pak zachycen nominál třídy AE3.

Ve 4. století je situace ještě složitější, o vyřešení ekonomických problémů se měnovými reformami pokusilo více než šest panovníků (více *Zavázal 2000*). Ovšem záznamy o regionálních nálezech se tímto problémem příliš nezabývají a používají smluvené označení podle velikosti mince. Nejčastější je velikost AE3, která je určena pro mince s průměrem 17 až 19 mm. Všechny mince vyražené v průběhu 4. století a nalezené na území vymezeného regionu (u kterých bylo možno tento údaj zjistit) byly vyrobeny z mědi a jejich slitin. Celkem se jedná o 68 mincí (tab. 5). Jako follis bylo označeno pět mincí. Tři z nalezených ražeb byly určeny jako centenionalis. 18 mincí bylo zařazeno do velikostní třídy AE3, což odpovídá i nominálům označovaných jako centenionalis. Celkem šest mincí bylo zařazeno do kategorie AE4, což by mělo odpovídat 1/2 centenionalis. Přímou zařadit pak nelze mince označené jako „malé bronzy“, které mohou být jak AE3, tak i AE4 (tab. 5). I do tohoto století je datováno několik blíže neurčených AE mincí. Bohužel přesnější určení není možné, a to především kvůli špatnému přístupu k nalezeným mincím. Některé jsou již nenávratně ztraceny v soukromých sbírkách. Zbývající mince, které jsou uloženy v muzeích, se často obtížně dohledávají.

Jako materiál určený pro ražbu mincí se uvádí i billon, v podstatě se jedná o slitinu mědi a stříbra. I v regionálních nálezech je tento materiál zastoupen. Jako billonové antoniniany byly určeny tři mince (graf 6). Všechny tři byly vyrobeny ve 3. století, což je logické, neboť antoniniany, ať už AR nebo AE byly raženy mezi lety 215 a 294. Tedy od Caracallový do Diocletianovy měnové reformy (*Petráň – Fridrichovský 2008, 34*).

Postupná převaha AE mincí v regionálních nálezech není překvapující vzhledem ke složité měnové situaci v průběhu 3. a 4. století, která měla za následek preferování tohoto materiálu při ražbě mincí. To se následně projevilo i v přísunu těchto mincí do regionu. Právě v období 2. pol. 3. a celé 4. století pak tvořily hlavní složku oběživa. Tento názor vyjádřila již E. Kolníková (1972, 62) pro situaci na Slovensku a zdá se, že jej lze plně použít i pro vymezené území.

Ovšem ani starší stříbrné denáry neztratily na atraktivitě, nejspíše kvůli vysokému obsahu stříbra. To dokládá i depot z **Kralic na Hané** (26b), který byl tvořen především AE mincemi vyraženými ve 4. století, ovšem jeho součástí byly i dva denáry Traiana a Hadriana.

Je nutné zde připomenout nedostatek informací týkajících se nálezových okolností u ojedinělých nálezů. Je totiž možné, že k uložení jednotlivých stříbrných mincí mohlo dojít i v průběhu 2. pol. 3. či ve 4. století. Určitou indicií by mohlo být zjištění otřelosti mince způsobené dlouhou dobou oběhu mince v obchodních stycích.

2.1.3 Mincovny

Jak již bylo řečeno výše, mincovní systém v římské říši byl značně komplikovaný a všechny jeho aspekty nejsou dodnes podchyceny a patřičně vysvětleny. I mincovny si v průběhu dlouhých 4. století n. l. prošly svým vývojem (*Zavřel 2000*). Poměrně chaotické rozmístění mincoven na území říše v prvním století př. n. l. souviselo se složitou situací občanských válek, ovšem za Julia Caesara a hlavně za Augusta dochází k postupné centralizaci do mateřského města Říma (*Kurz 2006, 192*). Právě ve věčném městě je ražena většina mincí v 1. a 2. století. Mimo Řím jsou mince raženy v provinčních mincovnách. Tyto ražby mají často charakteristickou podobu, ve které jsou odraženy místní mincovní poměry (*Petráň – Fridrichovský 2008, 62; Militký 2013, 59*).

Přibližně od poloviny 3. století se začínají na mincích vzácně objevovat značky vydávající mincovny. Od období vlády císaře Galliena (253–268) se pak stávají téměř běžnou součástí mincovního obrazu.

V regionálních nálezech se podařilo určit vydávající mincovnu u 54 mincí (tab. 7), a to především na základě mincovní značky (u mincí z 3. a 4. století), ale i mincovního obrazu (mince vyražené v 1. a 2. století). Nepřekvapí, že nejvíce zastoupenou mincovnou je Roma (33 ks), tedy hlavní říšská mincovna.

Nejblíže našemu území byla patrně mincovna v Siscii, její značku nesly 4 nalezené mince, přičemž 3 z nich byly součástí depotu z **Olomouce** (37g). Stejným počtem je zastoupena i Thessalonica. Všechny ražby

pocházející z této mincovny byly AE a vznikly přibližně v 1. polovině 3. století. Rovněž dvě z těchto mincí byly zastoupeny v **Olomouckém** (37g) depotu. Mincovna v Sirmiu byla zastoupena pouze jednou ražbou (**Olomouc-Slavonín** (37j, obr. 1:10), přitom se jedná o mincovnu, která byla společně se Sicií nejčastějším původcem ražeb zásobujících středoevropské barbarikum (*Militký 2013, 26*). Výrazněji zastoupené byly ražby ze vzdálené mincovny v Cyzicu (3 ks). Z alexandrijské mincovny, která je nejvíce vzdálená od našeho prostoru, pochází mince Licinia I., která byla součástí hromadného nálezu z **Těšetic** (50). Součástí depotu z **Olomouce** (37g) byla i mince Constantina I. (ražená v letech 330–333, 335), která má svůj původ v Antiochii. Z Viminacia, které se nacházelo v provincii Moesia, byla do regionu transportována AE mince Philippa I. nalezená v **Olomouci** (37h). Východní původ má i dvojice bronzových mincí. První byla objevena v **Příkazech** (44, obr. 1:12), druhá pak byla součástí hromadného nálezu z **Těšetic** (50). Obě byly vyraženy ve třetím desetiletí 4. století v Nicomedii. V regionálních nálezech jsou zastoupeny i další mincovny, které byly ovšem umístěny v západní části římské říše. Ve druhé polovině 3. století došlo v Lugdunu k vyražení dvou antoninianů nesoucích portrét císaře Galliena. Follis Constantina I. nalezený v **Těšeticích** (50) byl vyražen roku 316 v Arles. Jedním nálezem je doložena mincovní produkce z Aquileie, jedná se o bronzovou minci Valense (vyražená mezi 367–375) nalezenou v **Prerově** (43a). Rozvrstvení římského mincovnictví je patrné na ražbách ze 4. století (tab. 8).

Určení mincoven je důležité i z důvodu rekonstrukce směrů toku římských mincí do regionu (*Kolníková 1972, 64*), bohužel určení mincovny se podařilo pouze u 1/4 nálezů, což je na vyřčení objektivních závěrů poněkud málo. Poměrně s jistotou se dá říct, že největší díl mincí byl na území dnešního Olomouckého kraje transportován z hlavní mincovny v Římě, což není nikterak překvapující vzhledem k její dominanci v prvních dvou stoletích. Dále se zdá, že v průběhu 4. století plynuly do regionu mince především z východní části říše (tab. 8). Je však nutno pamatovat na nedostatek mincí, u kterých se podařilo mincovnu určit (tab. 7) Nový pohled na věc by mohlo přinést dohledání údajů na dříve nalezených mincích či přesné určení u nových mincí, pocházejících především z detektorových nálezů.

2.2 Zhodnocení archeologických poznatků

V následující kapitole budou nálezy římských mincí z Olomouckého kraje prezentovány z pohledu archeologie. Hlavní důraz bude kladen na nálezy s archeologickým kontextem. I zde je ovšem nutné upozornit na již výše zmíněný problém. Většina nálezů pochází z konce 19. a z 1. pol. 20. století. Bohužel mince v této době nebyly stavěny na roveň ostatním archeologickým nálezům, což se projevilo i ve značné absenci zaznamenávání nálezových okolností.

Ovšem i s těmito omezenými prameny je nutno pracovat a ve spojení s novějšími poznatky mohou mincovní nálezy přinést nový pohled na osídlení regionu v době římské.

Níže užívaná relativní archeologická chronologie je dle E. Droberjara (2008).

2.2.1 Depoty a hromadné nálezy

V tomto případě se jedná o větší počet mincí, které byly do země uloženy v jeden okamžik a za stejné situace. Nálezy tohoto druhu nám mohou přinést důležité informace o ekonomické, ale i sociální situaci původce uložení. Zároveň mohou poukazovat na možné komunikační toky. Rovněž složení hromadného nálezu přináší informace o nominálech (a materiálu, ze kterého byly mince vyraženy), které pravděpodobně v regionu obíhaly či byly součástí kupeckých styků.

Zvláštní postavení má chronologické určení mincí tvořících hromadný nález, které přináší určité odpovědi na otázky typu, kdy mohlo nejdříve dojít k uložení souboru mincí či které mince byly populární a jak dlouho byly nejspíše v oběhu.

Mezi **hromadné nálezy** jsou řazeny soubory, které jsou tvořeny 2 až 9 mincemi. Větší počet mincí v jedné nálezové situaci je pak označen pojmem **depot** (je tvořen tedy 10 a více mincemi). Uvedené členění je dle příkladu J. Militkého (2013, 20) a týká se především souborů, které tvoří stříbrné nebo bronzové mince. Zlaté mince se z tohoto členění poněkud vymykají, neboť i jedna zlatá mince představovala značný obnos (např. *Křížek 1947, 167*).

Do kategorie depotu můžeme zařadit šest náleзовých celků (tab. 9, mapa 3), bohužel ne ke všem se dochovalo stejné množství informací. Pouhou zmínkou odbyl J. Skutil (1957, 21) pravděpodobný depot nalezený v **Bohdíkově-Komňatce** (5), který je tak nadále bez bližších údajů. Jen o málo lepší je situace okolo nálezu z **Křenovic** (27b). V tomto případě je alespoň známá mince Philippa I., přitom původní nález musel být větší, údajně se jednalo o plný hrnek mincí (*Pochitonov 1955, 259, n. 1142*). Málo uspokojivé je i množství poznatků o depotu z **Choliny** (18d), který obsahoval 13 blíže neurčených bronzových mincí, ty jsou datované jen rámcově do 4. století (*Křížek 1933, 41*).

U zbývajících tří depotů je informovanost lepší, což se týká především údajů o jejich složení. Informace o archeologickém kontextu jsou nadále minimální.

Prozatím největší v regionu objevený depot pochází z **Choliny** (18c). Celkově jej tvořilo více než 38 kusů mincí. Ze zprávy I. L. Červinky (1893, 162) víme, že byl smíšený, tedy že obsahoval kromě AE mincí i stříbrné, bohužel nevíme kolik a patrně to již ani zjistit nelze. K Červinkovi se dostalo 38 mincí, které byly všechny měděné či bronzové (*tamtéž*). Nejstarší známou mincí je velký bronz (AE1) Marca Aurelia ražený pro Faustinu mladší ve 2. pol. 2. století. Nejmladší minci pak zastupuje měděná ražba Gratiana (375–383). V depotu byly zastoupeny především mince vyražené ve 4. století, alespoň nakolik je možno vyvozovat z určených mincí. Z archeologického hlediska je zajímavý fakt, že byl nález objeven přibližně v metrové hloubce, z čehož je patrné, že byl tezaurován záměrně. Tento i obdobné nálezy nás nutí zamyslet se nad jejich osudy.

A. Ruske (2010) rozčlenil průběh „života“ depotu do 5. fází. První je rozhodnutí o uložení mincí do země, tedy zamyšlení se nad tím, co vedlo majitele mincí k jejich záměrnému vyloučení z peněžního oběhu. Druhou fází pak představuje výběr nominálů, které budou tezaurovány. Je tak zřejmé, že skladbu depotu ovlivňuje přímo jeho sestavovatel a závisí na jeho momentální ekonomické situaci. Třetí fáze je ukrytí vybraného souboru, s čímž souvisí i výběr vhodné schránky, která bude mince chránit proti nepřízní prostředí. Nutno podotknout, že z našeho regionu o nich máme jen nepatrné zprávy, například hromadný nález z **Choliny** (18a) byl uložen

v koženém váčku. Čtvrtou fází pak představuje nevyzvednutí (nezachránění) depotu, které může mít různé příčiny, úmrtím ukladatele počínaje a ztrátou informací o místě uložení konče. Pátá fáze představuje nalezení depotu v „dnešní době“. Bohužel většina depotů i hromadných nálezů byla objevena na přelomu 19./20. století, kdy ještě nebylo ve středu zájmů získání co největšího množství informací archeologické povahy a nálezové okolnosti jsou tak často neznámé.

Výše popsaný postup můžeme aplikovat i na zmíněný depot z **Choliny** (18c). Depot mohl být uložen do země nejdříve v letech 375–383, ovšem je nutné přihlídnout k času, který představovala doba transportu mincí z území říše do regionu. Samotný transport mohl být různé povahy (např. obchod, žold). Zároveň je třeba počítat s dobou, po kterou byly mince v oběhu. Podle stupně otřelosti se zdá, že se mohlo jednat i o delší čas. Je tak pravděpodobné, že k uložení depotu došlo až na počátku či v 1. polovině 5. století. Opět podotýkám, že je nutno brát uvedené závěry s rezervou, protože nejsou známy chronologické údaje o všech mincích.

Jelikož byly součástí depotu i kvalitní stříbrné ražby z 2. století, dalo by se uvažovat o poměrně movitém původci. Přítomnost těchto ražeb by mohla ukazovat na to, že původce byl obyvatelem regionu. Přece jen se nezdá být pravděpodobné, že by římsští obchodníci vyváželi staré, v říši již dlouho neplatné ražby. Záleží také ovšem na době uložení depotu a 1. pol. 5. století byla značně nejistá doba.

Důvodů, které vedly majitele mincí k jejich tezaurování, je celá řada. Opět se můžeme uchýlit k práci A. Ruskeho (2010, 66), který uvádí poznatky zjištěné z literárních pramenů. Vyplývá z nich, že nejčastějšími důvody pro ukrytí mincí byla ochrana bohatství ve válečných časech, ochrana proti krádeži, ochrana proti zabavení, ochrana před vlastním přístupem, ochrana proti zdanění, lakota a snaha ukrýt kradené zboží. Můžeme sem zařadit i mince ukryté jako votivní dar, ovšem takto označit některý z regionálních nálezů za současného stavu výzkumu s jistotou nelze. Zde je třeba podotknout, že se Ruske ve své práci zabývá především depoty nalezenými na území dnešního Rakouska, na jehož větší části se v době římské rozkládaly provincie Noricum a Pannonie. Ne všechny uvedené závěry je

proto možno aplikovat na barbarikum. Je to dáno především rozdílným sociálně-ekonomickým vývojem.

Snad bezvýhradně se dá souhlasit s ukládáním bohatství do země v průběhu válečných konfliktů, což je známé i z dalších dějinných etap. Jistý je i účel tezaurování mincí spojených s lidskou povahou, v tomto případě se jedná například o lakotu či strach z odcizení majetku. Dalo by se to říct i o ukrytí pochybně nabytého majetku.

I k pozdějšímu nevyzvednutí depotu mohla vést celá řada situací. Celkem logické se zdá být nevyzvednutí z důvodu úmrtí, ať již přímo způsobeného válečným konfliktem či přirozenou smrtí v mírovém období. Představit se dá i mnoho dalších důvodů, od náhlého odchodu přes ztrátu orientačních bodů až po přírodní katastrofy.

Prozatím druhý největší depot objevený ve vymezeném regionu pochází z **Olomouce** (37g). Depot byl objeven před rokem 1946 v městské cihelně (dnešní Nová ulice, mapa 7). Původně obsahoval cca 20 ks AE mincí (*Červinka 1946*, 26), ze kterých je blíže známo 11. Do 3. století můžeme zařadit dva antoniniany Claudia II. a Aureliana. Zbývajících 9 mincí bylo vyraženo ve století čtvrtém. Jádrem mincí tvoří ražby Constantinovské dynastie. Nejmladší mincí, vyraženu mezi lety 364–375, je zastoupen císař Valentinianus I. Všechny mince ze 4. století jsou drobné centenionaly a AE3. U 8 mincí se podařilo zjistit i původní mincovnu (tab. 8). Příliš nepřekvapí, že obě mince z 3. století byly vyraženy v Římě. Zbývajících šest mincí má prokazatelně východní původ (3× Siscia, 2×Thessalonica, 1× Antiochia).

I u tohoto nálezu vyvstává celá řada otázek. Na část z nich bylo odpovězeno již u předešlého depotu z **Choliny** (18c). Oba nálezy mají ovšem mnoho společného. Především jádro depotu je téměř identické, v obou případech jej tvoří měděné ražby Constantinů. Podobných nálezů je na Moravě více, nejbližší vymezenému regionu je nález z Kojetína (nyní součást Nového Jičína), který tvořilo cca 32 AE mincí uložených v keramické nádobě (*Nemeškalová-Jiroudková 1975*, 45). Z poměrně velkého počtu dvanácti podobně strukturovaných depotů se dá soudit, že tyto mince tvořily velkou část oběživa ve 4. a na počátku 5. století. I velká otřelost mincí z olomouckého depotu by tomu odpovídala. Z. Nemeškalová-Jiroudková (*tamtéž*, 50) se domnívá, že ukládání těchto depotů souvisí s počínajícím

obdobím stěhování národů, je tak přímou reakcí na dobu nejistot, chaosu a změn.

Poměrně časté zastoupení AE ražeb Galliena a Cladia II. (2. pol. 3. století) v těchto depotech nám dává tušit, že i tyto mince byly součástí peněžního oběhu až do pátého století. Neustále se tak vrací otázka společná pro všechny importy týkající se délky času, který uběhl od vyrobení (v našem případě vyražení) daného předmětu až po jeho archeologizaci. V zásadě se dá operovat s dlouhou a krátkou časovou osou.

Rozhodně se nedá počítat s tím, že by se mince dostávaly do regionu krátce po jejich vyražení. Určitý čas byly součástí peněžního oběhu na území přímo ovládaném římskou říší, než se dostaly do barbarika. Druhou otázkou je doba oběhu římských mincí v barbariku. Některé nálezy by hovořily pro dlouhou dobu oběhu. Jsou známy bronzové ražby z 1. a 2. století, které byly součástí hromadných nálezů uložených ve století čtvrtém (**Uničov-Brničko** (53), **Cholina** (18c), **Bernartice** (1a)). Minimálně několik desetiletí byly patrně v oběhu i již výše zmíněné mince vyražené ve 2. pol. 3. století. Obdobně na tom jsou i ražby 4. století.

Bohužel je z regionálních nálezů známo velmi málo archeologických skutečností, které by umožnily na tuto otázku s jistotou odpovědět. Ani novější výzkumy tento problém prozatím nepomohly příliš objasnit, neboť získaný materiál je datován jen rámcově. Jako příklad nám může sloužit mince Claudia II. nalezená v **Olomouci-Neředíně** (37i, obr. 1:9, mapa 7). Antoninian ražený mezi lety 268–270 byl objeven v předpeční jámě keramické pece (Šrámek 2005, 200–201). Šrámek dále uvádí, že objekt datovala keramika společně s mincí do 2. pol. 3. století (*tamtéž*). V tomto případě by se tak mince dostala do regionu poměrně v krátkém čase (max. cca 30 let od vyražení), ovšem mince Cladia II. jsou součástí i depotů, které nemohly být uloženy dříve než na sklonku 4. století. Je také otázkou nakolik byla v tomto případě brána mince jako datační prostředek, tato její funkce je na území barbarika značně nejistá.

Zdá se, že platné mohou být obě varianty, tedy krátká i dlouhá doba transferu římských mincí na vymezené území. Jak již upozornila E. Kolníková (1972, 35), vždy záleží na dané době a regionu. Jistě byla delší doba transferu mincí z římské říše v 1. století než třeba ve třetím. Zároveň záleží i

na místě, kam mince putují, na jeho vzdálenosti od hranic s Impériem i na jeho atraktivitě (např. obchodní).

Obdobné to bude i s oběhem mincí v regionu. Některé mince byly součástí oběhu dlouhou dobu, jiné mohly být z různých příčin tezaurovány poměrně brzy.

Obtížně uchopitelný je depot z **Kralic na Hané** (26b). Již jeho samotné prezentování jako depotu je značně nejisté. Z nálezových okolností víme, že mince (10 ks) byly nalézány v různých dobách především v závěru 19. století, ovšem všechny přibližně na stejném místě na vrchu „Háj“, na který I. L. Červinka (1894, 31) klade germánské sídliště. Již z těchto důvodů se s největší pravděpodobností jedná o rozoraný depot. Nelze ani vyloučit, že se jedná o lokalitu, která byla osídlená v průběhu celé doby římské a měla důležité postavení v rámci regionu. Nález totiž obsahuje po jednom stříbrném denáru císařů Traiana a Hadriana, Gallienovu drobnou minci z 3. století, 6 mincí ze století čtvrtého a jednu blíže neznámou zlatou minci. Zdá se ovšem, že jádro nálezů tvoří opět především mince Constantinovské dynastie. Nejmladší ražbu pak představuje drobná mince císaře Gratiana ražená v letech 375–383. Obdobné složení mají i jiné hromadné nálezy na Moravě (*Nemeškalová-Jiroudková* 1975, 50). Do hromadného nálezu příliš nepasují stříbrné ražby a nespecifikovaná zlatá mince. Pro jasnější závěry by bylo potřeba více informací, popřípadě nový archeologický průzkum. Je však možné, že nebyly součástí tohoto depotu/hromadného nálezu a jednalo se tak o tzv. mince ztrátové.

Nyní přejdeme k hromadným nálezům (2–9 ks). I této skupiny se týká většina dříve uvedených problémů (především nedostatek informací). Ovšem jisté závěry z nich vyvodit lze.

Jako hromadný nález můžeme označit cca 19 nálezových celků (mapa 1). Největší pochází z **Těšetic** (50). Z tohoto celku je známo 7 mincí. Zajímavé je jeho složení. V nálezů byly pěti mincemi zastoupeny ražby císaře Licinia I. (307–324), ve všech případech se jednalo o mince kategorie AE3. Zbývající dvě mince (follis) nesly portrét císaře Constantina I. (306–337), přičemž jeden follis byl vyražen roku 316, druhý se pak nepodařilo blíže datovat. Nápadná je zde chronologická uzavřenost mincí. Zdá se, že až do místa svého uložení putovaly společně. Jako nejvhodnějším vysvětlením

může být souvislost mincí s obchodními styky. Ale je také možné, že se jednalo o vojenský žold, který by mohl souviset s událostmi z let 224–225, kdy vypukl otevřený konflikt mezi Liciniem I. a Constantinem I., který skončil Liciniovou popravou (*Petráš – Fridrichovský 2008, 274–275*).

Obdobně celistvé celky ovšem nejsou pravidlem a tvoří spíše menšinu hromadných nálezů. Z vymezeného území známe ještě jeden chronologicky uzavřený celek. Jedná se o drobný hromadný nález (2 ks) ze **Staré Vody** (47), který tvořily denáry Antonina Pia a Marca Aurelia. V obou výše uvedených případech zamrzí absence bližších informací. Leccos by napověděly údaje o otřelosti mincí, které by byly indicií pro stanovení přibližné doby oběhu mincí.

Oba výše uvedené soubory patří do skupiny hromadných nálezů, které byly tvořeny jednotným druhem materiálu. Ve druhém případě dokonce i druhem nominálu. Obdobným případem se zdá být i nález z **Choliny** (18a), který byl údajně tvořen pouze stříbrnými mincemi, blíže určit se však podařilo pouze dvě (*Červinka 1893, 162*). Jednalo se o denáry Marca Aurelia a jeho syna Commoda. Tento nález je důležitý i díky doloženému ochrannému obalu, ve kterém byly mince uloženy, v tomto případě se patrně jednalo o kožený váček (*tamtéž*).

Pouze stříbrnými mincemi byl tvořen i drobný hromadný nález z **Kojetína** (23c). Nález obsahoval dva denáry, první nesl portrét císaře Traiana (103–111), druhý byl vyražen Septimiem Severem (193–211) pro Julii Domnu. Obě ražby tak od sebe dělilo bezmála 100 let. J. Beneš (1964, 217–218) uvádí, že Traianův denár byl lehce otřelý a na některých místech porušený. Druhý denár pak byl dobře zachovalý, což je pro většinu stříbrných ražeb typické. To by mohlo poukazovat na jejich roli v regionální výměně. Je možné, že byly dlouhou dobu určeny pouze pro dálkový obchod, který byl zprostředkováván římskými obchodníky, a mohly tak být pro ně „šetřeny“. Ovšem jakou roli hrály římské mince ve vnitřních obchodních stycích na území barbarika není zcela prokázané (více níže).

I čistě zlaté hromadné nálezy jsou na území České republiky prokázány (viz *Militký 2004*), ovšem z vymezeného území nejsou prokazatelně doloženy. Existuje sice zmínka o hromadném nálezu zlatých

mincí z **Citova** (7), která však není ověřitelná, a nález je tak prozatím spíše nejistý.

Lepší je situace okolo hromadných nálezů, které byly tvořeny čistě AE mincemi. Zde můžeme uvést například objev z **Kostelce na Hané** (25a), který byl tvořen třemi AE mincemi, jež jsou bohužel jen rámcově datované do 3. století. Obdobný je i nález olomoucký, který tvořila dvojice AE mincí (**Olomouc** (37f)). Ostatně stejný je i výše zmíněný nález pocházející z **Těšetic** (50).

Další velkou skupinu tvoří hromadné nálezy složené materiálovým smíšením. Do této skupiny můžeme pravděpodobně zařadit nález objevený v **Náklu-Mezicích** (34d, mapa 5), který tvořil stříbrný denár Septimia Severa a blíže nespecifikovaná AE mince. Tyto mince byly ovšem objeveny při orbě, může se proto jednat i o ojedinělé nálezy. Obdobně je to i u výše uvedeného depotu z **Kralic na Hané** (26b).

Velkou část regionálních hromadných nálezů tvoří objevy bez bližších okolností o jejich skladbě i chronologii (např. tři blíže neručené mince z **Javorníku** (20a)).

Z výše uvedeného rozboru regionálních depotů a hromadných nálezů vyplývá jejich důležitost pro stanovení chronologie oběhu mincí v barbariku, ale i pro určení nejčastěji používaných nominálů. Nejvíce však zamrzí absence archeologických poznatků, které by mohly leccos napovědět.

2.2.2 Ojedinělé nálezy

Samostatně nalezené mince tvoří prozatím přibližně 45 procent nálezového fondu (cca 95 mincí, mapa 2). I tyto nálezy trpí nedostatkem společným pro téměř všechny regionální mincovní nálezy, tedy malým počtem dohledatelných údajů, ať už archeologických či numismatických (popis a určení mince). Ovšem i tak je nutné je brát jako cenný zdroj informací. I mince zastoupené v této kategorii nám podávají obraz o délce a rozsahu kontaktů barbarika s římskou říší.

V minulosti (*Knies 1893; Červinka 1895*) byly tyto nálezy prezentovány jako důkazy pro historické události (např. markomanské války) či jako pramen pro stanovení obchodních tras v době římské. V zásadě nelze ani

jednu z těchto teorií zavrhnout. První je podpořena například římskou výšinnou fortifikací na lokalitě Burgstall u Mušova (*Knies 1893*, 618) Druhá teorie má také své opodstatnění, ovšem zároveň mají obě svá úskalí. Například spojovat určité mince s historickými událostmi je obtížné už jen z hlediska délky oběhu mincí a nejasného stanovení jejich chronologie. Vyloučit to ale nelze. U funkce mincí jako indikátoru cest a komunikací je citelným problémem nedostatek archeologických poznatků. Velké procento ojedinělých nálezů bylo jen zdánlivě objeveno na místech s absentujícím osídlením z doby římské. Novější výzkumy či povrchové prospekce u velkého počtu těchto lokalit prokázaly právě osídlení z doby římské (např. **Brodek u Prostějova** (6b–c) nebo **Klenovice na Hané** (21b)). Není důvod pochybovat, že tyto důkazy budou přibývat. Ovšem tímto nebylo míněno vyvrátit teorii o indikaci obchodních komunikací, jen ji spíše korigovat. Je patrné, že komunikace nemusely vést mimo osídlené oblasti, spíše naopak, i pro místní obyvatelstvo měly cesty a stezky důležitý význam.

Z výše řečeného vyplývá, že i ojedinělé nálezy mají často svůj archeologický kontext. Jsou nalézány na sídlištích, ale i pohřebištích. Další velkou skupinu tvoří mince bez archeologického kontextu, ovšem již výše bylo poukázáno, že tento stav nemusí být definitivní. Dále si jednotlivé kategorie přiblížíme na základě regionálních nálezů.

2.2.2.1 Sídlištní nálezy

Do této kategorie můžeme zařadit 17 nálezových celků (mapa 3), přičemž se ve dvou případech jedná nejspíše o hromadné nálezy. Problematika obestírající nález z **Kralic na Hané** (26b) byla představena již v předešlé kapitole. Jako hromadný nález ze sídliště můžeme patrně označit objev učiněný v **Litovli-Rozvadovicích** (28). Lokalita byla částečně prozkoumána na sklonku 19. století V. Pinkavou (1903, 257), který uvádí, že v místě byla společně s „římskými mincemi“ objevena i železářská pec a „množství popelnic“. Hromadný nález se tak zdá být zcela jasný. Trochu problematická je kombinace železářské pece s popelnicemi. Jejich určení by indikovalo spíše pohřebiště, ovšem přítomnost pece to popírá. Jako popelnice tak byly

nejspíše označeny sídlištní keramické tvary většího objemu. Bližšího určení se nedočkaly ani nalezené mince.

V patnácti případech jsou mince na sídlištích zastoupeny ojedinělými nálezy (dle současného stavu výzkumu), které by se daly blíže rozdělit podle určitých kritérií. Například podle chronologie se může jednat o dataci určenou podle mincí nebo podle doprovodného materiálu (keramika, spony atd.). Bohužel se i v tomto případě potýkáme s nedostatkem informací, který je citelný v obou případech. Dotýká se tedy mincí i archeologického kontextu. Proto bude nevhodnější rozdělit nálezy podle množství použitelných údajů.

Nejlépe na tom budou nejmladší nálezy. Přímo z archeologických výzkumů pocházejí čtyři mince. Nejbližší současnosti je objev AE antoninianu Claudia II. (obr. 1:9), který byl nalezen roku 2004 v **Olomouci-Neředíně** (37i, mapa 7) v trati „*Mýlina*“. Lokalita je polykulturní a důležitá je především objevem krátkodobého pochodového tábora datovaného do horizontu markomanských válek, tedy do stupně B2/C1 (*Peška – Šrámek 2004*, 127). Mince se nacházela společně s keramikou jiříkovického typu a zlomky několika zásobnic v předpecní jámě keramické pece (*Peška – Vránová – Šrámek 2005*, 271). Datace (2. pol. 3. století) byla probrána výše. Nutno ještě podotknout, že mince byla středně otřelá a částečně nečitelná, což by svědčilo pro její delší oběh, ovšem nečitelnost mince může souviset i s procesy probíhajícími v peci (např. při vlastním výpalu keramiky). Díky uzavřenému nálezovému celku zde můžeme s jistotou říct, že se jednalo o ztrátovou minci, protože by ji asi těžko někdo záměrně házel do pece. Na druhou stranu se nedá vyloučit ani votivní uložení mince. Tento nález by tak mohl soužit jako další důkaz podporující tvrzení, že byly římské mince součástí finančního toku i uvnitř barbarika (s přihlédnutím k regionu), alespoň na sklonku 3. století.

Přímo v oblasti římského tábora (**Olomouc-Neředín** (37ch, mapa 7)) byl v roce 2001 objeven, tentokrát stříbrný, antoninian císaře Galliena (ražený 258–259). Mince byla nalezena na rozhraní výplně příkopu a 30 až 50 cm mocné kulturní vrstvy, která jej překrývala (*Peška – Šrámek 2004*, 130). V tomto případě byla mince velice dobře zachovalá s minimálním stupněm otřelosti (obr. 1:8). Zdá se proto, že mince byla stažena z oběhu poměrně brzy. I přes nálezy dalších artefaktů neumožňuje současný stav

zpracování nálezů pocházejících z tohoto výzkumu bližší vyjádření k době uložení mince do země.

Ve stejném roce probíhal i výzkum v **Olomouci-Slavoníně** (37j) v trati „*Horní lán*“. Opět se jedná o polykulturní lokalitu. Nejstarší germánské osídlení je datováno do období B2 až B2/C1 a nejspíše zaniklo v souvislosti s markomanskými válkami (*Kalábek – Militký 2009, 210*). Další sídelní fáze je zařazena do období C3 až D1, tedy do pozdní doby římské a na počátek období stěhování národů (*tamtéž*). Provrtaná mince Constantia II. (337–361) byla nalezena v sídlištním objektu 1222 (hliník, který později plnil funkci odpadní jámy). Objekt byl na základě keramiky (včetně typu Murga) datován do stupňů D2 až D3, tedy do 2. pol. 5. století (*tamtéž*). Nalezená mince (AE3 typu FEL TEMP REPARATIO) byla součástí masivně ražených emisí v posledním desetiletí císaře Constantia II. a jedná se tak o poměrně běžně nalézáný nominál (*tamtéž, 211*). Mince je důležitá především pro chronologii, jelikož pochází z uzavřeného celku, který byl poměrně přesně datovaný. Opět se tak vrací otázka délky pozdně římských mincí v oběhu. Jiří Militký (*tamtéž, 212*) se domnívá, že tato a obdobné mince jsou pozůstatkem římsko-barbarských kontaktů před odchodem Římanů z podunajského limitu, po kterém došlo k přetrhání vzájemných vztahů a mimo jiné i k přerušení importu mincí. Obnovený přísun, tentokrát již zlatých, mincí (ražených již v 5. století) pak souvisí s novou politickou a etnickou situací v severních římských provinciích.

Mince je zajímavá i tím, že byla provrtána (proražena), což dokládá využití mincí i jinak než jako peněžního prostředku či jako zdroj drahého kovu (obr. 1:10).

Další provrtaná mince pochází také z archeologického výzkumu, který je ovšem od předešlých značně odlišný. Objevená mince je určena jako denár, který nechal razit Antoninus Pius pro Faustinu starší (v letech 138–139?). Denár je zajímavý svým archeologickým kontextem. Byl totiž objeven na slovanském kostrovém pohřebišti, které je datované do 11.–13. století (**Moravičany** (32, mapa 6)). Mince byla objevena přímo v jednom z hrobů a nacházela se na lícní kosti zemřelého (*Nekvasil 1961, 51*). Mince tak měla nejspíše sloužit jako obolus mrtvých. Kostrové pohřebiště porušovalo

germánské sídliště a tak je velice pravděpodobné, že mince pocházela právě odtud (*tamtéž*).

Nález vyvolává i další otázky, například zda byla mince proražena již v době římské nebo až v době hradištní. Zdá se, že pohřebiště bylo využíváno od přelomu 10.–11. století do 13. století. Je tak možné, že byla mince objevena poměrně brzy a následně využívána jako ozdoba. Druhou možností je, že byla mince nalezena při vyhlubování hrobu a zároveň hned vložena pochovávanému do úst. Určité odpovědi by mohlo přinést podrobné prohlednutí dané mince, což není bohužel momentálně možné.⁴

Provrtaných mincí bylo v regionu objeveno celkem pět (tab. 10). Z **Klenovic na Hané** (21a) pochází denár Marca Aurelia (ražený v letech 159–160, 160–161). Mince byla dobře zachovalá, ale nález byl učiněn na konci 19. století a dnes je mimo náš dosah.

V roce 2012 byl v **Příkazech** (44, mapa 5) pomocí detektoru kovů objeven provrtaný follis císaře Constantina I. (obr. 1:12). Mince je otřelá a z větší části nečitelná.

Poslední mince s proraženým otvorem tvořila součást pohřební výbavy žárového hrobu č. 2 z rozsáhlého pohřebiště v **Kostelci na Hané** (25c). Kromě mince tvořily hrobový inventář tři spony (obr. 2:B). Mince byla určena jako AE antoninian císaře Proba (ražený v letech 276–282). Prozatím se jedná o jediný ověřený nález tohoto druhu na území vymezeného regionu. Mince byla otřelá (*Zeman 1961*, 15). Momentálně není zřejmé, jestli z důvodu obnošení (či oběhu) nebo tím, že prošla žárem (mohla být do hrobu přidána i později).

Z výše uvedeného vyplývá, že nebyl preferovaný určitý materiál nebo nominál pro výrobu mincovních závěsků. S největší pravděpodobností záleželo pouze na dostupnosti materiálu/nominálu, který zase souvisel s dobou, kdy bylo k vytvoření závěsků přistoupeno. Nejspíše záleželo i na sociálním stupni tvůrce závěsku (*Militký 2013*, 81). Při výběru mince jistě hrálo roli i citové rozpoložení tvůrce závěsku, který tak mohl sloužit jako upomínkový předmět na prožité události nebo byl prostě jen zajímavý svojí

⁴ Mince je, dle vlastních zjištění, momentálně nezvěstná.

výtvarnou formou. Zde je vycházeno z předpokladu, že výrobce je totožný s majitelem závěsku. Tedy, že nedocházelo k výrobě „na objednávku“.

O výběru vhodného nominálu by mohl více říci soupis všech obdobných nálezů z celého území Moravy. Pět regionálních mincí tvoří příliš malý soubor na větší zhodnocení.

Po drobné odbočce týkající se nálezů provrtaných mincí se nyní vrátíme k sídlištním nálezům. Výše byly vyjmenovány všechny, které se mohou chlubit dobře zdokumentovaným archeologickým kontextem.

Část sídlišť je doložena pouze povrchovým průzkumem. Sem můžeme zařadit trať „*Čtvrť*“ ležící na katastru obce **Klenovice na Hané** (21b). Na lokalitě byl na sklonku 19. století objeven denár Maximina I. (ražený 235–236), v nedávné minulosti provedeným povrchovým sběrem zde bylo prokázáno osídlení z mladší doby římské (viz katalog). Téměř identickou historii má i trať „*Bažantnice*“ na katastru **Brodku u Prostějova** (6b, 6c). Obdobný je i nález dupondiu císaře Domitiana (vyražen roku 86) z **Náměšti na Hané** (35c), nález byl učiněn detektorem kovů a následný povrchový sběr přinesl materiál, který umožňuje lokalitu datovat do pozdní doby římské.

Je vhodné sem zařadit i nálezy z **Loštic** (29a–b, mapa 6). Osídlení okolí obce Loštice je prozatím dokázáno jen skromným keramickým materiálem (*Beneš 1967a*, 123)

Velkou část tvoří lokality s ojedinělými mincovními nálezy, které byly již v minulosti označeny jako sídliště, což je velice časté u zpráv I. L. Červinky (1894; 1946). Pro tyto zprávy je typický nedostatek bližších údajů, které by vysvětlily, jak autor k těmto zjištěním dospěl.

To je i případ denáru Elagabala (vyražen 211) z **Dobromilic** (12) nebo denáru císaře Galby (68–69), který byl nalezen v **Křenovicích** (27a). V obou případech nejsou známy bližší okolnosti nálezu, není ani jisté, jestli nálezy pocházejí z archeologických výzkumů či povrchových sběrů.

Výše byla teda probrána problematika nálezů ojedinělých mincí na lokalitách určených jako sídliště z doby římské. Nálezy tohoto druhu je možno rozdělit do tří skupin. První jsou nálezy procházejících přímo z archeologických výzkumů. Druhou skupinu tvoří mince pocházející z míst, na kterých byl pozdější povrchovou prospekcí získán materiál sídlištního

rázu. Třetí skupinu pak tvoří nálezy, které byly určeny jako sídlištní podle informací ze starší odborné literatury.

Zdá se, že do druhé skupiny bude možno zařadit i velkou část nálezů, které se prozatím jeví jako objevy z míst s absentujícím osídlením. Jak upozornil J. Militký (2013, 18), pochází většina těchto ojedinělých nálezů (starší povrchové i novější detektorové) z vrstvy ornice. Ta je ovšem často bez bližšího průzkumu detektory kovů odstraňována a vyvážena, dochází tak ke ztrátě většiny kovových artefaktů, které byly dříve součástí sídlištních povrchových vrstev a představovaly ztrátové předměty (*tamtéž*). Je třeba proto na tento jev upozornit a při archeologických výzkumech na něj i pamatovat.

Z výše popsaného je patrné, že se na území regionu nacházela v době římské poměrně rozvětvená sídlištní síť se zastoupenými mincovními nálezy. Velký počet nalezených mincí indikuje jejich četnost a oblibu v regionu, který je poměrně vzdálený od hranic Impéria. Proto se zdá, že byly mince využívány kromě závěsných ozdob či jako zdroj drahých kovů i jako platidlo. A to nejen v nadregionálním měřítku, ale i ve styku vnitřním (viz níže).

2.2.2.2 Nálezy z pohřebišť

I pohřebišťe patří mezi lokality, kde je možno se setkat s římskými mincemi (mapa 3). V zásadě se dají tyto nálezy rozdělit do dvou kategorií. První zastupuje mince, které byly přímou součástí pohřební výbavy zemřelého a nalezeny tak byly přímo v hrobě. Může se jednat o žárový nebo kostrový hrob (*Militký 2013, 38–39*). Druhou kategorií tvoří mince, které sice byly nalezeny na pohřebišti, ale netvořily přímou součást hrobu, byly tedy nalezeny pouze v areálu pohřebišťe (*tamtéž*).

Z vymezeného regionu můžeme s jistotou potvrdit pouze jediný hrobový nález. Tím je AE antoninian císaře Proba nalezený v hrobě č. 2 na pohřebišti v **Kostelci na Hané** (25c). Podle A. Gottwalda (1927, 4) tvořily další hrobový inventář tři bronzové spony (obr. 2:B). Tyto spony jsou rovněž důležité pro upřesnění datace hrobového celku. První je dvojdílná samostřílovitá spona s masivním lučikem a obdélníkovitou nožkou (obr. 2:B–

a). Sponu lze datovat patrně do období C2/C3 (*Peškař 1972*, 125–126). Druhým typem je jednoduchá spona s masivním lučíkem, který je hraněný do šestiúhelníku a s obdélníkovitou nožkou (obr. 2:B-b). Zeman (1961, 273) klade tyto spony do mladší fáze pozdní doby římské, tedy do fáze C3/D1. Ovšem jejich původ může být starší, snad již ve 2. pol. 2. století (*Peškař 1972*, 122) Třetí je patrně dvojdílná spona s podvázanou nožkou (*tamtéž*, 15), která je vějířovitě roztepána (obr. 1:B-c). Sponu lze datovat do stupně C1 (*tamtéž*, 115). Probova mince byla poměrně značně otřelá, z čehož J. Zeman (1961, 246) usuzuje, že musela být uložena do hrobu nejdříve na počátku 4. století. Kostelecké žárové pohřebiště je prozatím největší odkrytou lokalitou svého druhu na Moravě (objeveno 448 hrobů). Zeman (1961, 276–277) dospěl na základě hmotné náplně hrobů k závěru, že bylo pohřebiště využíváno téměř po celou mladší dobu římskou a patrně i v pozdní době římské, tedy od stupně C1 po C3/D1.

Mincovními hrobovými nálezy z celého území svobodné Germánie se zabýval Jan Bemmann (2005). Ve své práci poznamenává, že z námi vymezeného regionu pocházejí celkem čtyři mince s hrobovým kontextem (*tamtéž*, 45–46).

První je již několikrát zmíněná mince z **Kostelce na Hané** (25c), ke které snad již není nutné nic dodávat.

Druhou lokalitou je **Náklo-Mezice** (34d), kde byl v poloze „*Na kopci*“ vyorán denár Septimia Severa (vyražený roku 208) společně s blíže neznámou bronzovou mincí (*Fišara 1900*, 70). Na stejném místě je uváděno germánské pohřebiště z 3. století n. l. (*Peška 2001*, 83). Ovšem uváděné informace jsou natolik útržkovité a chaotické, že s nimi snad ani nelze více pracovat, proto by měl být tento nález řazen k hrobovým velice opatrně.

Snad ještě horší je situace okolo nálezu antoninianu císaře Galliena (253–268). Nález byl učiněn již v roce 1864 v **Olomouci** (37c) na dnešním Blažejském náměstí (mapa 7). Minci objevil profesor L. H. Jeitteles společně s lidskou kostí (*Wankel 1887*, 8). Jak vidno nález je velmi starého data a údajů o archeologickém kontextu je minimum. Opět je tak nutné řadit tento nález mezi hrobové s velkou opatrností.

Jako poslední uvádí Bemmann (*tamtéž*, 46) nález mince ze **Seloutek** (46a). Jde o stříbrný denár Antonina Pia ražený mezi lety 151–152. Bohužel

ani tento nález nelze s jistotou řadit mezi hrobové. I. L. Červinka (1946, 31) sice uvádí, že bylo při práci na zahradě rozkopáno žároviště a následně mezi střeby nalezena mince ovšem tím veškerý výčet archeologických zjištění končí. Bez dalšího výzkumu je tak i tento nález nejisté povahy.

Mimo Bemmannův výčet je možno uvést zde i další denár Antonina Pia (obr. 1:5), který by mohl pocházet z hrobového kontextu. Mince pochází z **Hrubčic** (17) z polohy „*Nad Mádrovou cihelnou*“ (mapa 3). Právě v bývalé cihelně i v jejím blízkém okolí bylo objeveno několik žárových hrobů (Gottwald 1924, 120–121). V sousední trati „*Košíky*“ pak prozkoumal 8 žárových hrobů I. L. Červinka (Marešová 1966, 43). Marešová (*tamtéž*, 48–49) datuje tuto skupinu hrobů na základě dochovaného inventáře do období přelomu 3. a 4. století, lze jej tedy zařadit na rozhraní stupňů C2/C3.

Jak vidno, není snadné zařadit starší mincovní nálezy do tradovaných hrobových celků. S jistotou se to dá potvrdit pouze u mince z **Kostelce na Hané** (25c), která byla objevena přímo při archeologickém výzkumu. Při výzkumu byla snad objevena i mince z **Olomouce** (37c), ovšem nález pochází z poloviny 19. století, od této doby archeologie značně pokročila a není možné potvrdit správnost závěrů profesora Jeittelese.

Nadějně vypadají nálezy ze **Seloutek** (46a) a **Hrubčic** (17), ovšem pro nedostatek informací je možné zůstat jen u teoretického zařazení těchto nálezů mezi hrobové. Nedostatek bližších informací tak značně omezuje možnosti určování hrobového kontextu u některých mincí.

Mince přidávané do hrobů mohly zastávat různou funkci. Například sloužily jako obol mrtvých, tedy jako „poplatek pro převozníka“ (Kolníková 1972, 42). Proražená mince z Kostelce na Hané pak nejspíše patřila mezi oblíbené předměty pochovaného. Stejně tak mohly mince představovat jisté jmění určené pro posmrtný život.

2.2.2.3 Ojedinělé nálezy bez bližšího kontextu

Jde o tzv. ztrátové mince, tedy o mince, které nebyly do země uloženy záměrně (Militký 2013, 41–42). To se může v podstatě říct i o sídlištních nálezech ovšem pro skupinu zastoupenou v této podkapitole je typická absence archeologického kontextu či bližších nálezových okolností (*tamtéž*).

I tato skupina má vlastní problematiku, ojedinělé nálezy mohou často pocházet z rozrušených hromadných nálezů (*tamtéž*). Nebo jak již bylo řečeno výše, mohou indikovat dosud neobjevená sídliště. Samozřejmě se může skutečně jednat o nálezy ztracené mimo osídlené plochy. V tom případě by se mohlo jednat o indikátory zaniklých komunikací.

Velká koncentrace římských mincí na jednom katastrálním území může také značit jeho důležitost v minulosti. Tyto lokality mohou být i křižovatkami cest nebo důležitým střediskem. Zde by mělo být upozorněno na oblast **Loštic** (29a–e, mapa 6), **Kojetína** (23a–d) či **Otaslavic** (41a–d) (mapa 2). Bylo by dobré se těmto místům věnovat i nadále, popřípadě doplnit zjištěné údaje povrchovou prospekci. Je však možné, že je toto zdání způsobeno pouze nedostatečným stavem výzkumu v regionu.

Dříve byl při vyhodnocování mincovních nálezů z doby římské kladen důraz především na hromadné nálezy, ale jak bylo řečeno i ztrátové mince mají svoji vypovídací hodnotu, která se týká především stanovení rozsahu přísunu římských mincí do regionu. Je ovšem stále nutné pamatovat na nejistotu spojenou s přesným určením chronologie, protože jediná jistá datace mince je rok její ražby.

3. Význam římských mincí v regionu a indikace obchodních cest

Možností transportu římských mincí do regionu je celá řada. Většina se dá odvodit pouhou logikou. Asi nejrozsáhlejší byl import díky obchodu. Nejdůležitější komunikací protínající region byla tzv. Jantarová stezka, která vedla od italského města Aquileia přes provincii Panonii (část dnešního Rakouska) na území barbarika, které tehdy začínalo za Dunajem. Dále probíhala přes Moravu a Polsko k Baltskému moři (*Dobiáš 1964, 327*).

Řeka Dunaj tedy tvořila hranici mezi Římským impériem a územím ovládaném barbary. Přirozená hranice představovaná vodním tokem byla postupně doplňována obrannými prvky, zároveň zde vznikaly dlouhodobé vojenské tábory, které se postupně rozšiřovaly o canabae, tvořil se zde tak prostor pro vzájemnou obchodní komunikaci mezi zástupci Říma a barbarika (*Dobiáš 1964, 324*). Pro celou tuto obrannou soustavu na hranicích Impéria se vžil název Limes Romanus.

Pro naše území jsou podstatné dva velké vojenské tábory na Dunaji, a to Vindobona (dnešní Vídeň) a Carnuntum (dnešní Deutsch Bad-Altenburg). Mimo jiné se i přes tato „města“ patrně větvila tzv. Jantarová stezka.

Určení přesné trasy této obchodní tepny budilo živý zájem již na sklonku 19. století, o čemž svědčí i práce I. L. Červinky (1895), který se jí pokusil rekonstruovat na základě nálezů římských mincí, které skutečně mohou představovat jistou indicii. Přístup je to ovšem nedostačující, pro přesnější lokalizování je nutno započítat celou řadu jevů. Radan Květ (2002) se svojí prací dlouhodobě snaží dokázat trasy starých obchodních cest na základě přírodních předpokladů, tedy geomorfologických a hydrografických predispozic. Ovšem i toto je poněkud krátkozraký postup, je nutné brát v potaz kromě terénního reliéfu a přírodních podmínek i jevy politicko-sociální v minulosti regionu. Zdá se, že velkou váhu při stanovení obchodních tras mělo i místní osídlení (mapa 3). Při snaze určit tyto komunikační toky je tak potřeba brát ohled i na tyto jevy (mapa 4).

Jak již poukázal Jerzy Wielowiejski (1970), je dále nutné soustředit pozornost při určování obchodních tras na všechny skupiny importovaných předmětů (kovové předměty, keramika, skleněné výrobky) a nesoustředit se

jen na mince. V posledních dvou desetiletích dochází k poměrně hojnému objevování římských pochodových táborů, které patrně souvisí s vojenskými událostmi ve 2. století n. l. Je velice pravděpodobné, že pohybující se vojenské útvary využívaly zaběhnuté komunikace a jejich pohyb v terénu byl umožněn jeho dobrou prostupností. Proto je potřeba přihlídnout i k těmto táborům (*Komoróczy – Vlach 2010, 275, obr. 14, obr. 15*).

Bylo by vhodné zasadit mincovní nálezy do komplexního vyhodnocení římských importů v rámci regionu (keramika, bronzové nádoby). A počítat i s těmito předměty při stanovování komunikačních tras. Jisté pokusy zde již byly (např. *TIR 1986*), ovšem bylo by vhodné přistoupit k jejich aktualizaci a zpřesnění. Určité závěry je však možno vyvodit již z mincovních nálezů, sídelní struktury a geomorfologických predispozic terénu.

Zdá se, že pravý břeh řeky Moravy hrál prim při dálkové komunikaci, alespoň na vymezeném území. V jižní části regionu je ovšem poněkud problematické pouze na základě mincovních nálezů stanovit určitou komunikační trasu. Zde byla patrně důležitým elementem i Vyškovská brána. Právě jihozápadní část Olomouckého kraje se zdá být přesycena mincovními nálezy, stejně tak je zde velmi početná sídlištní aktivita. Nabízí se zde velmi lákavá možnost, že v regionu sloužily mince i ve vnitřním styku coby platidlo. E. Kolníková (1972, 35) uvedla poměrně pádné argumenty pro podporu této teorie. Zároveň velmi správně poukázala na její omezení, které se týká určitého prostoru a času (*tamtéž*). Velkým protikladem je neexistující germánské mincovnictví. Ovšem pokud připustíme masivní rozsah přísunu římských mincí na vymezené území a vnitřní omezenost jejich používání, pak je to reálné. Oblast střední Moravy byla patrně takovýmto regionem. Musíme brát samozřejmě v potaz i její určitou vzdálenost od římské hranice, tu ovšem nejspíše vyrovnává právě přítomnost významné nadregionální komunikace, kterou tzv. Jantarová stezka bezesporu byla. Tento obchodní a komunikační kanál patrně umocnil „nutnost“ používat římské mince místním germánským obyvatelstvem v obchodním styku.

Do vymezeného regionu vstupuje jedna z tras tzv. Jantarové stezky patrně po pravém břehu řeky Moravy (mapa 4). Zde je nutno zmínit **Kojetín** a jeho okolí (23a–d). Velká koncentrace římských mincí by jej mohla indikovat jako důležitou zastávku na cestě (mapa 2). Dále trasa pokračovala patrně na

Polkovice (42), následně na **Oplocany** (40a–c), severněji pak protínala **Tovačov** (a–b). Dále je patrný odklon od toku Moravy k říčce Blatě (mapa 2), zde pokračovala přes **Biskupice** (3) a **Hrdibořice** (16) na **Blatec** (4) a dále na Olomouc. Zde je třeba upozornit, že odbočka k říčce Blatě je zřejmá za momentální situace a odpovídá současnému stavu výzkumu. Nové detektorové nálezy mohou ukázat, že se stezka přidržuje pravého břehu Moravy až k Olomouci. Je však velice pravděpodobné, že říčka Blata představovala regionální komunikaci (mapa 4). Nálezy mincí jsou známy také z **Ústína** (54) a v nedalekých **Těšeticích** (50) byl objeven hromadný nález (celkem 7 ks mincí). Tato regionální komunikace pak pokračovala do oblasti dnešní **Náměště na Hané** (35a–c). Zde ji patrně křížovala cesta vedoucí z Čech, která vedla přes Jevíčko na **Konici** (24) a následně na Olomouc a dále patrně směrem na Frýdek-Místek a Krakovsko (*Cendelin – Bolina – Adam 2010*). Přes **Náměšť na Hané** (35a–c) vedla jedna z jejich odboček (*tamtéž*).

Obdobně jako u říčky Blaty se jeví situace i v okolí dalšího menšího toku, říčky Valové. Její trasa je jasně patrná až do oblasti **Kostelce na Hané** (25a–c), dále se přidržovala říčky Romže a míjela Konice ve vzdálenosti asi dvou kilometrů (mapa 4). Trasa byla využívána i později a vešla ve známost jako „Napoleonská cesta“ a spojovala Prostějovsko s Moravskotřebovskem (*Bolina – Šlězár 2006*, 340). Další dlouhodobě využívanou komunikací byla i „Hvozdecká cesta“, která je patrná i na základě mincovních nálezů (mapa 2, mapa 4). Cesta vedla z jihu přes **Němčice nad Hanou** (36) na **Ptení** (45) a dále na Horní Štěpánov a do Čech (*tamtéž*, 335). Je zde patrné, že malé říční toky nebyly pouze vhodným místem pro osídlení, ale v jejich blízkosti vedly i komunikační trasy, které sídelní síť propojovaly. Z výše popsaného dále vyplývá, že většina komunikačních tras byla využívána dlouhodobě a v minulosti patrně nedošlo k úplnému přerušení jejich využívání.

Po odbočce zaměřené na regionální trasy se vrátíme k tzv. Jantarové stezce, která pokračovala na Olomouc. Samotná situace v **Olomouci** (37a–j) je pak dosti komplikovaná. Vysoký počet mincovních nálezů opět ukazuje na významnou lokalitu v rámci regionu (mapa 7), je ovšem možné, že je to dáno stavem výzkumu, který je v hanácké metropoli díky neutuchajícím stavebním aktivitám na dobré úrovni (oproti jiným místům v regionu).

Prozatím se zdá, že i zde se komunikace přidržovala pravého břehu Moravy, neboť neznáme mincovní nálezy z levého břehu, zároveň je na levobřeží patrná i absence soudobého osídlení (*Kalábek 2005*, 431–450). Komunikace se pravděpodobně vyhýbala současnému jádru města a přidržovala se jeho západního okraje, kdy vedla přes **Olomouc-Slavonín** (37j) a dnešní **Novou ulici** (37g) a následně na **Olomouc-Neředín** (37ch–i). V současné době jsou známy i nové detektorové nálezy římských mincí z Olomouce-Řepčína, kde je zároveň doloženo osídlení z mladší doby římské.⁵ Je ovšem zajímavé, že římské mince jsou nalézány i v současném jádru města Olomouce (mapa 7), kde ale dosud chybí větší doklady sídlištní aktivity. Josef Bláha (2004, 51) zastává tezi, že v této době byl Olomoucký kopec využíván ke kultovním a sakrálním účelům. Zajímavostí je i absence dokladů využívání nedalekého brodu přes řeku Moravu, který se měl nacházet v blízkosti bývalého opatství Hradisko (*tamtéž*, 52). I když jisté indicie tu jsou, například nález ze Žižkových kasáren (**Olomouc** (37e)). Tato situace tak slouží společně s téměř absentujícími sídlišti jako další doklad jakési „neatraktivnosti“ levého břehu Moravy. Samotné město Olomouc a jeho okolí pak patří mezi místa, která měla určitou důležitost v průběhu doby římské.

Z Olomouce pokračovala trasa tzv. Jantarové stezky dále na **Příkazy** (44) a **Náklo** (34 a–d, mapa 5). Zde je trasa sledována mimo mincovní nálezy i doloženými sídlišti (*Kalábek 2005*, 439, obr. 7).

Obě komunikace, tedy jedna z tras tzv. Jantarové stezky a regionální cesta sledující říčku Blatu (mapa 4), se patrně setkávaly v oblasti za dnešní **Cholinou** (18a–d). Tato lokalita ovšem patrně byla důležitou zastávkou, což dokládají hojné mincovní nálezy a zejména dva větší depoty. Je ovšem nutné upozornit na absenci dalšího archeologického materiálu, který by umožnil bližší dataci nálezů, neboť složení depotů připouští i možnost, že byly mince tezaurovány až v průběhu 5. století. Cholína se tak řadí mezi lokality, které by bylo vhodné lépe prozkoumat.

Již spojená stezka pokračovala patrně na **Loštice** (29a–e), které nejspíše představovaly další důležitou zastávku či přímo křižovatku

⁵ Za sdělení děkuji Mgr. Marku Kalábkovi z ACO.

regionálních cest s tzv. Jantarovou stezkou. Z okolí Loštic pochází pětice římských mincí, které byly vyraženy od 1. do konce 3. století (mapa 6). Tento rozsah tak budí dojem, že Loštice byly důležitým místem po celou dobu římskou. Ovšem tento postřeh velice koriguje nedostatečný stav výzkumu, který neumožňuje přesnější dataci nálezů. Zároveň je zde patrné malé množství dokladů soudobého osídlení. Právě přes Loštice patrně vedla jedna z komunikací z oblasti Čech (mapa 4). Trasa ze Svitavska procházela Lošticemi směrem na Uničov a dále na Opavu (Šlězár 2013b, 46). V oblasti je hojně zastoupeno i pozdější slovanské obyvatelstvo, které patrně souvisí s využíváním této komunikace (*tamtéž*, 45). Je velice pravděpodobné, že alespoň část středověkých komunikací navazovala, na cesty využívané již ve starším období, což je dáno právě i predispozicí terénu.

Dále trasa tzv. Jantarové stezky pokračovala směrem na **Zábřeh** (59). Následně mířila na **Štítý** (48), odkud pochází i nález zlaté mince císaře Nera. V další části již stezka opouští území současného Olomouckého kraje a míří na obec Králíky, načež překračuje hranice České republiky a směřuje dále do Polska ve směru na Kladsko a na Vratislav. Právě s tímto prostorem jsou patrně svázány mincovní nálezy v nejsevernější části Olomouckého kraje, tedy nálezy z **Bernartic** (1a–b) a **Javorníku** (20a–b).

Mimo tuto patrnou trasu tzv. Jantarové stezky je možné počítat i s druhou trasou směřující od Vyškovské brány na bránu Moravskou, která se přidržovala toku Bečvy a protínala současné území města **Přerova** (43a–c). Prozatím ji ovšem podporuje jen malé množství mincovních nálezů a lokalit sídlištního charakteru. Přerov by pak protínala spíše některá regionální komunikace a druhá trasa tzv. Jantarové stezky by vedla jižněji.⁶

Situace při určování cest na regionální úrovni je o poznání složitější. Je však pravděpodobné, že vedly podél menších vodních toků (mapa 3, mapa 4). I v těchto oblastech jsou doložené mincovní nálezy, některé přímo ze sídlištních areálů. Právě tyto nálezy by mohly podporovat teorii o využívání římských mincí i ve vnitřním obchodním styku.

Regionální obchod byl tedy vázaný patrně na tzv. Jantarovou stezku, po které proudil baltský jantar směřující na jih. Místní obyvatelstvo se

⁶ Dle sdělení Mgr. Pavla Šlězara z NPÚ.

obchodu účastnilo nejspíše prostřednictvím produktů přírodního charakteru, jako jsou potraviny (obilí, dobytek, med), dále zvířecí kožešiny a možná i otroci (*Dobiáš 1964*, 324). Kromě surovin a výrobků proudících po tzv. Jantarové stezce přijímalo regionální obyvatelstvo za své zboží i římské mince, jejichž používání se tak patrně postupně dostávalo do povědomí místního obyvatelstva a následně přešlo i do vnitřního obchodního styku. Salač (2008, 419–432) nám představil, že i pravěký obchod mohl být mnohem složitější povahy a je proto brát učiněné závěry za schematické a odpovídající současnému stavu výzkumu.

Dalších možností, jak se římské mince dostávaly do regionu, je celá řada. Většina již byla dříve vyslovena E. Kolníkovou (1972) či J. Militkým (2013). Kromě obchodu se tak mince na vymezené území dostávaly patrně ve formě žoldu, který obdrželi germánští bojovníci za své služby. Dále patrně jako tribut, tedy „poplatek“, kterým si Římané vykupovali mír. Vyloučit samozřejmě nelze ani mince darované či pocházející z kořisti nabyté při válečných výpravách.

Co se týče dalších mimo platebních funkcí římských mincí, ty jsou často zmiňovány jako zdroj drahých kovů, což podporují hromadné nálezy, které obsahovaly kromě mincí i šperky. Jako příklad může sloužit depot z Libčevsi ze severních Čech. Nález obsahoval cca 100–200 ks stříbrných denárů z období římské republiky, ale i dvě stříbrné spony typu Almgren 147, stříbrnou jehlici a uzavřený stříbrný kroužek. Vše pak bylo uloženo v keramické nádobě (*Militký 2013*, 239). Na základě spon a keramické nádoby můžeme depot zařadit do stupně B2 (*Droberjar 2002*, 243). V období stěhování národů je využívání římských ražeb jako zdroj drahého kovu patrné především u zlatých mincí, které po roztavení sloužily pro další kovolitecké a šperkařské výrobky (*Militký 2013*, 84).

Další nezpochybnitelnou funkcí, je jejich využívání jako ozdobných prvků, což dokládají nálezy provrtaných nominálů.

Je zde nutno zmínit, že některé římské mince mohly být do země uloženy mnohem později. Tyto mince jsou občas nalézány i ve slovanských hrobech, což dokládá i nález z **Moravičan** (32). Musíme proto počítat s tím, že byly římské mince nalézány ve středověku, ale i v novověku, kdy se často stávaly součástí uměleckých sbírek renesančních i osvěcenských osobností,

což může dokládat hromadný nález z Novej Bane na Slovensku, který tvořily stříbrné mince z 16. a 17. století, nález ovšem obsahoval i několik římských stříbrných ražeb (*Kolníková 1973, 131*). Někteří polští badatelé rovněž uvažovali, na základě nálezů římských mincí v situacích datovaných do 10. století, na jejich druhotné použití v peněžním oběhu (*tamtéž, 134*).

Z výše napsaného jsou patrné mnohé možnosti přisunu římských mincí na území vymezeného regionu. Dále byly představeny i základní funkce, které mohly mince v regionu zastávat. Hlavně však bylo poukázáno na problematiku související s využíváním mincovních nálezů jako prostředku při určování nadregionálních i vnitřních tras a komunikací. Je možné je takto využít, je ovšem nutné přihlídnout i k jiným skutečnostem, jako je struktura soudobého osídlení, přírodní podmínky či další předměty, které byly do regionu importovány. Zároveň bylo poukázáno i na možnost dlouhodobého využívání těchto komunikací a je patrné, že nové poznatky přinášejí i bádání zaměřená na cesty a stezky v období středověku.

Závěr

Hlavním cílem práce bylo zaevidovat všechny nálezy římských mincí z 1. až 4. století, které byly objeveny na území Olomouckého kraje. Zároveň o nich mělo být zjištěno co nejvíce informací. To se z větší části podařilo v příloženém katalogu. Bohužel v muzejních sbírkách byl dohledán jen malý počet nálezů, a to především z důvodů komplikovaného přístupu k nim.

Textová část pak byla zaměřena na vyhodnocení nálezového fondu z pohledu numismatického a archeologického. Nálezový fond tvoří minimálně 204 mincí pocházejících ze 107 uzavřených nálezových celků. Pozornost byla rovněž věnována problematice transportu mincí do vymezeného regionu, dále byly představeny funkce, které římské mince v regionu pravděpodobně zastávaly. Zřetel byl brán i na vazby mincí na soudobé osídlení. Určitá část práce byla věnována mincovním nálezům, jakožto možného indikátoru nadregionálních i vnitřních obchodních cest a komunikací.

Numismatická část byla rozdělena na tři podkapitoly. První se zabývala chronologií, která byla stanovena na základě dat vyražení mincí. V zásadě je patrný přísun římských mincí do regionu již v 1. století n. l., ovšem jen v omezené míře. S postupujícím časem sílí i import mincí, nejvíce jich tedy pochází ze 4. století. Je nutné zde připomenout, že numismatická chronologie nemusí a většinou také neodpovídá dataci archeologické.

Druhá podkapitola byla zaměřená na vyhodnocení materiálů, které byly použity pro ražbu určitých nominálů. Z vymezeného území známe malé procento zlatých ražeb. Ve druhém století pak dominují stříbrné denáry. Od třetího století již tvoří stříbrné mince cca 40 procent všech ražeb a převažují mince z mědi a jejich slitin, což je do jisté míry dáno i snižováním obsahu stříbra v nominálech. Ze čtvrtého století pak neznáme jiných ražeb než měděných.

Ve třetí podkapitole bylo upozorněno na malé procento mincí, u kterých bylo možno určit původní mincovnu. Nejvíce mincí z regionálních nálezů bylo vyraženo v hlavní mincovně v Římě. U mincí ze čtvrtého století pak lehce převládají mince východní provenience.

Druhou velkou část práce zabírá vyhodnocení archeologických informací. Tato část je rozdělena do dvou podkapitol, které jsou rozděleny na základě povahy mincovních nálezů. V první podkapitole je rozebrána problematika hromadných nálezů (tvoří je 2 až 9 ks mincí) a depotů (10 a více mincí). Nálezy tohoto typu jsou důležité především pro stanovení chronologie mincí, kdy asi mohly být importovány do regionu a jak dlouho byly v oběhu. Zajímavé bylo i pozorování nejčastěji zastoupených nominálů.

Druhá archeologická podkapitola byla zaměřena na mince ojediněle. V rámci podkapitoly byly představeny nálezy pocházející ze sídlišť, celkem sem můžeme zařadit 17 nálezů. Následovaly nálezy hrobové, do této skupiny je z regionálních nálezů možno s jistotou zařadit pouze jednu minci. Závěrečná část byla věnována tzv. zráťovým nálezům, jedná se o mince nalezené bez bližšího archeologického kontextu. U části tohoto druhu nálezů bylo pozdějším výzkumem (povrchová prospekce) zjištěn sídlištní původ. Je proto pravděpodobné, že obdobný původ bude prokázán i u dalších nálezů.

Poslední kapitola byla zaměřena na možnosti importu římských mincí do regionu a na jejich místní funkci. Způsobů importu byla celá řada, například obchod, žold, ale i ve formě daru či tributu. S jistotou můžeme potvrdit dvě funkce mincí v regionu. První je používání mincí jako ozdobných závěsků, byly totiž nalezeny čtyři provrtané/proražené mince. Římské mince parně také sloužily jako zdroj kovu. Určitá nejistota panuje okolo funkce mincí jakožto platebního prostředku, a to především z důvodů absence germánského mincovnictví. Ovšem v rámci regionu je tato funkce pravděpodobná, a to na základě sídlištních nálezů i díky přítomnosti nadregionální komunikace, tzv. Jantarové stezky. Právě komunikace a jejich identifikace byla probrána v závěru práce. Bylo poukázáno na to, že je potřeba brát v potaz i další římské importy a nejen mince. Zároveň je nutné přihlídnout k přírodním predispozicím terénu. Je potřeba upozornit i na objevy římských pochodových táborů, neboť postupující vojsko jistě využívalo místních komunikací a vhodného terénu.

Je třeba zde zmínit i lokality, které dle mincovních nálezů měly v době římské důležité postavení. Je nutné ale přihlídnout i k současnému stavu výzkumu. Odlišný pohled na věc mohou přinést nové nálezy, často učiněné za pomoci detektorů kovů.

Resumé

The thesis deals with the discovery of the Roman coins from the 1st to the 4th century descend from the Olomouc region. The main goal was to create a comprehensive catalog of the regional coin findings. The actual catalog subsequently formed the main source material for the evaluation of the discovery fund.

The thesis is divided into the several chapters. The first chapter deals with the evaluation of the literature, which was one of the main sources of the information. There is also presented regional research history focused on the Roman period.

The text itself presents also the evaluation of discovery fund, which consists of at least 204 coins coming out of the 107 excavation units. The evaluation itself is divided into two parts.

The first part is related to the numismatic analysis, which primarily focuses on the chronology of the findings. The chronology is based on the time of the coins. For some of them, it is known the exact year of the mintage, however, others can be dated only generally by the reign of the monarch. Part of the coins is also dated to a certain century only. For the other group of the coins the dating could not be determined. In addition, the numismatic evaluation is also being estimated based on the materials from which the various denominations were minted. In the regional findings, small percentage of the gold coins is known. The silver coinage dominated in the second century, since the 3rd century we can see domination of mintage made out of copper and its alloys. This coinage then dominated during the fourth century. The mint topics are being discussed in the last, numismatic section of the thesis. The specific mint was determined approximately only on 50 coins. The main mint in Rome dominated in the regional findings. In the later period it is evident the domination of the coins of the eastern provenance.

The second major component of the analysis is based on the archaeological knowledge. In this chapter the coins are presented by the finding scenarios. The first group consists of the large findings (2-9 coins) and depots (10 or more pieces). Findings of this nature are important mainly

because of the chronology determination, denominations used and the length of their circulation. The second group consists of the unique findings, divided into the settlement, tomb and loss category. As a settlement kind we can mark coins from 17 excavation units. In this chapter I mention the issue of drilled coins that represent other usage of the Roman coins. The tomb kind is certainly determined only on one coin. The other two findings seem plausible, however, we do not have sufficient amount of detailed information to confirm. A certain part is made of the coins without sufficient archaeological information, these coins often point to unexplored settlements or could indicate progress of defunct routes.

The problem of determining the vanished routes of internal and supra-regional character with the help of coins findings is mentioned in the last part of the thesis. It is mainly about the Amber Way and its relation to the settlement in the region. Moreover the coins also indicate the sites, where the attention should focus in the future. Later in this chapter it's discussed the possibilities of transport and function of the Roman coins in a designated area.

Finally, it should be noted that these findings correspond to the current state of the research. A new view at the issue of the regional finds of the Roman coins will bring mainly future findings, which are often discovered with a metal detector. These findings gain an alarming rate. The problem is the outflow of a large percentage of the discovered coins that disappear without the possibility of their documentation. This may lead to a distortion of the conclusions reached.

Prameny a literatura

Anonym 1886: Sbírký muzejního spolku. Časopis Vlasteneckého musejního spolku v Olomouci 3, 100–101.

Anonym 1940: Germanische Zeit (Römische kaiserzeit). Sudeta Neue Folge Band 1, 115.

Bemann, J. 2005: Zur Münz- und Münzersatzbeigabe in Gräbern der Römischen Kaiserzeit und Völkerwanderungszeit des mittel- und nordeuropäischen Barbaricums. In: H.-J. Häßler (Hrsg.), Neue Forschungsergebnisse zur nordwesteuropäischen Frühgeschichte unter besonderer Berücksichtigung der altsächsischen Kultur im heutigen Niedersachsen. Studien zur Sachsenforschung 15, 2005, 1–62.

Beneš, J. 1961: K nálezu Hadriánova denáru u Dubčan na Litovelsku. Severní Morava 7, 52–54.

Beneš, J. 1964: Neznámé nálezy římských mincí z Kojetína a okolí. Numismatický sborník 8, 217–218.

Beneš, J. 1965: Neznámé nálezy římských mincí z Loštic na severní Moravě. Sborník prací filosofické fakulty brněnské univerzity E 10, 187–191.

Beneš, J. 1967a: Addenda k soupisu nálezů římských mincí na Moravě. Časopis Moravského muzea 52, 117–130.

Beneš, J. 1967b: K novému nálezu římské mince u Loštic na severní Moravě. Numismatické listy 22, 97–99.

Beneš, Z. 2007: Sídliště z pozdní doby římské v Mořicích (okr. Prostějov). In: Droberjar, E. – Chvojka, O. (edd.): Archeologie barbarů 2006. Příspěvky z II. protohistorické konference České Budějovice, 21 - 24.11.2006. Archeologické výzkumy v jižních Čechách, Supplementum 3, sv. II. České Budějovice, 473–506.

Beninger, E. – Freising, H. 1933: Die germanischen Bodenfunde in Mähren. Reichenberg.

Bláha, J. 2004: Ke genezi komunikační sítě a tržišť v prostoru Olomouce. In: J. Matuzsková (red.), Staré stezky 9. Sborník referátů z 9. semináře uspořádaného NPÚ, územním odbor. pracovištěm v Brně. Brno 2004, s. 50–57.

Bolina, P. – Šlězár, P. 2006: K problematice falz vzniklých při majetkových sporech hradištského kláštera na severu Dražanské vrchoviny. Časopis matice moravské 125, 307–342.

Bouzek, J. 1986: Význam mincí a jiných římských importů v barbarském prostředí, Slovenská numizmatika 9, 191–198.

- Burian, V. 1962: Příspěvky k soupisu nálezů mincí v Čechách a na Moravě. Numismatický sborník 7, 328–333.*
- Burian, V. 1966: Nález římského bronzu (Julia Mamaea) v Dlouhé Loučce. Numismatický sborník 9, 224.*
- Burian, V. 1970: Nález denáru Faustiny St. v Blatci, okr. Olomouc. Numismatický sborník 11, 179.*
- Burian, J. 1994: Římské impérium. Praha.*
- Cendelin, D. – Bolina, P. – Adam, D. 2010: Jevíčko na cestě z Prahy do Olomouce v období raného středověku. Jevíčko.*
- Červinka, I. L. 1893: Římské mince na Moravě nalezené. Časopis Vlasteneckého musejního spolku v Olomouci 10, 68–70, 113, 161–164.*
- Červinka, I. L. 1894: Římské mince na Moravě nalezené. Časopis Vlasteneckého musejního spolku v Olomouci 11, 30–31, 147–149.*
- Červinka, I. L. 1902: Vlastivěda Moravská I. Země a lid. Morava za pravěku. Brno.*
- Červinka, I. L. 1946: Římské mince z nálezů na Moravě. Zvláštní otisk Časopisu Vlasteneckého musejního spolku v Olomouci 55, sv. II. - duchovědný, Olomouc.*
- Češka, J. 1979: Římská zahraniční politika ve IV. stol. n. l. a úloha křesťanství. Sborník prací filozofické fakulty brněnské university E 24, 57–63.*
- Dobiáš, J. 1964: Dějiny československého území před vystoupením Slovanů. Praha.*
- Dopita, J. 1986: Nálezy mincí na Olomoucku (I). Zprávy Krajského vlastivědného muzea v Olomouci 238, 1–19.*
- Droberjar, E. 1997: Studien zu den germanischen Siedlungen. Prague.*
- Droberjar, E. 2002: Zu den elbgermanischen Prunkkniefibeln vom typ Almgren 147. In: Kuzmová, K. – Pieta, K. – Rajtar, J. (Hrsg.): Zwischen Rom und dem Barbaricum. Festschrift für Titus Kolník zum 70. Geburtstag. Nitra, 230–244.*
- Droberjar, E. 2008: Mladší doba římská / Doba stěhování národů. In: Salač. V. (ed.): Archeologie pravěkých Čech 8. Doba římská a stěhování národů. Praha, 127–194.*
- Faltýnek, K. 2009: Loštice (okr. Šumperk). Přehled výzkumů 50, 327.*
- Fišara, K. 1898: Nález římské mince u Nákla. Časopis Vlasteneckého musejního spolku v Olomouci 15, 71.*
- Fišara, K. 1900: Nález římské mince v Nákle. Časopis Vlasteneckého musejního spolku v Olomouci 17, 70.*

- Fišara, K. 1908a:* Římská mince z Dubčan. *Pravěk* 4, 48.
- Fišara, K. 1908b:* Římská mince z Nákla. *Pravěk* 4, 140–141.
- Gottwald, A. 1905:* Sídliště z dob císařství římského na Ostrově u Hrubčic na Prostějovsku. *Časopis Vlasteneckého musejního spolku v Olomouci* 22, 24–28.
- Gottwald, A. 1924:* Pravěká sídliště a pohřebiště na Prostějovsku. Prostějov.
- Gottwald, A. 1927:* Žárové hroby z doby císařství římského od Kostelce na Hané. In.: *Ročenka Národopisného a průmyslového musea města Prostějova a Hané* 4. Prostějov, 3–32.
- Gottwald, A. 1931:* Nové žárové hroby z doby císařství římského od Kostelce na Hané. In.: *Ročenka Národopisného a průmyslového musea města Prostějova a Hané* 8. Prostějov, 3–41.
- Havelka, J. 1884:* O starožitnostech, jež vykopány byly u svat. Václava v Olomouci. *Časopis musejního spolku Olomouckého* 1, 27–30.
- Kalábek, M. 1998:* Severní Morava v době římské. Nepsaná diplomová práce. Brno.
- Kalábek, M. 2004:* Nálezy ze sídliště z období stěhování národů v Olomouci-Slavoníně. *Archeologické centrum Olomouc p. o., ročenka 2003*, 137 – 149.
- Kalábek, M. 2006:* Germánské osídlení Olomouce. In: Droberjar, E. – Lutovský, M. (edd.): *Archeologie barbarů 2005. Sborník příspěvků z I. konference „Pozdně keltské, germánské a časně slovanské osídlení“*. Praha, 431–450.
- Kalábek, M. – Militký, J. 2009:* Nález pozdně římské mince v objektu z doby stěhování národů z Olomouce-Slavonína. *Numismatický sborník* 23, 210–214.
- Kalábek, M. – Peška, J. 2013:* Římané v Olomouci [online], přístupné na <http://rimanevolomouci.cz>. 2013.
- Kašpárek, F. 2008:* Germánské sídliště z doby římské ve Slatinicích na Olomoucku. In: E. Droberjar - B. Komoróczy - D. Vachútová (edd.): *Barbarská sídliště. Chronologické, ekonomické a historické aspekty jejich vývoje ve světle nových archeologických výzkumů (Archeologie barbarů 2007)*. Spisy Archeologického ústavu AV ČR Brno 37. Brno, 177–199.
- Kenner, F. 1867:* Beiträge zu einer Chronik der archäologischen Funde in der österreichischen Monarchie (1864–1866). *Archiv für österreichische Geschichte* 38, 121–338.
- Knies, J. 1893:* O římských starožitnostech na Moravě nalezených. *Český lid* 2, 616–620, 685–694.

Kolníková, E. 1972: K interpretácii nálezov rímskych mincí na Slovensku. Slovenská numismatika 2, 7–114

Kolníková, E. 1973: K sekundárnemu používaniu rímskych mincí na Slovensku. Numismatické listy 28, 129–137.

Komoróczy, B. – Vlach, M. 2010: Využití GIS pro výzkum římského vojenského zásahu na barbarské území ve střední Evropě v době markomanských válek - Úvod do problematiky a perspektivy. In: Beljak, J. – Březinová, G. – Varsík, V. (edd.), Archeológia barbarov 2009, Archaeologia Slovaca Monographiae. Nitra, 247–290.

Koudelka, F. 1903: Mähren (Prödlitz). Mitteilungen der K.K. Zentral-Kommission für Erforschung und Erhaltung Kunst- und Historischen Denkmale 3F IIB, 386.

Kreuz, R. 1927: Vlastivěda moravská: Místopis Moravy. Jičínský kraj. Přerovský okres. Brno.

Křížek, F. 1933: Příspěvky k soupisu antických mincí nalezených na Moravě. Numismatický časopis československý 9, 32–44.

Křížek, F. 1941: Nové římské mince z Moravy. Numismatický časopis 16 a 17, 5–12.

Křížek, F. 1947: Poznámky k soupisu a zpracování nálezů římských mincí na Moravě. Časopis zemského muzea v Brně 33, 158–170.

Kurz, K. 1998: Úvod do antické numismatiky 2. Římské mince. Praha.

Kurz, K. 2006: Mince starověkého Řecka a Říma. Praha.

Květ, R. 2002: Staré stezky v České republice. Brno.

Marešová, K. 1966: Žárové hroby z doby římské z Hrubčič (okr. Prostějov). Sborník prací filozofické fakulty brněnské university E 11, 43–50.

Militký, J. 2004: Import zlatých římských a raně byzantských mincí do českých zemí v době římské až raném středověku. Archeologie ve středních Čechách 8, 505–536.

Militký, J. 2013: Nálezy řeckých, římských a raně byzantských mincí v Čechách. Praha.

Nekvasil, J. 1961: O výzkumu raně středověkého pohřebiště v Moravičanech. Severní Morava 7, 50–52.

Nekvasil, J. 1964: Nález další římské mince z Loštic. Přehled výzkumů 1963, 42.

Nemeškalová-Jiroudková, Z. 1975: Příspěvek k otázce výskytu mincí na Moravě na počátku doby stěhování národů. NS, 13, 1975, s. 45–56.

- Pernička, M. R. 1957: Nálezy mincí v Čechách, na Moravě a ve Slezsku, díl. I. Sborník prací filozofické fakulty brněnské university E 2, 181–183.*
- Peška, J. 2001: Archeologické lokality a nálezy na katastru obce Náklo a Mezice, Střední Morava 13, 2001, 78–108.*
- Peška, J. – Šrámek, F. 2004: Krátkodobý polní tábor z doby římské v Olomouci-Neředíně. Archeologické centrum Olomouc p. o., ročenka 2003, 127–136.*
- Peška, J. – Vránová, V. – Šrámek, F. 2005: Olomouc (k. ú. Neředín, okr. Olomouc). Přehled výzkumů 46, 270–272.*
- Peškař, I. 1972: Fibeln aus der römische Kaiserzeit in Mähren. Praha.*
- Petráň, Z. – Fridrichovský, J. 2008: Encyklopedie římských císařů z pohledu jejich mincí. Praha.*
- Pinkava, V. 1903: Vlastivěda moravská: Místopis Moravy. Olomoucký kraj. Litovelský okres. Brno.*
- Pochitonovi, E. a J. 1952: Pužívali Germáni římských mincí jako platidla? Numismatický sborník 7, 105–108.*
- Pochitonov, E. 1955: Nálezy antických mincí v Čechách, na Moravě a ve Slezsku. In: Nohejlová-Prátová, E.: Nálezy mincí v Čechách, na Moravě a ve Slezsku. I. díl. Praha, 87–314.*
- Polák, A. 1908: Římský denár z Kostelce (u Prostějova). Pravěk 4, 47–48.*
- Radoměřský, P. 1953: Byzantské mince z pokladu v Zemianském Vrbovku. Památky archeologické 44, 109–122.*
- Ruske, A. 2010: Der Zyklus eines Hortfundes. Numismatický sborník 24, 65–94.*
- Rzehak, A. 1918: Die römische Eisenzeit in Mähren. Zeitschrift des Deutschen Vereines für die Geschichte Mährens und Schlesiens 22, 197–278.*
- Salač, V. 2008: Rozumíme (pravěkému) obchodu? In.: Černá, E. – Kuljavceva-Hlavová, J (edd.): Archeologické výzkumy v severozápadních Čechách v letech 2003 – 2007. Most, 419–432.*
- Sejbal ml., J. 1989: Pokus o interpretaci nálezů aureů císaře Nerona na Moravě. Numismatické listy 44, 1–5.*
- Skalský, G. 1941: Drobné nálezy (Seloutky). Numismatický časopis 16 a 17, 96.*
- Skutil, J. 1927a: Soupis antických mincí nalezených na Moravě. Numismatický časopis československý 3, 113–171.*

- Skutil, J. 1927b*: Příspěvek k soupisu římských mincí z Moravy. Časopis Vlasteneckého musejního spolku v Olomouci 38, 136–137.
- Skutil, J. 1957*: K Černoohorského zprávám o nálezech antických mincí na Moravě. Moravské numismatické zprávy 1956–1957, 21.
- Šikulová, V. 1964*: Římské mince z Travné na Jesenicku a ze Slezské Ostravy. Časopis Slezského muzea 13, 191–192.
- Šlězár, P. 2013a*: Nález střešní krytiny z výzkumu u kostela Panny Marie Sněžné v Olomouci. In.: Zborník Slovenského národného muzea 107 – Archeológia 23. Bratislava, 105–109.
- Šlězár, P. 2013b*: Období raného středověku (30. léta 6. století-1213). In: Kolektiv: Uničov, historie moravského města. Uničov, 45–52.
- Šrámek, F. 2005*: Záchraný archeologický výzkum na 9 parcelách rodinných domů na lokalitě Olomouc-Neředín v trati Mýlina. Archeologické centrum Olomouc p. o., ročenka 2004, 199–205.
- TIR 1986*: Oliva, P. – Burian, J. – Nemeškalová-Jiroudková, Z. – Tejral, J.: Tabula Imperi Romani. Castra Regina, Vindobona, Carnuntvm. M-33 Praha. Praha.
- Vachůtová, D. 2007*: Sídliště z pozdní doby římské v Kostelci na Hané - Kozí bradě. In Archeologie barbarů 2006, Sborník příspěvků z II. protohistorické konference, Archeologické výzkumy v jižních Čechách - Supplementum 3. České Budějovice: Jihočeské muzeum v Českých Budějovicích, 2007. s. 395–432.
- Vachůtová, D. 2008*: Stručný přehled bádání o sídlištích doby římské na Moravě. In: E. Droberjar - B. Komoróczy - D. Vachůtová (edd.): Barbarská sídliště. Chronologické, ekonomické a historické aspekty jejich vývoje ve světle nových archeologických výzkumů (Archeologie barbarů 2007). Spisy Archeologického ústavu AV ČR Brno 37. Brno, 23–35.
- Vachůtová, D. – Vlach, M. 2011*: K možnostem identifikace a poznání pohřebišť z doby římské na Moravě. In: Archeologie barbarů 2010. Hroby a pohřebiště Germánů mezi Labem a Dunajem. Sborník příspěvků ze VI. Protohistorické konference Hradec Králové, 6.-9.září 2010. Olomouc, 39–63.
- Wankel, J. 1887*: Kolové stavby v Olomouci. Zvláštní otisk Časopisu Vlasteneckého musejního spolku v Olomouci 14. Olomouc.
- Wielowiejski, J. 1970*: Kontakty Noricum i Pannonii z ludami Pólnocnymi. Wrocław – Warszawa – Kraków.
- Zavázal, V. 2000*: K problematice vývoje římských nominálů ve 4. století n. l. Numismatické listy 55, 1–8.
- Zeman, J. 1961*: Severní Morava v mladší době římské. Praha.

Literatura pro určení mincí

Cohen 1: Cohen, H. 1880: Description historique des monnaies frappés sous l'empire romain. Tome 1. Paris.

Cohen 2: Cohen, H. 1882: Description historique des monnaies frappés sous l'empire romain. Tome 2. Paris.

Cohen 3: Cohen, H. 1883: Description historique des monnaies frappés sous l'empire romain. Tome 3. Paris.

Cohen 4: Cohen, H. 1884: Description historique des monnaies frappés sous l'empire romain. Tome 4. Paris.

Cohen 5: Cohen, H. 1885: Description historique des monnaies frappés sous l'empire romain. Tome 5. Paris.

Cohen 6: Cohen, H. 1886: Description historique des monnaies frappés sous l'empire romain. Tome 6. Paris.

Cohen 7: Cohen, H. 1888: Description historique des monnaies frappés sous l'empire romain. Tome 7. Paris.

Cohen 8: Cohen, H. 1892: Description historique des monnaies frappés sous l'empire romain. Tome 8. Paris.

RIC 1: Mattingly, H. – Sydenham, E. A. 1923: The Roman Imperial Coinage. Volume I. Augustus to Vitellius London.

RIC 1²: Sutherland, C. H. V. 1984: The Roman Imperial Coinage. Volume I. Revised Edition. From 31 BC to AD 69. London.

RIC 2: Mattingly, H. – Sydenham, E. A. 1926: The Roman Imperial Coinage. Volume II. Vespasian to Hadrian. London.

RIC 2/1²: Carradice, I. A. – Buttrely, T. V. 2007: The Roman Imperial Coinage. Volume II-Part 1. Second fully revised edition. From AD 69–96 Vespasian to Domitian. London.

RIC 3: Mattingly, H. – Sydenham, E. A. 1930: The Roman Imperial Coinage. Volume III. Antoninus Pius to Commodus. London.

RIC 4/1: Mattingly H. – Sydenham, E. A. 1936: The Roman Imperial Coinage. Volume IV, Part 1. Pertinax to Geta. London.

RIC 4/2: Mattingly H. – Sydenham, E. A. 1938: The Roman Imperial Coinage. Volume IV, Part 2. Macrinus to Pupienus. London.

RIC 4/3: Sutherland, C. H. V. 1949: The Roman Imperial Coinage. Volume IV, Part 3. Gordian III. to Uranian Antoninus. London.

RIC 5/1: Webb, P. H. 1927: The Roman Imperial Coinage. Volume V, Part 1. (Valerian to Florian). London.

RIC 5/2: Webb, P. H. 1933: The Roman Imperial Coinage. Volume V, Part 2. (Probus to Amandus). London.

RIC 6: Sutherland, C. H. V. 1967: The Roman Imperial Coinage. Volume VI. From Diocletian's reform A.D. 294 to the death of Maximinus (A.D. 313). London.

RIC 7: Bruun, P. M. 1966: The Roman Imperial Coinage. Volume VII. Constantine and Licinius A.D. 313–337. London.

RIC 8: Kent, J. P. C. 1981: The Roman Imperial Coinage. Volume VIII. The Family of Constantine I A.D. 337–364. London.

RIC 9: Pearce, J. W. E. 1951: The Roman Imperial Coinage. Volume IX. Valentinian I–Theodosius I. London.

RIC 10: Kent, J. P. C. 1994: The Roman Imperial Coinage. Volume X. The Divided Empire and the Fall of the Western Parts AD 395–491. London.

Mapové podklady

Mapa 1 – 4: Původní podkladová mapa – Orientační mapa Olomouckého kraje [online]. Dostupná na WWW: <<http://www.kr-olomoucky.cz/clanky/dokumenty/124/orientacni-mapa-olomouckeho-kraje.jpg>>.

Mapa 5 – 7: Původní podkladová mapa převzata z Nahlížení do katastru nemovitostí [online]. Dostupná na WWW: <<http://sgi.nahlizenidokn.cuzk.cz/marushka/default.aspx?themeid=3&MarExtent=-990320.44597457629%20-1239836%20-346646.55402542371%20-923033&MarWindowName=Marushka>>.

Přílohy

Katalog římských mincí nalezených na území Olomouckého kraje	67
Obrázky.....	101
Grafy	103
Tabulky	106
Mapy	109

KATALOG ŘÍMSKÝCH MINCÍ NALEZENÝCH NA ÚZEMÍ OLOMOUCKÉHO KRAJE

Technický komentář ke katalogu

Většina informací potřebných pro vznik katalogu byla čerpána z literatury, neboť došlo k jistým obtížím ohledně přístupu k nálezům uloženým v muzejních sbírkách krajských muzeí. V katalogu jsou rovněž zastoupeny některé detektorové nálezy, učiněné ve vymezeném regionu. Přístup k těmto nálezům byl umožněn pracovníkem ACO Mgr. Markem Kalábkem. Detektorové nálezy rychle přibývají, proto by bylo vhodné se této problematice věnovat i do budoucna. Důležitá je především podrobná dokumentace a evidence těchto nálezů.

Struktura katalogu vychází výhradně z prací J. Militkého (např. 2013). K tomu bylo přistoupeno především z nutnosti sjednocení archeologicko-numismatických prací zabývajících se nálezy mincí na území Čech, Moravy a Slezska.

Na úvodní straně jsou uvedeny jednotlivé okresy se zastoupenými obcemi, na jejichž katastru došlo k nálezům mince nebo mincí z DŘ. Katalog je následně tvořen abecedně po sobě jdoucími hesly. Název každé obce je doprovázen pořadovým číslem, v závorce je pak uveden okres, pod který obec spadá (i když v současnosti správní rozdělení na okresy není platné). Pod názvem obce je uvedeno o jaký druh nálezů se jedná (př. HROMADNÝ NÁLEZ, SÍLIŠTNÍ NÁLEZ, OJEDINĚLÝ NÁLEZ), před druhem nálezů může být uveden alfanumerický kód, který označuje jednotlivé uzavřené celky nálezů učiněných na katastru té které obce. Informace o nálezů jsou rozříděny do kategorií:

LOK.: Co nejpřesnější původní **lokalizace** nálezů aplikovaná na současnou geografickou situaci. Ne vždy se podařilo přiřadit starou trať současnému pozemkovému rozdělení. Názvy některých tratí byly změněny, jiné zapomenuty.

NO.: **Nálezové okolnosti** přinášejí informace o tom, kdy a za jaké situace došlo k nálezům, popřípadě jakým způsobem tak bylo učiněno.

DU.: **Doba uložení**, kdy mohlo dojít nejdříve k uložení depotu nebo skupiny mincí (hromadný nález). Doba je stanovena na základě nejmladší uložené mince a

je čistě teoretická, neboť poznávání procesu přísunu římských mincí do barbarika není konečné.

U.: Tato kategorie zahrnuje údaj o místě **uložení** nálezu.

AK.: **Archeologický kontext** shrnuje poznatky o místě nálezu z archeologického pohledu. Zastoupeny jsou zde informace především o doprovodných nálezech a archeologických souvislostech. Uvedena jsou kromě původního AK i pozdější zjištění, např. určení lokality jako sídliště pomocí povrchového sběru atd.

KOM.: V **komentáři** jsou uvedeny další doplňující informace o nálezu, popřípadě je v něm rozebrána určená problematika s nálezem spojená.

LIT.: V položce **literatura** jsou vypsány nejdůležitější publikace vážící se k nálezu.

Pod základními údaji o nálezu je připojen popis mince. Při jejich popisu jsou uváděny zkratky. Pro materiál, ze kterého byla mince ražena (**AV:** zlato, **AR:** stříbro, **AE:** měď a její slitiny). Pro určení mince byly použity v drtivé většině katalogy RIC.

Seznam použitých zkratk:

ACO: Archeologické centrum Olomouc

BČS: Bývalá sbírka I. L. Červinky. Větší část této sbírky přešla do MZM.

DŘ: Doba římská

MZM: Moravské zemské muzeum Brno

OSSPPOP: Okresní středisko státní památkové péče a ochrany přírody

SAS: Státní archeologický seznam

VMO: Vlastivědné muzeum v Olomouci

Seznam okresů a obcí

Okres Jeseník: *1a-b. Bernartice, 20a-b. Javorník*

Okres Olomouc: *4. Blatec, 11. Dlouhá Loučka, 13. Droždín, 14. Dubčany, 18a-d. Cholina, 28. Litovel - Rozvadovice, 30. Majetín, 34a-d. Náklo, 35a-c. Náměšť na Hané, 37a-j. Olomouc, 44. Příkazy, 47. Stará Voda, 50. Těšetice, 53. Uničov - Brníčko, 54. Ústín, 60. Žerotín*

Okres Prostějov: *2. Bílovice, 3. Biskupice, 6a-c. Brodek u Prostějova, 8. Čechy pod Kosířem, 9. Čelčice, 10. Čelechovice na Hané, 12. Dobromilice, 16. Hrdibořice, 17. Hrubčice, 19. Ivaň, 21a-c. Klenovice na Hané, 22. Kobeřice, 24. Konice, 25a-c. Kostelec na Hané, 26a-b. Kralice na Hané, 33. Mostkovice, 36. Němčice nad Hanou, 38. Olšany u Prostějova, 39. Ondratice, 41a-d. Otaslavice, 45. Ptení, 46a-c. Seloutky, 51. Tištiny, 55. Víceměřice, 56. Vranovice, 57a-b. Vrchoslavice, 58a-b. Vyšovice*

Okres Přerov: 7. Citov, 23a-d. Kojetín, 27a-b. Křenovice, 40a-c. Oplocany, 42. Polkovice, 43a-c. Přerov, 52. Tovačov

Okres Šumperk: 5. Bohdíkov - Komňatka, 15. Hoštejn, 29a-e. Loštice, 31. Mohelnice, 32. Moravičany, 48. Štíty, 49. Šumperk, 59. Zábřeh

1. BERNARTICE (okr. Jeseník)

1a. HROMADNÝ NÁLEZ (3 ks)

LOK.:? **NO.:** Před rokem 1922. **DU.:** Po 337?. **U.:** Neznámé. **KOM.:** Není jisté, zda se mince nacházely ve stejné nálezové situaci. **LIT.:** *Karger 1922*, 28; *Pochitonov 1955*, 274, 1226a.

1. **Marcus Aurelius**, blíže nepopsáno, 161–180
2. **Gordianus I.**, blíže nepopsáno, 238
3. **Constantinus I.**, blíže nepopsáno, 306–337

1b. HROMADNÝ NÁLEZ? (? ks)

LOK.: Na silnici z Bernartic do Javorníka. **NO.:** ? **DU.:** Po 337? **U.:** Neznámé. **KOM.:** E. Pochitonov (1955) uvádí větší počet nalezených mincí, ale blíže zmiňuje pouze jedinou, chybí jakákoliv zmínka o dalších mincích či o tom, co se dále dělo s jedinou uvedenou. **LIT.:** *Pochitonov 1955*, 279, 1251a.

Constantinus I., blíže nepopsáno, 306–337

2. BÍLOVICE (okr. Prostějov)

OJEDINĚLÝ NÁLEZ

LOK.: ? **NO.:** Asi roku 1899. **U.:** 1955 v soukromé sbírce. **KOM.:** Mince bez bližšího popisu. **LIT.:** *Gottwald 1924*, 122; *Skutil 1927a*, 129; *Červinka 1946*, *Pochitonov 1955*, 227, 959.

Hadrianus, AR denarius, 117–138

3. BISKUPICE (okr. Prostějov)

OJEDINĚLÝ NÁLEZ

LOK.: ? **NO.:** ? **U.:** 1955 v Okresním muzeu v Prostějově (bývalá Gottwaldova sbírka). **KOM.:** Mince bez bližšího popisu. **LIT.:** *Gottwald 1924*, 122; *Skutil 1927a*, 147; *Červinka 1946*, 4; *Pochitonov 1955*, 267, 1189.

Probus, AE antoninianus, 276–282

4. BLATEC (okr. Olomouc)

OJEDINĚLÝ NÁLEZ

LOK.: Cca 300 m západně od obce, v areálu bývalého JZD. **NO.:** Před nebo roku 1966 při stavbě budovy JZD. **U.:** VMO? **KOM.:** Vlastivědnému ústavu v Olomouci odevzdal 22. 12. 1966 MUDr. Milan Poledna. Určení dle K. Kurze (*Burian 1970*, 179). **LIT.:** *Burian 1970*, 179; *Dopita 1986*, 13.

Antoninus Pius pro: **Faustina senior**, AR denarius, †141

Lit.: BMCRE IV, p. 59, no. 409

5. BOHDÍKOV – KOMŇÁTKA (okr. Šumperk)

DEPOT (? ks)

LOK.: ? **NO.:** Během 19. století? **DU.:** ? **KOM.:** J. Skutil (*1957*) se ve své krátké zprávě zmiňuje o existenci depotu římských mincí z lokality „Komňátka“. Bohužel bez bližších údajů či literatury. **LIT.:** *Skutil 1957*, 21.

blíže neurčený počet mincí

6. BRODEK U PROSTĚJOVA (okr. Prostějov)

6a. OJEDINĚLÝ NÁLEZ

LOK.: Na panském poli. **NO.:** Vyorán před nebo roku 1893. **U.:** 1955 z BČS (v MZM?). **AK.:** V trati „Bažantnice“ doloženo povrchovým sběrem germánské sídliště z ml. DŘ (SAS 24-24-22/11). **KOM.:** E. Pochitonov (*1955*) uvádí jako místo nálezu Brodek u Nezamyslic, přitom I. L. Červinka ve své zprávě (*1893*) udává jako místo nálezu Brodek u Prostějova. Popis dle I. L. Červinky (*1893*). **LIT.:** *Červinka 1893*, 113; *Skutil 1927a*, 139; *Pochitonov 1955*, 248, 1076.

Caracalla, *Roma*, AR denarius, 207

Av.: ANTONINVS PIVS AVG, mladistvá hlava císaře

Rv.: PON[TIF] TRP X COS II, bohyně sedící v křesle a levicí držící kopí

Lit.: *RIC IV*, 227, č. 92

avers otřelý

6b. OJEDINĚLÝ NÁLEZ/SÍDLIŠTNÍ NÁLEZ?

LOK.: Trať „Bažantnice“. **NO.:** Roku 1903. **U.:** 1955 v soukromé sbírce. **AK.:** V trati doloženo povrchovým sběrem osídlení z ml. DŘ (SAS 24-24-22/11). **KOM.:** Mince bez bližšího popisu. **LIT.:** *Koudelka 1903*, 386; *Pochitonov 1955*, 272, 1217.

Galerius Maximianus, blíže nepopsáno, 293–311

6c. OJEDINĚLÝ NÁLEZ/SÍDLIŠTNÍ NÁLEZ?

LOK.: Trať „Bažantnice“. **NO.:** Před rokem 1905. **U.:** 1955 v soukromé sbírce. **AK.:** V trati doloženo povrchovým sběrem osídlení z ml. DŘ (SAS 24-24-22/11). **KOM.:** Mince bez bližšího popisu. **LIT.:** *Gottwald 1905*, 26; *Pochitnov 1955*, 298, 1342.

stříbrná mince, blíže nepopsaná

7. CITOV (okr. Přešov)

HROMADNÝ NÁLEZ? (? ks)

LOK.: ? **NO.:** Roku 1903. **DU.:** ? **U.:** ? **KOM.:** J. Dopita (1986) se odvolává na R. Kreuze ten je tak prozatím jediným pramenem. Kreuz (1927) se pouze zmiňuje o nález zlatých římských mincí, chybí ovšem bližší údaje. **LIT.:** *Kreuz 1927*, 229; *Dopita 1986*, 17.

zlaté římské mince

8. ČECHY POD KOSÍŘEM (okr. Prostějov)

OJEDINĚLÝ NÁLEZ

LOK.: ? **NO.:** Ve 30. letech 20. století Aloisem Chytillem z Olomouce. **U.:** ? **KOM.:** Bez bližších informací. **LIT.:** *Burian 1962*, 328.

Gordianus III., blíže neurčeno, 238-244

9. ČELČICE (okr. Prostějov)

OJEDINĚLÝ NÁLEZ

LOK.: ? **NO.:** Roku 1891 jej děti vyhrabaly u vsi. **U.:** 1955 v MZM. **KOM.:** Popis podle I. L. Červinky (1893). **LIT.:** *Červinka 1893*, 161; *Skutil 1927a*, 126; *Pochitnov 1955*, 219, 910.

Domitianus, *Roma*, AR danarius, 93–94

Av.: IMP CAES DOMIT AVG GERM PMTRP XIII, ověčená hlava císaře doprava

Rv.: IMP XXII COS XVI CENS P PP, Minerva se štítem na levé a napraženým kopím v pravé ruce

Lit.: *RIC II*, 174, č. 175

10. ČELECHOVICE NA HANÉ (okr. Prostějov)

OJEDINĚLÝ NÁLEZ

LOK.: „Na Panském kopci“. **NO.:** Před 1894 nalezena mince kosteleckým učitelem. **U.:** 1955 v BČS (v MZM?). **AK.:** Nad lužickým pohřebišťem. **KOM.:** *Panským kopcem* myšlen *Velký Kosíř*? Popis podle I. L. Červinky (1894). **LIT.:** *Červinka 1894*, 30; *Skutil 1927a*, 121; *Pochitonov 1955*, 220, 918.

AE mince, blíže neurčená, patrně 1. století
Av.: AVG GERM, hlava
Rv.: sedící postava
30 mm; zelená patina; silně otřelá; nečitelná

11. DLOUHÁ LOUČKA (okr. Olomouc)

OJEDINĚLÝ NÁLEZ

LOK.: ? **NO.:** ? **U.:** ? **KOM.:** Podle J. Dopity (1986) obdobná ražba ve VMO (inv. č. 566). Ovšem nedá se stoprocentně přiřadit k nálezu. **LIT.:** *Burian 1966*, 224; *Dopita 1986*, 14.

Alexander Severus pro: **Julia Mamaea**, velký bronz, †235

12. DOBROMILICE (dříve DOBROMĚLICE) (okr. Prostějov)

SÍDLIŠTNÍ NÁLEZ?

LOK.: ? **NO.:** Roku 1911. **U.:** 1955 z BČS (v MZM?). **AK.:** Germánské sídliště? I.L. Červinka uvádí, že mince byla nalezena na „sídlišti“, ovšem bez bližších informací. **KOM.:** Popis podle I. L. Červinky (1946). **LIT.:** *Červinka 1946*, 9; *Pochitonov 1955*, 252, 1099.

Elagabalus, AR denarius, 221
Av.: IMP ANTONINVS PIVS AVG, ověčené poprsí doprava
Rv.: PM TRP IIII COS III PP, bohyně s rohem hojnosti doleva
Lit.: *RIC IV*, část II, 31, č. 42

13. DROŽDÍN (okr. Olomouc)

OJEDINĚLÝ NÁLEZ (obr. 1:1)

LOK.: Trať „Ovčáčka“ (GPS souřadnice 49°37'25.005"N, 17°20'41.196"E). **NO.:** Před nebo roku 2013 J. Vítkem pomocí detektoru kovu. **U.:** 2013 v ACO. **LIT.:** Zatím nepublikováno.

AE1, blíže neurčeno
Av.: Obrys hlavy císaře
Rv.: Obrys průčelí chrámu
18,3 g; 31 mm; 6h; bez patiny; značně otřelá a nečitelná

14. DUBČANY (okr. Olomouc)

OJEDINĚLÝ NÁLEZ

LOK.: ? **NO.:** 1907 za neznámých okolností. **U.:** 1955 v Okresním museu v Litovli.
KOM.: Popis dle I. L. Červinky (1946). **LIT.:** *Fišara 1908a*, 48; *Skutil 1927*, 129;
Červinka 1946, 9; *Pochitonov 1955*, 229, 969.

Hadrianus, AR denarius, 117–138

Av.: HADRIANVS AVGVSTVS, hlava doprava

Rv.: PIETAS AVG, postava v řasnatém rouchu s pozdviženýma rukama

Lit.: *Cohen II*, 1028–1031 (var?)

Pozn.: nepodařilo se mi přiřadit, neznámá varianta nebo chybný popis?

15. HOŠTEJN (okr. Šumperk)

HROMADNÝ NÁLEZ? (? ks)

LOK.: ? **NO.:** ? **DU.:** ? **U.:** Neznámé. **KOM.:** E. Pochitonov (1955) uvádí pouze
„římské mince“. Chybí bližší údaje o nález. **LIT.:** *Pochitonov 1955*, 299, 1353.

blíže neurčený počet mincí

16. HRDIBOŘICE (okr. Prostějov)

OJEDINĚLÝ NÁLEZ

LOK.: ? **NO.:** Na jaře roku 1893 vyorána mince. **U.:** 1955 z BČS (v MZM?). **AK.:**
1959 při stavbě kravína, v místním zemědělském družstvu, nalezen keramický
materiál z doby římské. **KOM.:** Popis podle I. L. Červinky (1946). **LIT.:** *Červinka*
1893, 162; *Skutil 1927a*, 131; *Červinka 1946*, 11; *Pochitonov 1955*, 237, 1016.

Marcus Aurelius pro.: **Antoninus Pius**, AR denarius, po 161

Av.: DIVVS ANTONINVS, ověnčená hlava císaře

Rv.: CONSECRATIO, hranice

Lit.: *RIC III*, 247, č. 436

17. HRUBČICE (okr. Prostějov)

OJEDINĚLÝ NÁLEZ/ HROBOVÝ NÁLEZ? (obr. 1:5)

LOK.: „Nad Mádrovou cihelnou“ nebo „Košíky“? **NO.:** Před rokem 1924. **U.:** 1955
v Krajském muzeu v Olomouci (ze sbírky A. Gottwalda). **AK.:** V blízkosti Mádrový
cihelny lokalizováno několik žárových hrobů z ml. DŘ (*Marešová 1966*). Souvislost
mince s pohřebišťem? **KOM.:** Popis podle I. L. Červinky (1946). **LIT.:** *Gottwald*
1924, 123; *Skutil 1927a*, 131, *Červinka 1946*, 11; *Pochitonov 1955*, 237, 1014;
Marešová 1966, 43.

Antoninus Pius, *Roma*, AR danarius, 145–161
Av.: ANTONINVS AVG PIVS PP, ověšená hlava císaře doprava
Rv.: COS III, semknuté ruce s klasy a heroldským odznakem
Lit.: *RIC III*, 43, č. 136

18. CHOLINA (okr. Olomouc)

18a. HROMADNÝ NÁLEZ (6 ks)

LOK.: ? **NO.:** Před rokem 1893. Za vesnicí ve dvorci při zakládání školky. Asi stopu hluboko 6 stříbrných mincí v černé hmotě (shnilá kůže). **DU.:** Po 187? **U.:** 1986 v soukromé sbírce (1893 sbírka pana O. Sekaniny – dvě mince (*Červinka 1893*, 162)). **KOM.:** K Červinkovi se dostaly pouze dvě mince ze sbírky O. Sekaniny (*Červinka 1893*, 162). Červinka (1893) mince popisuje nesprávně. O osudu zbývajících 4 mincích není nic známo. **LIT.:** *Červinka 1893*, 162; *Skutil 1927a*, 135, 137–138; *Pochitonov 1955*, 245, 1058; *Dopita 1986*, 14.

Marcus Aurelius, AR denarius, 161–180
Av.: AVRELIVS CAESAR AVG PM CII, hlava císaře?; spíše AVRELIVS CAESAR AVG PII FIL
Rv.: TRP III COS II, Minerva vpravo
Lit.: Cohen 618 nebo 634 (?)
1) 17 mm
Pozn.: určení problematické, špatný popis, nepodařilo se mi blíže zařadit.

Commodus, AR denarius, 186–187
Av.: M COMM ANT P FEL AVG BRIT, věnčená hlava vpravo
Rv.: NOBILIT AVG P M TR P XII IMP VIII COS V P P, Stojící Nobilitas doprava
Lit.: *RIC III*, 383, č. 155 (?); *Skutil (1927) uvádí Cohen III*, Commode 383
2) 18 mm

18b. OJEDINĚLÝ NÁLEZ

LOK.: V poli. **NO.:** Roku 1889 na blíže neurčeném poli. **U.:** ? **KOM.:** Popis dle I. L. Červinky (1893) není zcela přesný. **LIT.:** *Červinka 1893*, 162; *Skutil 1927a*, 144; *Pochitonov 1955*, 266, 1182.

Aurelianus, AE antoninianus, 270–275
Av.: IMP AVRELIANVS AVG, poprsí v brnění se zubatou korunou na hlavě vpravo
Rv.: ORIENS AVG, Sol s lukem v levici a šípem v pravici klade levou nohu na vojína již zpola padlého, v levém poli I, v ex. XXIP (správně nejspíše, že v levém poli Γ a v exergu XXIR).
Lit.: *RIC V*, 272, č. 64f (?)

18c. DEPOT (více než 38 ks)

LOK.: ? **NO.:** Před rokem 1893 při stavbě silnice Litovel–Vilímov. Asi 1 m pod zemí. Mincí byly údajně „dvě plné kapsy“. **DU.:** Po 383? **U.:** 1955 v MZM. **KOM.:** I. L. Červinka (1893, 162) přibližuje osud mincí: „Stříbrné byly prodány židovi a měděné se povalovaly asi dvě léta u rolníků“. Mince byly patinované a rzí značně poškozené. Popis dle Červinky (1893) a Pochitonova (1955). **LIT.:** *Červinka 1893*,

162; *Skutil 1927a*, 121, 136, 144, 148, 151, 155–158, 165; *Pochitonov 1955*, 291, 1308.

Marcus Aurelius pro: **Faustina junior**, AE1, † 175

Av.: FAVS AV . VS

1) 25 mm; patinovaná, silně korodovaná

Gallienus, AE1, 253–268

Av.: GAL . . . VS AVG

2) 22/28 mm; patinovaná, silně korodovaná

Claudius II., AE2, 268–270

Av.: IMP CLAVDIVS AVG

Rv.: S AVG, žena

3) 22 mm; patinovaná, silně korodovaná

Constantinus I., AE4, 306–337

Av.: CONSTANT . NVS . F

Rv.: . . O . . A EXE, dvě postavy

4) 15 mm; patinovaná, silně korodovaná

Pozn.: 2 obdobné kusy (celkem 3 ks)

Constans I., malý bronz, 333–350

Av.: ANS AVG

Rv.: GLORIA AVG, dvě postavy

5) otřelá

Constantius II., AE3, 323–361

Av.: . . CONSTAN . IV, hlava císaře ?

6) 16–18 mm; patinovaná, silně korodovaná

Pozn.: 5 podobných mincí, ale zcela nečitelných (?)

Constantius Gallus, AE3, 351–354

Av.: ANTIVS IVN, hlava císaře

Rv.: prodává vojín na zemi sraženou osobu, v poli S (?)

7) 20 mm; otřelá

Valens, AE4, 364–378

Av.: DN VAL

Rv.: REIVBLICAE, kolem osoby

8) 14 mm, zachovaná polovina mince

Av.: D N SPF AVG

Rv.: ITAS REIPVBLI, genius vlevo

9) 18 mm

Gratianus, malý bronz, 375–383

Av.: DNG . ATIANVS P

Rv.: v exergu SMA

10) otřelý; revers značně poškozený rzí

Av.: DN GRATIANVS

Rv.: SECVRITAS, genius vlevo

11) otřelá

dalších 19 mincí značně otřelých, nelze blíže určit

18d. DEPOT? (13 ks)

LOK.: ? **NO.:** Neznámé. **DU.:** Konec 4. století? **U.:** 1955 v MZM. **LIT.:** *Křížek 1933*, 41; *Pochitonov 1955*, 293, 1316.

13 blíže neurčených AE mincí, ráz 4. století

19. IVANŇ (okr. Prostějov)

OJEDINĚLÝ NÁLEZ

LOK.: V poli nedaleko bývalé cihelny. **NO.:** Roku 1926 v poli pod cihelnou. **U.:** 1955 v BČS (v MZM?). **KOM.:** Popis podle I. L. Červinky (1946). **LIT.:** *Červinka 1946*, 12; *Pochitonov 1955*, 276, 1238.

Constantinus I., *Cyzicus*, AE3, 317-320

Av.: IMP CONSTANTINVS AVG, věnčené poprsí doleva

Rv.: IOVI CONSERVATORI AVGG, Jupiter s Viktorií na ruce, v jednom poli věnec, ve druhém A, v ex. SMK

Lit.: *RIC VII*, 644, č. 8

20. JAVORNÍK (okr. Jeseník)

20a. HROMADNÝ NÁLEZ? (3 ks)

LOK.: ? **NO.:** Asi roku 1929 na pozemku paní Schubertové. **DU.:** ? **U.:** Roku 1955 v Javornickém Městském muzeu. **KOM.:** E. Pochitonov (1955) uvádí nález tří mincí bez bližšího určení. **LIT.:** *Anonym 1940*, 115; *Pochitonov 1955*, 300, 1358.

tři blíže neurčené mince

JAVORNÍK – TRAVNÁ (okr. Jeseník)

20b. OJEDINĚLÝ NÁLEZ

LOK.: ? **NO.:** Roku 1961 jej ve výmolu obecní cesty naproti domu č. 13, nalezla poštovní doručovatelka. **U.:** Neznámé. **KOM.:** Popis a určení podle V. Šikulové (1964). **LIT.:** *Šikulová 1964*, 191–192; *Beneš 1965*, 189.

Diocletianus, *Thessalonica*, AE follis, 302-303

Av.: IMP C C VAL DIOCLETIANVS P F AVG, poprsí císaře věnčené vavřínem směřuje doprava. Vpravo v poli značka Δ

Rv.: GENIO POPVLI ROMANI, nahý génius stojící vlevo, na hlavě modius, v pravé ruce pateru držící, v levé pak roh hojnosti, v exergu . . S

Lit.: *RIC VI*, 513, č. 25a

8, 53 g; 27/28 mm

21. KLENOVICE NA HANĚ (okr. Prostějov)

21a. OJEDINĚLÝ NÁLEZ

LOK.: Trať „Žleby“. **NO.:** Vyorán roku 1890. **U.:** 1955 v soukromé sbírce (z BČS). **KOM.:** Popis podle I. L. Červinky (1894). **LIT.:** *Červinka 1894*, 30; *Skutil 1927a*, 135; *Červinka 1946*, 13; *Pochitonov 1955*, 232, 986.

Marcus Aurelius, Roma, AR denarius, 159–160, 160–161
Av.: AVRELIVS CAESAR AVG PII F, mladší hlava císaře doprava
Rv.: TR POT XIII COS II, Mars s kopím a štítem
Lit.: *RIC III*, 91, č. 482
17 mm; dobře zachovalý; provrtaný

21b. OJEDINĚLÝ NÁLEZ/ SÍDLIŠTNÍ NÁLEZ?

LOK.: Na západ od Klenovic v trati „Čtvrť“ (SAS 24-24-19/3). **NO.:** Před nebo roku 1894. **U.:** 1955 v BČS (v MZM?). **AK.:** Povrchovým sběrem zjištěno sídliště z ml. DŘ. **KOM.:** Popis podle I. L. Červinky (1946). **LIT.:** *Červinka 1894*, 30; *Skutil 1927a*, 141; *Červinka 1946*, 13; *Pochitonov 1955*, 254, 1116.

Maximinus I., Roma, AR denarius, 235–236
Av.: IMP MAXIMINVS PIVS AVG, ověčené poprsí císaře doprava
Rv.: FIDES MILITVM, bohyně s válečnými odznaky
Lit.: *RIC IV*, část II, 140, 7a
20 mm

21c. OJEDINĚLÝ NÁLEZ

LOK.: ? **NO.:** ? **U.:** 1955 z BČS (v MZM?). **KOM.:** Popis podle I. L. Červinky (1946). **LIT.:** *Červinka 1946*, 14; *Pochitonov 1955*, 284, 1280.

Julianus II., malý bronz (půlfollis), 361–363
Av.: DN IVLIANVS . . ., hlava císaře napravo
Rv.: FEL TEMP REPARATIO, císař napravo, poráží nepřítele, v ex. ANTE
Lit. Cohen 151–152
Pozn.: nepodařilo se mi určit podle RIC

22. KOBEŘICE (okr. Prostějov)

OJEDINĚLÝ NÁLEZ

LOK.: ? **NO.:** Nalezen před nebo roku 1894 v poli. **U.:** 1955 v Krajském muzeu v Olomouci. **LIT.:** *Červinka 1894*, 115; *Skutil 1927a*, 131; *Červinka 1946*, 15; *Pochitonov 1955*, 234, 997.

Antoninus Pius, AR denarius, 138–161

23. KOJETÍN (okr. Přerov)

23a. OJEDINĚLÝ NÁLEZ/ SÍDLIŠTNÍ NÁLEZ?

LOK.: V poloze „Nad Křenovskou lávkou“. **NO.:** Při orbě roku 1931. **U.:** 1955 v MZM. **AK.:** V pozdější době nalezen na lokalitě fragment germánské keramiky. **KOM.:** Popis podle I. L. Červinky (1946). **LIT.:** *Červinka 1946*, 16; *Pochitonov 1955*, 230, 975.

Antoninus Pius, Roma, AR denarius, 140–143

Av.: ANTONINVS AVG PIVS P P TR P COS III, ověnčená hlava vpravo

Rv.: ANNONA AVG, modius se čtyřmi klasy a makovicí

Lit.: *RIC III*, 33, č. 62.

23b. OJEDINĚLÝ NÁLEZ

LOK.: ? **NO.:** Neznámé. **U.:** 1955 v MZM. **KOM.:** Popis podle F. Křížka (1933). **LIT.:** *Křížek 1933*, 39; *Červinka 1946*, 16; *Pochitonov 1955*, 272, 1218.

Galerius Maximianus, AE follis, 305–311

Av.: GAL MAXIMIANVS PF AVG, ověnčená hlava doprava

Rv.: - DA -, Nahá postava s rohem hojnosti

Lit.: ?

otřelá; revers poškozený a nečitelný

23c. HROMADNÝ NÁLEZ (2 ks)

LOK.: „Před Okresním domem“. Masarykovo náměstí (bývalé Stalinovo náměstí). **NO.:** Roku 1912 při kopání základů domu č. 29. **DU.:** Po 211? **U.:** 1935 v depozitáři kojetínského musea. **KOM.:** Popis podle J. Beneše (1964). **LIT.:** *Beneš 1964*, 217–218.

Traianus, Roma, AR denarius, 103–111

Av.: [IM]P T[R]AIANO AVG [GE]R (D)AC P M TR [P], ověnčená hlava císaře doprava

Rv.: CO[S] V P P S P Q R OP[T]IMO PRINC, Spes kráčející doprava, v pravé mírně zdvižené ruce drží květ, levou rukou si přidržuje záhyby šatu

Lit.: *RIC II*, 253, č. 127; *Cohen II*, str. 27, č. 84

1) 2, 71 g; 18,5 mm; 6 h; lehce otřelá, na některých místech porušena

Septimius Severus pro: **Julia Domna, Roma**, AR denarius, 196–211

Av.: IVLIA AVGV[S]TA, poprsí prostovlasé císařovny doprava, vlasy po stranách sčesány a vzađu svázaný

Rv.: VENVS FELIX, Venuše směrem doleva, oblečena v dlouhém přiléhavém šatu, nad boky přepásaném, levá ruka je pozdvižena a drží sceptrum, pravá jablko.

Lit.: *RIC IV*, část I, 169, č. 580; *Cohen IV*, 122, č. 197

2) 2, 74 g; 19 mm; 0 h; dobře zachovalá

23d. OJEDINĚLÝ NÁLEZ

LOK.: ? **NO.:** Okolo roku 1930, blíže neznámé. **U.:** Před 1964 přerovskému muzeu daroval Rudolf Otáhal. **KOM.:** Popis podle J. Beneše (1964). **LIT.:** *Beneš 1964*, 218.

Volusianus, AE3, 251–253

Av.: VO[L]VSIANO AV[G], prostovlasá hlava císaře doprava

Rv.: [VI]CTOR[I]A A[VG], Victoria v řasnatém šatě jde doleva, v pravé ruce drží vavřínový věnec, v levé palmovou ratolest

Lit.: *Cohen V*, 286, č. 195–196.

1, 91 g; 17,5 mm; 1 h; hodně otřelá, pokrytá silnou patinou, legenda z větší části nečitelná

24. KONICE (okr. Prostějov)

OJEDINĚLÝ NÁLEZ

LOK.: ? **NO.:** Roku 1892 na poli. **U.:** 1955 v MZM. **KOM.:** Popis podle I. L. Červinky (1893). Skutil (1927) popisuje minci částečně chybně. **LIT.:** *Červinka 1893*, 113; *Skutil 1927a*, 135; *Pochitonov 1955*, 231–232, 985.

Marcus Aurelius, *Roma*, AR denarius, 155–156

Av.: AVRELIVS CAES ANTON AVG P II . . ., hlava císaře doprava

Rv.: TR POT X COS II, bohyně s lukem a kopím

Lit.: *RIC III*, 87, 468

18 mm

25. KOSTELEČEK NA HANÉ (okr. Prostějov)

25a. HROMADNÝ NÁLEZ (3 ks)

LOK.: ? **NO.:** Vyorány roku 1898. **DU.:** ? **U.:** 1955 v Okresním muzeu v Prostějově. **LIT.:** *Gottwald 1924*, 123; *Skutil 1927a*, 159; *Červinka 1946*, 16; *Pochitonov 269*, 1201; *Zeman 1961*, 246.

tři AE mince, blíže neurčené; 3. století

25b. OJEDINĚLÝ NÁLEZ

LOK.: ? **NO.:** Roku 1908 za neznámých okolností. **U.:** 1955 v Gymnasijní sbírce v Prostějově. **KOM.:** Popis podle A. Poláka (1908). Polák (1908), Skutil (1927) i Pochitonov (1955) uvádí jako původce ražby Caracallu, to je ovšem chybné, mince byla ve skutečnosti ražena za císaře Elagabala. **LIT.:** *Polák 1908*, 47–48; *Skutil 1927a*, 139; *Červinka 1946*, 16; *Pochitonov 1955*, 250–251, 1091; *Zeman 1961*, 246.

Elagabalus, AR denarius, 222–?

Av.: IMP ANTONINVS PIVS AVG, mladá ověnčená hlava císaře doprava

Rv.: FIDES MILITVM, tři vojenská signa

Lit.: *RIC IV*, část II, 33, 78b

velice dobře zachovalá

25c. HROBOVÝ NÁLEZ

LOK.: Trať „Prostřední pololány“. Pole č. 1541/1. **NO.:** 31. 10. 1924. Při orbě rozorán žárový hrob (později označen jako hrob č. 2). **AK.:** Germánské žárové pohřebiště (hrob č. 2). Součástí hrobového inventáře i trojice spon (obr.2:B)

Nedaleko pohřebiště bylo lokalizováno sídliště datované do ml. DŘ, které patrně souvisí s pohřbíváním v trati „*Prostřední pololány*“ (Vachůtová 2007, 395–432). **U.:** ? **KOM.:** Popis podle I. L. Červinky (1946). **LIT.:** *Gottwald 1924*, 123; *Beninger – Freising 1933*, 37; *Skutil 1927a*, 147; *Červinka 1946*, 16; *Pochitonov 1955*, 268, 1191; *Zeman 1961*, 246.

Probus, *Roma*, AE antoninianus, 276–282
Av.: IMP PROBVS AVG, poprsí
Rv.: ADVENTVS AVG, císař na koni se žezlem v ruce
Lit.: *RIC V*, část II, 157
otřelý; provrtaný

26. KRALICE NA HANÉ (okr. Prostějov)

26a. OJEDINĚLÝ NÁLEZ

LOK.: ? **NO.:** Roku 1893 na břehu potoka vyrýpnuta mince. **U.:** 1955 z BČS (v MZM?). **KOM.:** Popis podle I. L. Červinky (1893). **LIT.:** *Červinka 1893*, 162; *Gottwald 1924*, 123; *Skutil 1927a*, 130; *Červinka 1946*, 16; *Pochitonov 1955*, 228, 963.

Hadrianus, AE as, 117–138
Av.: AN HADRI . . . , obrys hlavy císaře
značně otřelý

26b. SÍDLIŠTNÍ NÁLEZ/ OJEDINĚLÉ NÁLEZY/ DEPOT? (10 ks)

LOK.: Vrch „*Háj*“. **NO.:** V různých dobách panem Oskarem Sekaninou. Především přelom 19./20. století. **DU.:** Po 383? **U.:** 1955 z BČS (v MZM), 5 mincí. **AK.:** Na vrchu „*Háj*“ lokalizováno germánské sídliště. **KOM.:** Dříve uváděno jako místo nálezu město Prostějov, I. L. Červinka (1946, 17) později přiznává chybnou lokalizaci. Níže uváděná zlatá mince byla před rokem 1893 prodána do Vídně. Popis podle Červinky (1893; 1894). S velkou pravděpodobností rozoraný depot. **LIT.:** *Červinka 1893*, 163; *týž 1894*, 31; *Skutil 1927a*, 128, 130, 144, 151, 154, 157; *Červinka 1946*, 16; *Pochitonov 1955*, 291, 1306.

Traianus, *Roma*, AR denarius, 103–111
Av.: IM[P] TRA[I]ANO AVG GER DAC PMTRP, ověnčené poprsí doprava
Rv.: COS V PP SPQR OPTIMO PRINC, Victoria doleva
Lit.: *RIC II*, 253, č. 128
1) bez bližšího popisu
Pozn: Pochitonov (1955) určuje jako Cohen 74

Hadrianus, *Roma*, AR denarius, 118
Av.: IMP CAESAR TRAIAN HADRIANVS AVG, ověnčená hlava doprava
Rv.: PM TR P COS II , bohyně na trůnu doleva, v ex. IVSTITIA.
Lit.: *RIC II*, 345, č. 42
2) bez bližšího popisu

Gallienus, AE3, 253–268
Av.: . . . LIENVVS . . . , hlava císaře

Rv.: AVG , postava
3) 17 mm; značně otřelá; nečitelná

Constantius II., AE4, 323–361

Av.: . ONSTANTIVS AVG, hlava císaře

Rv.: GLOR , dvě obrněné postavy proti sobě s kopími a žerdí, v ex. SMALP.

4) 15 mm; otřelá; částečně nečitelná

Gratianus, AE4, 375–383

Av.: DN GRAT

5) 14 mm; silně poškozena rzí; nečitelná

AE3, ráz Constantinovi doby (4. století)

Rv.: VOT V MVLT X, nápis je ve věnci, v exergu O.

6) 18 mm; silně otřelá; nečitelná

7–9) tři blíže nezjištěné bronzové mince, 4. stol.

10) blíže neurčená zlatá mince

27. KŘENOVICE (okr. Přerov)

27a. OJEDINĚLÝ NÁLEZ/SÍDLIŠNÍ NÁLEZ?

LOK.: V trati „Pod Hradiskem“. **NO.:** Před nebo roku 1893. **U.:** ? **AK.:** Na germánském sídlišti. V blízkosti laténského hrobu. **KOM.:** Popis dle J. Skutila (1927a). **LIT.:** *Červinka 1893*, 69; *Skutil 1927a*, 124; *Červinka 1946*, 17.

Galba, *Roma*, AR denarius, 68–69

Av.: IMP SER GALBA AVG, ověnčená hlava císaře vpravo

Rv.: SPQR OB CS, ve trojitém vavřínovém věnci

Lit.: *RIC I*, 241, č. 168

27b. DEPOT (? ks)

LOK.: ? **NO.:** Hrnek plný římských mincí. Okolo roku 1940 v hliníku, při kopání hlíny pro výrobu cihel. **DU.:** Po 249? **U.:** 1955 v okresním muzeu v Kojetíně. **KOM.:** Známa pouze jedna mince. **LIT.:** *Pochitonov 1955*, 259, 1142.

Philippus I., blíže nepopsáno, 244–249

28. LITOVEL – ROZVADOVICE (okr. Olomouc)

HROBOVÝ NÁLEZ?/SÍDLIŠTNÍ NÁLEZ?/HROMADNÝ NÁLEZ? (? ks)

LOK.: ? **NO.:** Roku 1892 v zahradě č. 12. **DU.:** ? **U.:** 1986 ve VMO. **AK.:** V. Pinakava (1903, 257) uvádí, že společně s „římskými mincemi“ byla objevena i železářská huť a „množství popelnic“. **KOM.:** Nelze s jistotou říct, zda jsou „popelnicemi“ míněny skutečně urny, spíše půjde o sídlištní keramiku, vzhledem k nálezům železářské pece. **LIT.:** *Pinkava 1903*, 257; *Pochitonov 1955*, 305, 1393; *Dopita 1986*, 17.

neznámý počet blíže neurčených mincí

29. LOŠTICE (okr. Šumperk)

29a. OJEDINĚLÝ NÁLEZ

LOK.: Západní svah návrší nad levým břehem Třebůvky. **NO.:** V červenci 1963. Při polních pracích, v ornici. **DU.:** ? **U.:** ? **AK.:** Poblíž germánského sídliště. **KOM.:** J. Nekvasil (1964) se zmiňuje, že zde byla nalezena již třetí mince, není zcela jasné, jaký je mezi jednotlivými nálezy vztah. Možná došlo k rozorání hromadně uložených mincí. **LIT.:** *Nekvasil 1964*, 42; *Kalábek 1998*, kat. č. 131.

blíže neurčená římská mince

29b. SÍDLIŠTNÍ NÁLEZ (obr. 1:6)

LOK.: Na zahradě domu č. 81, na mírném svahu, který se svažuje k potoku Líšnička a přechází v pole „*Na Valše*“. **NO.:** Roku 1900 při práci na záhonku. **U.:** 1967 v soukromé sbírce p. Stanislava Kaluse v Lošticích, čp. 81. **AK.:** Na místě byly nalezeny i fragmenty keramiky germánské produkce, jedná se patrně o sídliště. **KOM.:** Popis podle J. Beneše (1965). **LIT.:** *Beneš 1965*, 187–188; *Beneš 1967a*, 123.

Antoninus Pius pro: **Faustina senior**, *Roma*, AR denarius, 141–161
Av.: DIVA (F)AVSTINA, poprsí s čelenkou doprava
Rv.: CONSECRATIO, páv kráčí doprava ohlížejíce se přitom zpět
Lit.: *RIC III*, 73, č. 384
3,1 g; 19 mm; 0 h; lehce otřelá, okraje mají trhliny

29c. OJEDINĚLÝ NÁLEZ (obr. 1:4)

LOK.: V Trati „*Na Chloumku*“, poblíž lesa. Trať leží na mírném svahu, klesajícím k potoku Líšnička, cca 500 m SZ od nálezu č. 5b. **NO.:** Okolo roku 1945 při dětské hře, kdy se děti „*přehrabovaly v zemi*“. **U.:** 1967 v soukromé sbírce pana Faltýnka, později údajně předána muzeu. **KOM.:** Popis podle J. Beneše (1965). **LIT.:** *Beneš 1965*, 187–188; *Beneš 1967a*, 127.

Maximianus Herculius, *Cyzicus*, AE2, 295–299
Av.: IMP C M A MAXIMIANVS P (F) A(VG), Poprsí s paprskovitou korunou a paludamentem doprava
Rv.: CONCORDIA M-ILITVM, Maximianus ve zbroji doleva, obnažený Jupiter držící v levé ruce dlouhé scepturum, je obrácený doleva. Oba společně drží globus, na něm stojící Victoria věnčí hlavu Maximiánovu. Mezi postavy dole nad exergem jsou písmena: KE
Lit.: *RIC VI*, 581, č. 15b
2, 33 g; 22, 5 mm; 0 h; dobře zachovalá, zelená patina

29d. OJEDINĚLÝ NÁLEZ (obr. 1:7)

LOK.: Trať „*Za židovskou školou*“, která leží za budovou bývalé židovské školy.
NO.: Při okopávání brambor v létě roku 1962 nebo 1963. **U.:** Vlastivědné muzeum v Šumperku. Inv. č. H3864 (přír. č. 15/63). **KOM.:** Popis podle J. Beneše (1967a).
LIT.: *Beneš 1967a*, 122–123.

Marcus Aurelius pro: **Antoninus Pius**, AR denarius, 161–180
Av.: DIVVS ANTONINVS(S), Prostovlasá hlava císaře vpravo
Rv.: CONSECRATIO, orel zpřímá s hlavou otočenou doleva
Lit.: *RIC III*, 247, č. 429.
2,85 g; 17 mm; 6 h; lehce otřelý

29e. OJEDINĚLÝ NÁLEZ (obr. 1:2)

LOK.: Intravilán obce, obdobně jako nález 29d. **NO.:** Za neznámých okolností před rokem 2009. **U.:** Muzeum Mohelnice (spadá pod Vlastivědné muzeum Šumperk), inv. č. A65291 (přír. č. 5/2010). **KOM.:** Popis a určení dle J. Dopity (Faltýnek 2009, 327). **LIT.:** *Faltýnek 2009*, 327.

Caligula pro: **Agrippa**, *Roma*, AE as, 37–41
Av.: M AGRIPPA L F COS III, hlava císaře s hákovitou korunou doleva
Rv.: S-C, mezi písmeny nahý Neptun hlavou směřující vlevo, pravou ruku nataženou, na dlani ležící delfín, hlavou směřující doleva, v levé ruce třímá Neptun trojzubec
Lit.: *RIC I*, 112, č. 58.
10, 14 g ; 30/28 mm; otřelá, částečně nečitelná

30. MAJETÍN (okr. Olomouc)

OJEDINĚLÝ NÁLEZ

LOK.: ? **NO.:** Roku 1905 „*Na Panském*“. **U.:** 1989 v MZM (inv. č. A 37). **KOM.:** Popis dle F. Křížka (1941). **LIT.:** *Skutil 1927a*, 122; *Křížek 1941*, 5; *Červinka 1946*, 19; *Pochitonov 1955*, 214, 886; *Sejbal ml. 1989*, 3.

Nero, *Roma*, AV aureus, 63–68
Av.: NERO CAESAR, věnčené poprsí císaře doprava
Rv.: AVGVSTVS GERMANICVS, v okruhu stojící Nero, v tóze oděný, na hlavě paprsky, v ohnuté pravici drží klas, v levici sošku Victorie na glóbu
Lit.: *RIC I*, 153, č. 46
6, 55 g ; 18 mm

31. MOHELNICE (okr. Šumperk)

HROMADNÝ NÁLEZ? (? ks)

LOK.: ? **NO.:** ? **DU.:** ? **U.:** Neznámé. **KOM.:** E. Pochitonov (1955), opět uvádí jen „*římské mince*“, bez bližších informací. **LIT.:** *Pochitonov 1955*, 302, 1978.

blíže neurčený počet římských mincí

32. MORAVIČANY (okr. Šumperk)

OJEDINĚLÝ NÁLEZ?/SÍDLIŠTNÍ NÁLEZ?

LOK.: „Soutok“, před hlavní vchodovou bránou do areálu hřbitova. **U.:** 1967 ve Městském vlastivědném muzeu v Mohelnici. 2013 v mohelnickém muzeu (přír. č. 1197/64). **AK.:** V červenci 1960 při archeologickém výzkumu slovanského pohřebiště z 11. století. Na levé lícni kosti lebky v hrobu č. 20. Ze zpráv J. Nekvasila vyplývá, že nálezy na lokalitě slovanského pohřebiště indikují dřívější sídliště z DŘ. **KOM.:** Mince je provrtaná. Popis podle určení Beneše (1967a). Beneš (1961) minci sice určuje jako Cohen 150, ale podle jeho popisu se jedná spíše o Cohen 146. **LIT.:** Nekvasil 1961, 53; Beneš 1961, 335; Beneš 1967a, 123.

Antoninus Pius pro: **Faustina senior**, Roma, AR denarius, 138–139 (?)
Av.: FAVSTINA AVG ANTONINI AVG P P, poprsí císařovny doprava
Rv.: CONCORDIA AVG, Concordia stojící doleva, držící pateru a v natažené ruce stojící Spes (?)
Lit.: RIC III, 66, č. 327; Cohen II, 425, č. 150 (?)
6 h; provrtaná

33. MOSTKOVICE (okr. Prostějov)

OJEDINĚLÉ NÁLEZY (5 ks)

LOK.: ? **NO.:** Různě na polích v okolí obce panem O. Sekaninou. **U.:** 1955 z BČS (v MZM?). **KOM.:** Popis podle I. L. Červinky (1893). **LIT.:** Červinka 1893, 163; Skutil 1927a, 148, 161; Červinka 1946, 21; Pochitonov 1955, 271, 1213.

Constantius I., AE, 293–306
Av.: . . N . . ONSTANTIVS, hlava císaře
bez bližších informací

čtyři další blíže neurčené AE mince, patinované

34. NÁKLO (okr. Olomouc)

34a. OJEDINĚLÝ NÁLEZ

LOK.: v trati „Horní pole“. **NO.:** Roku 1897. **U.:** 1946 v Litovelském muzeu, ze sbírky K. Fišary. **KOM.:** Popis podle K. Fišary (1898). **LIT.:** Fišara 1898, 71; Skutil 1927a, 137; Červinka 1946, 24; Pochitonov 1955, 239, 1026.

Marcus Aurelius pro: **Faustina junior**, Roma, AR denarius, †175
Av.: FAVSTINA AVGVSTA, poprsí císařovny vpravo, perlová koruna
Rv.: IVNONI REGINAE, bohyně doleva, v pravé ruce drží věnec, v levé drží dlouhé kopí
Lit.: RIC III, 270, č. 696

34b. OJEDINĚLÝ NÁLEZ

LOK.: Bývalá farská zahrada severně od kostela (*Peška 2001*, 86) **NO.:** Roku 1899 na zahradě pana L. Streitha. **U.:** ? **KOM.:** Popis dle K. Fišary (1900). **LIT.:** *Fišara 1900*, 70; *Skutil 1927a*, 138; *Červinka 1946*, 24; *Pochitonov 1955*, 245, 1059; *Peška 2001*, 86.

Commodus, Roma, AR denarius, 189

Av.: COMMODVS ANT P FEL AVG, věnčená hlava napravo (chybí dokončení nápisu BRIT P P)

Rv.: SEC ORB P M TR P XIII COS V DES VI, sedící Securitas vlevo obrácená, v pravé ruce drží jablko a oděna je v řasnaté roucho

Lit.: *RIC III*, 386, č. 190

34c. OJEDINĚLÝ NÁLEZ

LOK.: Trať „Trávník“. **NO.:** V únoru 1908. **U.:** 1955 v soukromé sbírce. **AK.:** Na poli množství keramických zlomků z období raného až vrcholného středověku. **KOM.:** Popis dle K. Fišary (1908). **LIT.:** *Fišara 1908b*, 140–141; *Pochitonov 1955*, 263, 1165.

Gallienus pro: **Salonina, Roma**, billon antoninianus, †268

Av.: SALONINA AVG, hlava císařovny doprava

Rv.: IVNO REGINA, stojící bohyně Juno vlevo hledící, v levici drží kopí a pravici má vztaženou kupředu

Lit.: *RIC V*, část I., 193, č. 13

NÁKLO – MEZICE (okr. Olomouc)

34d. HROBOVÉ NÁLEZY?/OJEDINĚLÉ NÁLEZY?/HROMADNÝ NÁLEZ? (2 ks)

LOK.: V trati „Na kopci“. **NO.:** 5. 3. 1898. **DU.:** ? **U.:** 1955 v Okresním muzeu v Litovli. **AK.:** Nález byl učiněn na germánském žárovém pohřebišti datovaném do 3. st. n. l. (*Peška 2001*, 83) **KOM.:** E. Pochitonov (1955) uvádí, že původní mince byla zaměněna za denár Alexandra Severa. Chybný popis již roku 1902 v Červinkově díle Morava za pravěku. **LIT.:** *Fišara 1900*, 70; *Pochitonov 1955*, 248, 1077; *Peška 2001*, 83, 96.

Septimius Severus, Roma, AR denarius, 208

Av.: SEVERVS PIVS AVG, ověnčená hlava doprava

Rv.: PM TR P XVI COS III P P, Concordia sedící doleva, držící pateru a žezlo

Lit.: *RIC IV*, část I., 119, č. 218

1) bez bližších informací

Pozn.: Popis rekonstruován podle určení Pochitonova (1955): Cohen 514

AE mince

2) silně otřelá, nečitelná

35. NÁMĚŠŤ NA HANÉ (okr. Olomouc)

35a. OJEDINĚLÝ NÁLEZ

LOK.: ? **NO.:** Roku 1924 při orbě na poli. **U.:** 1955 z BČS (v MZM?). **KOM.:** Popis dle I. L. Červinky (1946). **LIT.:** *Červinka 1946*, 25; *Pochitonov 1955*, 259, 1144.

Philippus I., Roma, AR antoninianus, 244–247

Av.: IMP M IVL PHILIPVS AVG, poprsí císaře s paprskovou korunou doprava

Rv.: AEQVITAS AVGG, Aequitas s rohem hojnosti a vážkami doleva

Lit.: *RIC IV, část III.*, 71, č. 27b

35b. OJEDINĚLÝ NÁLEZ

LOK.: ? **NO.:** Aloisem Chytillem z Olomouce roku 1902 v zahradě domu čp. 9 nalezena mince. **U.:** ? **KOM.:** Bez bližšího popisu mince. **LIT.:** *Burian 1962*, 328; *Dopita 1986*, 13.

Marcus Aurelius, blíže neurčeno, 161–180

35c. OJEDINĚLÝ NÁLEZ/SÍDLIŠTNÍ NÁLEZ? (obr. 1:3)

LOK.: Trať „V Psínku“ (GPS souřadnice 49°36'26.09"N, 17°3'35.62"E). **NO.:** 6. 12. 2013 T. Přidalem pomocí detektoru kovů. **U.:** Na počátku 2014 v ACO. **AK.:** Povrchovým sběrem získána dvojice skleněných korálků a fragmenty keramických nádob. Nálezy jsou předběžně zařazené do pozdní doby římské. Jedná se patrně o sídliště. **KOM.:** Určení podle autora práce. **LIT.:** Dosud nepublikováno.

Domitianus, Roma, AE dupondius, 86

Av.: [IMP CAES DOMIT] AVG GERM COS XII CENS P[ERP P], hlava císaře doprava

Rv.: S C, Mars nakročený doleva, držící Victorii a trofej

Lit.: *RIC II*, 195, č. 328

8,3 g; 28 mm; opis částečně nečitelný, středně otřelá

36. NĚMČICE NAD HANOU (okr. Prostějov)

OJEDINĚLÝ NÁLEZ

LOK.: Trať „Pod Hájkem“. **NO.:** Roku 1891 v hliníku u hřbitova. **U.:** 1955 z BČS (v MZM?) **KOM.:** Popis podle J. Skutila (1927a). I. L. Červinkův popis (1946) není přesný. **LIT.:** *Červinka 1894*, 31; *Skutil 1927a*, 144; *Červinka 1946*, 25; *Pochitonov 1955*, 263, 1167.

Gallienus, Lugdunum, AE antoninianus, 258–259

Av.: GALLIENVS PF AVG, poprsí s paprskovitou korunou doprava

Rv.: VIRTVS AVGG, Mars s globem a kopím

Lit.: *RIC V, část I*, 72, č. 56 (?)

20/24 mm

Pozn.: *Pochitonov (1955) určuje jako Cohen 1256–1258*

37. OLOMOUC (okr. Olomouc)

37a. OJEDINĚLÝ NÁLEZ

LOK.: ? **NO.:** ? **U.:** 1955 v soukromé sbírce. **KOM.:** Není zcela jisté, zda byla mince skutečně nalezena v Olomouci (*Skutil 1927*, 136). Bez bližšího popisu mince. **LIT.:** *Skutil 1927b*, 136–137; *Pochitonov 1955*, 227, 957; *Dopita 1986*, 13.

Lucius Aelius, AE, †138

37b. OJEDINĚLÝ NÁLEZ

LOK.: ? **NO.:** ? **U.:** 1955 v soukromé sbírce. **KOM.:** Není zcela jisté, zda byla mince skutečně nalezena v Olomouci (*Skutil 1927b*, 136–137). Bez bližšího popisu mince. **LIT.:** *Skutil 1927b*, 137; *Pochitonov 1955*, 251, 1094; *Dopita 1986*, 14.

Macrinus, AR denarius, 217–218

37c. OJEDINĚLÝ NÁLEZ/HROBOVÝ NÁLEZ?

LOK.: Blažejské náměstí. **NO.:** Vykopán v červenci 1864. **U.:** 1955 v mincovním kabinetu ve Vídni. **AK.:** Mince byla nalezena s lidskou kostí. **KOM.:** Bez bližšího popisu mince. **LIT.:** *Wankel 1887*, 8; *Rzehak 1918*, 268; *Beninger-Freising 1933*, 33; *Červinka 1946*, 26; *Pochitonov 1955*, 263–264, 1168; *Dopita 1986*, 15.

Gallienus, AE antoninianus, 253–268

37d. OJEDINĚLÝ NÁLEZ

LOK.: V blízkosti dómu sv. Václava. **NO.:** V létě 1883 při stavbě věže a úpravě terénu v blízkém okolí. **U.:** 1955 v soukromé sbírce. **AK.:** Dle J. Havelky (1884) byla mince objevena společně s dalšími předměty ve středověké vrstvě. **KOM.:** Bez bližšího popisu mince. **LIT.:** *Havelka 1884*, 29; *Pochitonov 1955*, 264, 1169; *Dopita 1986*, 15.

Gallienus, AE, 253–268

37e. OJEDINĚLÝ NÁLEZ

LOK.: Žižkovy kasárny (bývalé Altstarhembergovi), za štábní budovou (parc. č. 90/43 (roku 1970)). **NO.:** Při rytí zahrady za štábní budovou. **U.:** 1970 ve VMO. **KOM.:** Roku 1970 se ji nepodařilo ve sbírce VMO identifikovat. Popis podle V. Buriana (1970). **LIT.:** *Burian 1970*, 180; *Dopita 1986*, 14.

Gordianus III., AE1, 238–244
Av.: IMP GORDIANVS PIVS . . .
Rv.: Nápis nečitelný, sedící Merkur
28/31 mm; otřelá, částečně nečitelná

37f. HROMADNÝ NÁLEZ (2 ks)

LOK.: ? **NO.:** Roku 1939 při rozvážení pevnostního náspu. **DU.:** Po 364? **U.:** 1955 z BČS (v MZM?). **KOM.:** Popis dle I. L. Červinky (1946). **LIT.:** *Červinka 1946*, 26; *Pochitonov 1955*, 285, 1282; *Dopita 1986*, 16.

Diocletianus, AE antoninianus, 284–305

Av.: IMP C VAL DIOCLETIANVS PF AVG, poprsí s paprskovitou korunou doprava

Rv.: CONCORD, dva vojíni

1) otřelá

Jovianus, AE3, 363–364

Av.: DN IOVIANVS AVG, poprsí doprava

Rv.: opis nečitelný, ve věnci VOT MVLX

2) otřelá, částečně nečitelná

37g. DEPOT (asi 20 ks, známo 11(?) ks)

LOK.: Dnešní Nová ulice. **NO.:** Před 1946 v městské cihelně. **DU.:** Po 375? **U.:** 1955 v Městském muzeu v Kroměříži. **KOM.:** Popis dle I. L. Červinky (1946) a E. Pochitonova (1955). Bohužel jejich popis není shodný, především u mince 1). Problematické je i určení mincí 3) a 9). **LIT.:** *Červinka 1946*, 26; *Pochitonov 1955*, 289, 1300; *Dopita 1986*, 16; *Kalábek 2006*, 446.

Claudius II., *Roma*, AE antoninianus, 268–270

Av.: IMP CLAVDIVS AVG, obrněné poprsí doprava

Rv.: LIBERT AVG, Libertas stojící doleva

Lit.: *RIC V*, část I., 216, č. 63

1) silně patinovaná

Pozn.: Popis rekonstruován podle určení Pochitonova (1955): Cohen 152

Aurelianus, *Roma*, AE antoninianus, 270–275

Av.: IMP C L DOM AVRELIANVS AVG, korunované poprsí doprava

Rv.: FIDES MILITVM, Fides stojící doleva, držící kopí i vojenský odznak

Lit.: *RIC V*, část I., 268, č. 28

2) silně otřelá

Pozn.: Popis rekonstruován podle určení Pochitonova (1955): Mat.–Syd. 28

Constantinus I., *Antiochia*, AE centenionalis, 330–333, 335

Av.: VRBS ROMA, poprsí s přilbou doleva

Rv.: Vlčice kojící Romula a Rema, nad ní **, v ex. SMAE

Lit.: *RIC VII*, 693, č. 91 (?)

3) silně patinovaná

Constantinus I., *Thessalonica*, AE3, 317–318

Av.: IMP CONSTANTINVS PF AVG, poprsí doprava

Rv.: IOVI CONSERVATORI, Jupiter doleva, v ex. TES

Lit.: *RIC VII*, 501, č. 19

4) silně patinovaná

Constantinus II., *Thessalonica*, AE3, 330–333

Av.: CONSTANTINVS IVN NOBC, poprsí doprava

Rv.: GLORIA EXERCITVS, dva vojíni, v ex. SMTS

Lit.: *RIC VII*, 524, č. 184

5) silně patinovaná

Constantius II. (?), AE3, 337–361
Av.: CONSTANTIVS . . ., poprsí doprava
Rv.: . . . REPARATIO, císař dobývá nepřítele doleva
Lit.: Cohen 44
6) silně patinovaná, otřelá

Constantius II. (?), AE centenionalis, 337–361
Av.: DN CONSTANTIVS PF AVG, poprsí císaře doprava
Rv.: VICTORIAE DD AVG QN, dvě Victorie proti sobě
Lit.: Cohen 293 var.
7) silně patinovaná
Pozn.: nepodařilo se mi zařadit podle RIC

Constans I., *Siscia*, AE3, 333–350
Av.: DN CONSTANS PF AVG, poprsí doprava
Rv.: FEL TEMP REPARATIO, páv na pyramidě, v ex. E SIS
Lit.: *RIC VIII*, 366, č. 241
8) silně patinovaná

Anonymní tzv. městská ražba – typ **Urbs Roma**, malý bronz
Lit.: Cohen 17
9) bez bližšího popisu
Pozn.: Dle Pochitonova, ale možná touto ražbou myslí minci č. 3)

Valens, *Siscia*, AE3, 364–367
Av.: DN VALENS PF AVG, poprsí císaře doprava
Rv.: SECVRITAS REI PVBLICAE, Victoria doleva, v ex. SISC
Lit.: *RIC IX*, 146, č. 7b.2
10) silně patinovaná

Valentinianus I., *Siscia*, AE3, 364–375
Av.: DN VALENTINIANVS PF AVG, poprsí císaře doprava
Rv.: GLORIA ROMANORVM, císař se zajatcem
Lit.: *RIC IX*, 146–147, č. 5a var. nebo 14a var. (?)
11) silně patinovaná

37h. OJEDINĚLÝ NÁLEZ

LOK.: Dolní náměstí (bývalé náměstí Rudé armády) v prostorách domů 8, 9 (?).
NO.: Při asanaci domů roku 1979 pracovníky OSSPPOP. **U.:** ? **KOM.:** J. Dopita (1986) se domnívá, že se jedná o druhotné uložení nálezů. Popis dle Dopity (1986).
LIT.: *Dopita 1986*, 15.

Philippus I., *Viminacium*, AE1, 244–249
Av.: ?
Rv.: Moesia stojící mezi lvem a býkem
27 mm; opis nečitelný, otřelá (?)

OLOMOUC – NEŘEDÍN (okr. Olomouc)

37ch. SÍDLIŠTNÍ NÁLEZ (obr. 1:8)

LOK.: Trať „Mýlina“. **NO.:** Roku 2001 při záchranném archeologickém výzkumu. **U.:** ACO, inv. č. 06/2001-1339-344. **AK.:** Na rozhraní kulturní vrstvy (0,30–0,50 cm pod povrchem) a výplně hrotitého římského příkopu. Objekt č. 590. **LIT.:** *Peška-Šrámek 2004*, 130.

Gallienus, *Lugdunum*, billon antoninianus, 258–259

Av.: GALLIENVS P F AVG, poprsí císaře v brnění a s paprskovitou korunou doleva, císař drží kopí a štít

Rv.: GERMANICVS MAX V, zbroj na věšáku, který drží dvojice klečících postav

Lit.: *RIC V*, část I., 70, č. 18

3,003g; 21,4/ 20,7 mm; nepatinovaná, dobře zachovalá

37i. SÍDLIŠTNÍ NÁLEZ (obr. 1:9)

LOK.: Trať „Mýlina“. **NO.:** Roku 2004 při archeologickém výzkumu. **U.:** ACO, inv. č. 32/2004-4437-120 **AK.:** Polykulturní lokalita (MMK, latén), osídlení převážně ve starší a mladší době římské. Byl zde lokalizován římský pochodový tábor (prozatím nejsevernější ve střední Evropě). Tábor je datovaný do období Markomanských válek. Z ml. DŘ zde byly objeveny sídlištní objekty (polozemnice, pec, ohniště). Uvedená mince byla nalezena v předpeční jámě (objekt č. 1741). **KOM.:** Určení dle autora práce. Není stoprocentní, ale zdálo se nejpravděpodobnější. **LIT.:** *Šrámek 2005*, 201; *Peška-Vránová-Šrámek 2005*, 270–272,

Claudius II., *Roma*, AE antoninianus, 268–270

Av.: IMP C [CLAV] DIVS AVG, poprsí císaře s paprskovitou korunou vpravo

Rv.: PAX . . . , Pax stojící vlevo a držící ratolest a žezlo

Lit.: *RIC V*, část I., 217, č. 79

3,0 g; 18 mm; 6h; bez patiny; otřelá, částečně nečitelná

OLOMOUC – SLAVONÍN (okr. Olomouc)

37j. SÍDLIŠTNÍ NÁLEZ (obr. 1:10)

LOK.: Trať „Horní lán“. Mírný svah nad levým břehem potoku Nemilanka. Nadmořská výška lokality činí 223–237 m n. m. V současnosti je na lokalitě vybudováno OC Haná. **NO.:** 25. 4. 2001 v hliníku, ve které se nacházela i keramika typu Murga. **U.:** ? **AK.:** Polykulturní lokalita (od neolitu po časný středověk), nález mince byl učiněn v objektu 1222 z doby stěhování národů (2. pol. 5. století). **KOM.:** Mince je provrtána. Popis a určení dle J. Militkého (2009). **LIT.:** *Kalábek 2004*, 138; *Militký-Kalábek 2009*, 211.

Constantius II., *Sirmium*, AE centenionalis, 351–355 nebo 355–361

Av.: D N CONSTAN–TIVS P F AVG, poprsí císaře s perlovým diadémem doprava

Rv.: FEL TEMP REPARATIO, voják doleva probodávající ležícího jezdce, v ex. ASIRM

Lit.: *RIC VIII*, 389, č. 52 nebo č. 69

1, 938 g; 18 mm; 0,5 h; bez patiny; blíže středu /9h/ dírka o průměru 2 mm

38. OLŠANY U PROSTĚJOVA (okr. Prostějov)

SÍDLIŠTNÍ NÁLEZ (obr. 1:11)

LOK.: Trať „Lánský kříž“. **NO.:** Roku 1907. **AK.:** Germánské sídliště. P. Fojtík (2009, 58) uvádí, že na lokalitě byly objeveny fragmenty keramiky se starší DŘ. Jedná se polykulturní nalezště. **U.:** 1955 v Okresním muzeu v Prostějově. **KOM.:** Popis podle I. L. Červinky (1946). E. Pochitonov (1955) určuje jako Cohen 277, ale nepodařilo se mi minci určit. **LIT.:** *Gottwald 1924*, 123; *Skutil 1927a*, 143; *Červinka 1946*, 27; *Pochitonov 1955*, 262, 1158; *Fojtík 2009*, 58.

Valerianus I., billon antoninianus, 253–259
Av.: LICIN VALERIANVS AVG, hlava císaře s paprskovitou korunou
Rv.: Opis nečitelný, Viktorie s císařem?
3, 835 g; otřená; z části nečitelná
Pozn.: problematické určení

39. ONDRATICE (okr. Prostějov)

OJEDINĚLÝ NÁLEZ

LOK.: ? **NO.:** Před rokem 1935 v poli. **U.:** 1955 v MZM. **KOM.:** Popis podle I. L. Červinky (1946). **LIT.:** *Červinka 1946*, 27; *Radoměský 1953*, 110; *Pochitonov 1955*, 293–294.

Honorius, malý bronz, 393–423
Av.: DN HONORI VS PF AVG, ověnčené poprsí doprava
Rv.: Opis nečitelný, císař se dvěma zajatci
Lit.: *Cohen 24* (?)
bez bližších informací

40. OPLOCANY (okr. Přerov)

40a. OJEDINĚLÝ NÁLEZ

LOK.: ? **NO.:** Roku 1881 v trati „Noviny“ bez bližších nálezových okolností. **U.:** 1955 v MZM. **KOM.:** Není známé místo, kde se v minulosti nacházela trať „Noviny“. **LIT.:** *Pochitonov 1955*, 228, 966.

Hadrianus, blíže neurčeno, 117–138

40b. OJEDINĚLÝ NÁLEZ

LOK.: ? **NO.:** Roku 1891 v trati „Noviny“. **U.:** 1955 v Prostějovském muzeu. **KOM.:** Popis podle I. L. Červinky (1946). Podle popisu se nedá mince určit, jak již upozornil Pochitonov (1955), je nejspíše chybný. Spojitost z nálezem 40a? Není známé místo, kde se v minulosti nacházela trať „Noviny“. **LIT.:** *Červinka 1946*, 27; *Pochitonov 1955*, 228, 967.

Hadrianus, AE as, 117–138
Av.: HADRIANVS AVGVSTVS, hlava doprava
Rv.: . . . AVG, S-C, mezi písmeny obětující kněz, v ex. CO(S) II
otřelá

40c. HROMADNÝ NÁLEZ? (2 ks)

LOK.: V poli u vsi. **NO.:** Bez bližších okolností. **DU.:** Po 354? **U.:** 1955 v Prostějovském muzeu. **KOM.:** Není zcela jasné, zda byly obě mince nalezeny současně. Popis dle I. L. Červinky (1946), není zcela přesný. **LIT.:** *Červinka 1946*, 27; *Pochitonov 1955*, 284, 1278.

Constantius II., *Thessalonica*, AE3, 351–354

Av.: DN CONSTANTIVS PF AVG, hlava císaře doprava

Rv.: FEL TEM[P] REPARATI[O], Voják probodávající povaleného nepřítele, v ex. SMTS

Lit.: *RIC VIII*, 419, č. 189

1) otřelá

Anonymní tzv. městská ražba – typ **Constantinopolis**, malý bronz, 330–?

Av.: CONSTANTINOPOLIS, poprsí Constantinopolis s helmou a pancířem doleva

Rv: Victoria, opis nečitelný

Lit.: ?

2) otřelá

41. OTASLAVICE (okr. Prostějov)

41a. OJEDINĚLÝ NÁLEZ

LOK.: ? **NO.:** Před nebo roku 1893 vyorán v trati „Na Chmelnici“. **U.:** 1955 z BČS (v MZM?). **KOM.:** Popis podle I. L. Červinky (1946). **LIT.:** *Červinka 1893*, 113; *Gottwald 1924*, 123; *Skutil 1927a*, 130; *Červinka 1946*, 27; *Pochitonov 1955*, 229, 973.

Hadrianus, *Roma*, AR danarius, 134–138

Av.: HADRIANVS AVG COS III PP, ověčená hlava císaře doprava

Rv.: FIDES PVBLICA, stojící Fides s klasy a ovocem doprava

Lit.: *RIC II*, 368, č. 241a

41b. OJEDINĚLÝ NÁLEZ

LOK.: ? **NO.:** ? **U.:** 1955 v MZM. **KOM.:** Blíže nepopsaná mince. **LIT.:** *Pochitonov 1955*, 235, 1003.

Antoninus Pius pro: **Faustina senior**, blíže nepopsaná, †141

41c. OJEDINĚLÝ NÁLEZ

LOK.: ? **NO.:** Před nebo 1893 v cihelně. **U.:** 1955 v BČS. **KOM.:** Popis podle I. L. Červinky (1946). **LIT.:** *Červinka 1893*, 163; *Gottwald 1924*, 123; *Skutil 1927a*, 139–140; *Červinka 1946*, 27–28; *Pochitonov 1955*, 253, 1107.

Julia Maesa (†223) nebo **Julia Mamaea** (†235), AE sestercius

Av.: . . V . . IA MA AVGVSTA, ženská hlava

27 mm; černozeleň patinovaná

41d. OJEDINĚLÝ NÁLEZ

LOK.: Ve „Štěpnicí“. **NO.:** Vykopán před nebo roku 1907. **U.:** 1955 v MZM. **KOM.:** Popis podle F. Křížka (1941). **LIT.:** *Gottwald 1924*, 123; *Skutil 1927a*, 142; *Křížek 1941*, 8–9; *Červinka 1946*, 28; *Pochitonov 1955*, 256, 1126.

Gordianus III., *Roma*, AR antoninianus, 242

Av.: IMP GORDIANVS [PIVS FEL] AVG, korunované poprsí doprava

Rv.: [P]MTR PV COS II PP, polonahý Apollón sedící doleva, v pravici snítka vavřínu, levici opřenou o lyru

Lit.: *RIC IV*, část III, 25, č. 89; *Cohen V*, 47, č. 261

4,5 g; 20/22,5 mm; stopy patiny

42. POLKOVICE (okr. Přerov)

OJEDINĚLÝ NÁLEZ

LOK.: ? **NO.:** Roku 1931 v poloze „Ostrový“. **U.:** 1955 v MZM. **KOM.:** I. L. Červinkův popis (1946) není zcela přesný, níže uvedené určení dle RIC. **LIT.:** *Červinka 1946*, 30; *Pochitonov 1955*, 271, 1211.

Constantius I., *Cyzicus*, AE follis, 297–299

Av.: FL VAL CONSTANTIVS NOB CAES, ověnčená hlava doprava

R.: GENIO AVGG ET CAESARVM N N, genius doleva, v ex. K B

Lit.: *RIC VI*, 580, č. 11a.

43. PŘEROV (okr. Přerov)

43a. HROMADNÝ NÁLEZ (minimálně 6 ks)

LOK.: ? **NO.:** ? **DU.:** Po 383? **U.:** 1955 v soukromé sbírce. **KOM.:** I. L. Červinka (1893) uvádí, že se mu podařilo získat z většího nálezu šest římských bronzových mincí, přitom většina byla ve špatném stavu. Popis pěti z nich podle Červinky (1893). **LIT.:** *Červinka 1893*, 163; *Skutil 1927a*, 144, 151, 155, 157, 165; *Pochitonov 1955*, 291–292, 1309.

Gallienus, AE, 253–268

Av.: GALLIEVG

1) otřelá; nečitelná

Constantinus I., AE, 306–337

Av.:ANTINVS MAXIM

2) otřelá; nečitelná

Constans I., AE, 333–350

Av.: D . CONST . NS PF AVG

Rv.: pták hledící vpravo na ozdobném podstavci

3) otřelá; částečně nečitelná

Valens, *Aquileia*, AE3, 367–375

Av.: DN VALENS PF AVG

Rv.: SECVRITAS REIPVBLICAE, genius hledící doleva s věncem a ratolestí, v levém poli E, v ex. SMA .

Lit.: *RIC IX*, 96, č. 12b.

4) otřelá

Gratianus, AE, 375–383

Av.: NGRATIA NVS PF AVG

Rv.: dvě postavy

5) otřelá

PŘEROV – PŘEDMOSTÍ (okr. Přerov)

43b. OJEDINĚLÝ NÁLEZ

LOK.: ? **NO.:** ? **U.:** 1955 soukromá sbírka. **KOM.:** Není zcela jisté, že byla mince nalezena v Předmostí. **LIT.:** *Skutil 1927b*, 137; *Pochitonov 1955*, 211, 868.

Tiberius pro: **Agrippina senior**, AE, †33

43c. OJEDINĚLÝ NÁLEZ

LOK.: ? **NO.:** ? **U.:** 1955 v soukromé sbírce. **KOM.:** Bez bližších informací. **LIT.:** *Pochitonov 1955*, 280, 1260.

Constantinus II., malý bronz, 317–340

44. PŘÍKAZY (okr. Olomouc)

OJEDINĚLÝ NÁLEZ (obr. 1:12)

LOK.: Trať „Široké díly“ (GPS souřadnice 49°38'22.06"N, 17°8'22.06"E). **NO.:** 25. 9. 2012 J. Švecem za pomoci detektoru kovů. **U.:** 2013 v ACO. **KOM.:** Určení podle autora práce. Pravděpodobné určení. **LIT.:** Dosud nepublikováno.

Constantinus I., *Nicomedia*, AE follis, 328-329

Av.: [CONSTAN]TINVS AVG, hlava císaře doprava

Rv.: [PROVIDENTIAE AVGG], brána tábora se dvěma věžemi a hvězdou mezi nimi, v ex. SMN[A]

Lit.: *RIC VII*, 625, č. 153 (?)

2,6 g; 18, 5 mm; na 9 h provrtaná; otřelá, dosti nečitelná

45. PTENÍ (okr. Prostějov)

OJEDINĚLÝ NÁLEZ

LOK.: V místě „Pod zídkou“. **NO.:** Před nebo roku 1893 mince nalezena pastýřkou na rozryté louce u hřbitova. **U.:** 1955 z BČS (v MZM?). **KOM.:** Popis podle I. L. Červinky (1893). **LIT.:** *Červinka 1893*, 113; *Skutil 1927a*, 134; *Červinka 1946*, 30; *Pochitonov 1955*, 236, 1010.

Antoninus Pius pro: **Faustina senior**, *Roma*, AR danarius, †141
Av.: DIVA FAVSTINA, poprsí císařovny
Rv.: CONSECRATIO, páv doprava
Lit.: *RIC III*, 73, č. 384a
velmi dobře zachovalý

46. SELOUTKY (okr. Prostějov)

46a. OJEDINĚLÝ NÁLEZ?/HROBOVÝ NÁLEZ?

LOK.: ? **NO.:** V říjnu 1940 v zahradě u domu č. 9 (pan J. Kaprál). **U.:** 1955 v Městském muzeu v Prostějově. **AK.:** I. L. Červinka (1946, 31) uvádí, že při práci na zahradě bylo rozkopáno žároviště a mezi střepy byla nalezena mince. **KOM.:** Červinka (1946) chybně uvádí panovníka, na to upozornil již Pochitonov (1955). **LIT.:** *Skalský 1941*, 96; *Červinka 1946*, 31; *Pochitonov 1955*, 231, 982.

Antoninus Pius, *Roma*, AR danarius, 151–152
Lit.: *RIC III*, 51, č. 203–205 (?)
Pozn.: *Pochitonov (1955) uvádí jako Mat.–Syd., 203–205*

46b. OJEDINĚLÝ NÁLEZ

LOK.: V trati „*Na šťastných*“. **NO.:** Před nebo roku 1888. **U.:** ? **KOM.:** Místo uložení problematické, I. L. Červinka udává Olomouc, A. Gottwald MZM. **LIT.:** *Červinka 1893*, 69; *Gottwald 1924*, 124; *Skutil 1927a*, 143; *Červinka 1946*, 31; *Pochitonov 1955*, 260, 1146.

Philippus I., AR denarius, 244–249
bez bližších informací

46c. OJEDINĚLÝ NÁLEZ

LOK.: V trati „*Na šťastných*“. **NO.:** Před nebo roku 1888. **U.:** 1955 v Krajském muzeu v Olomouci. **KOM.:** Vztah mezi nálezy 46b. a 46c.? **LIT.:** *Červinka 1894*, 115; *Gottwald 1924*, 124; *Skutil 1927a*, 151; *Červinka 1946*, 31; *Pochitonov 1955*, 277, 1243.

Constantinus I., malý bronz, 306–337
bez bližších informací

47. STARÁ VODA (okr. Olomouc)

HROMADNÝ NÁLEZ (2 ks)

LOK.: ? **NO.:** Okolo roku 1917 za neznámých okolností. **DU.:** Po 180? **U.:** 1955 v Národním muzeu. **KOM.:** Dnes již zaniklá obec Stará Voda se nachází v oblasti VÚ Libavá. **LIT.:** *Pochitonov 1955*, 242, 1038.

Antoninus Pius, AR denarius, 138–161

1) bez bližších informací

Marcus Aurelius, AR denarius, 161–180

2) bez bližších informací

48. ŠTÍTY (dříve Šilperk) (okr. Šumperk)

OJEDINĚLÉ NÁLEZY?/ HROMADNÝ NÁLEZ? (? ks)

LOK.: V okolí obce. **NO.:** Ve 40. letech 19. století vyplaveny při bouře. **U.:** ?

KOM.: Není jasné, jestli mince vyplaveny a nalezeny ve stejnou dobu a na jednom místě. **LIT.:** *Kenner 1867*, 256; *Pochitonov 1955*, 213, 880.

Nero, AV aureus, 54–68

další římské mince, blíže nepopsány

49. ŠUMPERK (okr. Šumperk)

OJEDINĚLÉ NÁLEZY?/HROMADNÝ NÁLEZ? (? ks)

LOK.: ? **NO.:** V různých dobách na zahradě Dr. Rottera na Hermannově ul. 10.

DU.: ? **U.:** Neznámé. **KOM.:** Jelikož byly mince nalézány v delším časovém úseku, tak by se mělo jednat o ojedinělé nálezy, ovšem malá rozloha pozemku svědčí o rozrušeném hromadném nález. **LIT.:** *Pochitonov 1955*, 306, 1400; A. f. V., č. j. 35/48 (zpráva H. Freisinga ze dne 29. 6. 1939 (Převzato z *Pochitonova (1955)*)).

blíže neurčený počet římských mincí

50. TĚŠETICE (okr. Olomouc)

HROMADNÝ NÁLEZ/DEPOT? (minimálně 7 ks)

LOK.: ? **NO.:** Před rokem 1893 nález učinili dělníci při vyhazování příkopu u silnice. **DU.:** Po 337? **U.:** ? **AK.:** Nejprve dělníci narazili na bronzové předměty podobné nožům, patrně se jednalo o depot z doby bronzové. **KOM.:** V literatuře nepanuje shoda ohledně popisu a určení mincí. **LIT.:** *Červinka 1893*, 162–163; *Skutil 1927a*, 149, 151–152; *Pochitonov 1955*, 277–278, 1245; *Dopita 1986*, 15.

Licinius I. senior, AE3, 307–323

Av.: IMP LICINIVS P F AVG, ověřené poprsí císaře doprava

Rv.: SOLI INVICTO COMITI, personifikace slunce, po stranách S F, v ex. AQ

Lit.: *RIC VII*, 239, č. 59 (?)

1) bez bližších informací

Pozn.: Podle popisu by mělo jít o minci raženou v Aquileii, ale opis podle RIC nesouhlasí.

Licinius I. senior, AE3, 307–323

Av.: IMP LICINIVS P F AVG, ověřené poprsí císaře doprava

Rv.: SOLI [INV] ICTO COMITI, personifikace slunce, po stranách S F, v ex. A S

Lit.: *RIC VII*, 239, č. 59 (?)

2) bez bližších informací

Licinius I. senior, *Nicomedia*, AE3, 321–324

Av.: IMP C VAL LICIN LICINIVS PF AVG, korunované poprsí císaře

Rv.: IOVI CONSERVATORI, Jupiter opřený levicí o kopí a pozdvihující pravou rukou Victorii, která mu podává věnec, u pravé nohy sedí orel, u levé mužík vpravo obrácený a ohlížející se vzhůru, nad ním III nad tím X, v ex. SMNA

Lit.: *RIC VII*, 607, č. 44

3) bez bližších informací

Licinius I. senior, *Alexandria*, AE3, 321–324

Av.: IMP C VAL LICIN LICINIVS PFAVG, korunované poprsí císaře

Rv.: IOVI CONSERVATORI, Jupiter opřený levicí o kopí a pozdvihující pravou rukou Victorii, která mu podává věnec, u pravé nohy sedí orel, u levé mužík vpravo obrácený a ohlížející se vzhůru, nad ním III nad tím X, v ex. SMAL (nebo SMALA?)

Lit.: *RIC VII*, 708, č. 28 (?)

4) bez bližších informací

obdobný typ jako výše, jen písmena legendy větší.

5) bez bližších informací

Constantinus I., *Arles*, AE follis, 316

Av.: IMP CONSTANTINVS PF AVG, poprsí vlevo orientované

Rv.: SOLI INV I CTO COMITI, personifikace slunce, po bocích T F, v ex. RARL

Lit.: *RIC VII*, 240, č. 75

6) bez bližších informací

Constantinus I., AE follis, 306–337

Av.: IMP CONSTANTINVS PF AVG, poprsí vlevo orientované

Rv.: [SOL]I INVICTO COMITI, personifikace slunce, po stranách C S, v ex. A S

Lit.: Cohen VII, 546

7) 18 mm

Pozn.: Podle popisu nelze přesně zařadit, patrně raženo též v Arles

51. TIŠTÍN (okr. Prostějov)

SÍDLIŠTNÍ NÁLEZ

LOK.: ? **NO.:** Roku 1933. **U.:** 1955 v BČS (?). **AK.:** Dle I. L. Červinky (1946) byla mince nalezena na germánském sídlišti. **KOM.:** Popis podle I. L. Červinky (1946).

LIT.: *Červinka 1946*, 34; *Pochitonov 1955*, 262, 1159.

Valerianus I., *Roma*, AR antoninianus, 254

Av.: IMP C PLIC VALERIANVS AVG, poprsí císaře s paprskovitou korunou doprava

Rv.: VICTORIA AVGG, Victoria s palmou a věncem doleva

Lit.: *RIC V*, část I, 48, č. 125

52. TOVAČOV (okr. Přerov)

52a. SÍDLIŠTNÍ NÁLEZ

LOK.: ? **NO.:** 1930. **U.:** ? **AK.:** Dle E. Pochitonova (1955) byl nález učiněn na germánském sídlišti. **KOM.:** Bez bližších informací. **LIT.:** Červinka, zpráva AÚ ČSAV P, č. j. 2041/47 (Převzato z Pochitonova (1955); *Pochitonov 1955*, 250, 1090.

Caracalla, AR(?) denarius, 198–217

52b. OJEDINĚLÝ NÁLEZ

LOK.: Z řeky Moravy. **NO.:** Před nebo roku 1893. **U.:** 1955 v MZM. **KOM.:** Popis dle I. L. Červinky (1946). **LIT.:** Červinka 1946, 34; *Pochitonov 1955*, 272, 1220.

Galerius Maximianus, *Siscia*, AE follis, 295

Av.: IMP C MAXIMIANVS PF AVG, ověčené poprsí doprava

Rv.: G[E]NIO POPVLI ROMANI, genius, v ex. SI(S)

Lit.: *RIC VI*, 464, č. 85b

Pozn.: *Pochitonov (1955)* určuje jako Cohen 79–81

53. UNÍČOV – BRNÍČKO (okr. Olomouc)

HROMADNÝ NÁLEZ (2 ks)

LOK.: V bývalé cihelně. **NO.:** Před rokem 1943. **DU.:** Po 392? **U.:** 1955 v MZM? **KOM.:** E. Pochitonov (1955) určuje Claudiovu minci jako Cohen 84. **LIT.:** *Pochitonov 1955*, 292, 1312; *Dopita 1986*, 16.

Claudius I., AE dupondius, 41–54

1) bez bližších informací

Valentinianus II., velký bronz, 375–392

2) bez bližších informací

54. ÚSTÍN (okr. Olomouc)

OJEDINĚLÝ NÁLEZ

LOK.: ? **NO.:** Roku 1886 vyoraná na poli p. Josefem Daňkem. **U.:** 1886 předána Musejnímu spolku v Olomouci. **KOM.:** V ČVMSO uvedeno pouze, že byla předána římská mince. **LIT.:** *Anonym 1886*, 101; *Pochitonov 1955*, 307, 1406.

neznámá mince

55. VÍCEMĚŘICE (okr. Prostějov)

OJEDINĚLÝ NÁLEZ

LOK.: ? **NO.:** Mince vyorána roku 1875. **U.:** 1955 v soukromé sbírce. **AK.:** Roku 1919 byl „*Na Panském*“ nalezen republikánský denár. **LIT.:** *Skutil 1927a*, 160; *Červinka 1946*, 36; *Pochitonov 1955*, 307, 1412.

AR denarius, blíže neurčený

56. VRANOVICE (okr. Prostějov)

OJEDINĚLÝ NÁLEZ

LOK.: ? **NO.:** 1931 mince vyorána na poli. **U.:** 1955 v BČS (?). **KOM.:** Určení podle I. L. Červinky – zpráva AÚ ČSAV P, č. j. 2062/47 (Převzato z Pochitonova (1955)). **LIT.:** *Pochitonov 1955*, 254, 1111.

Alexander Severus pro: **Julia Mamaea**, AR denarius, †235
Av.: IVLIA MAMAEA AVG, poprsí císařovny s diadémem doprava
Rv.: IVNO AVGVSTAE, Juno sedící doleva, držící květiny a pochodeň
Lit.: *RIC IV, část II.*, 98, č. 341
Pozn.: Popis rekonstruován dle určení Pochitonova (1955): *Cohen 32*.

57. VRCHOSLAVICE (okr. Prostějov)

57a. OJEDINĚLÝ NÁLEZ

LOK.: ? **NO.:** Mince vyorána roku 1926 na poli. **U.:** 1955 v BČS (?). **KOM.:** Popis podle I. L. Červinky (1946). **LIT.:** *Červinka 1946*, 37; *Pochitonov 1955*, 237, 1012.

Antoninus Pius pro: **Faustina senior**, *Roma*, AR danarius, †141
Av.: DIVA FAVSTINA, poprsí císařovny doprava
Rv.: AETER NITAS, Bohyně doleva
Lit.: *RIC III*, 69, č. 347 (?)
Pozn.: *Červinka (1946)* uvádí pouze „*bohyně doleva*“, *chybí bližší popis, může se tedy jednat o mince RIC 344; 347; 348 nebo 351*.

57b. OJEDINĚLÝ NÁLEZ/SÍDLIŠTNÍ NÁLEZ

LOK.: ? **NO.:** Roku 1910. **U.:** 1955 v BČS (?). **AK.:** I. L. Červinka uvádí, že mince byla nalezena na germánském sídlišti. **KOM.:** Popis podle I. L. Červinky (1946). **LIT.:** *Červinka 1946*, 37; *Pochitonov 1955*, 249, 1080.

Geta, *Roma*, AR denarius, 203–209
Av.: P SEPTIMIUS GETA CAES, poprsí doprava
Rv.: PROVID DEORVM, Providentia doleva, u nohou globus
Lit.: *RIC IV, část I*, 321, č. 51

58. VÝŠOVICE (okr. Prostějov)

58a. OJEDINĚLÝ NÁLEZ

LOK.: ? **NO.:** Roku 1895 v trati „*Na Dílech*“. **U.:** 1955 v BČS (MZM?). **KOM.:** Popis mince bez bližších informací. **LIT.:** *Gottwald 1924*, 124, 126; *Skutil 1927a*, 137; *Červinka 1946*, 38; *Pochitonov 1955*, 1004.

Antoninus Pius pro: **Faustina senior**, AR denarius, †141

58b. OJEDINĚLÉ NÁLEZY (2 ks)

LOK.: ? **NO.:** Po roce 1895 „*Na Dílech*“? **U.:** 1946 v MZM. **KOM.:** Přesný rok nálezů není jistý. **LIT.:** *Červinka 1946*, 38.

Gallienus, blíže neurčeno, 253–238

1) špatně zachovalá

Valentinianus I., blíže neurčeno, 364–375

2) špatně zachovalá

59. ZÁBŘEH (okr. Šumperk)

HROMADNÝ NÁLEZ? (? ks)

LOK.: ? **NO.:** ? **DU.:** ? **U.:** ? **KOM.:** E. Pochitonov (1955) uvádí pouze „*římské mince*“. **LIT.:** *Pochitonov 1955*, 308, 1414

blíže neurčený počet římských mincí

60. ŽEROTÍN (okr. Olomouc)

OJEDINĚLÝ NÁLEZ

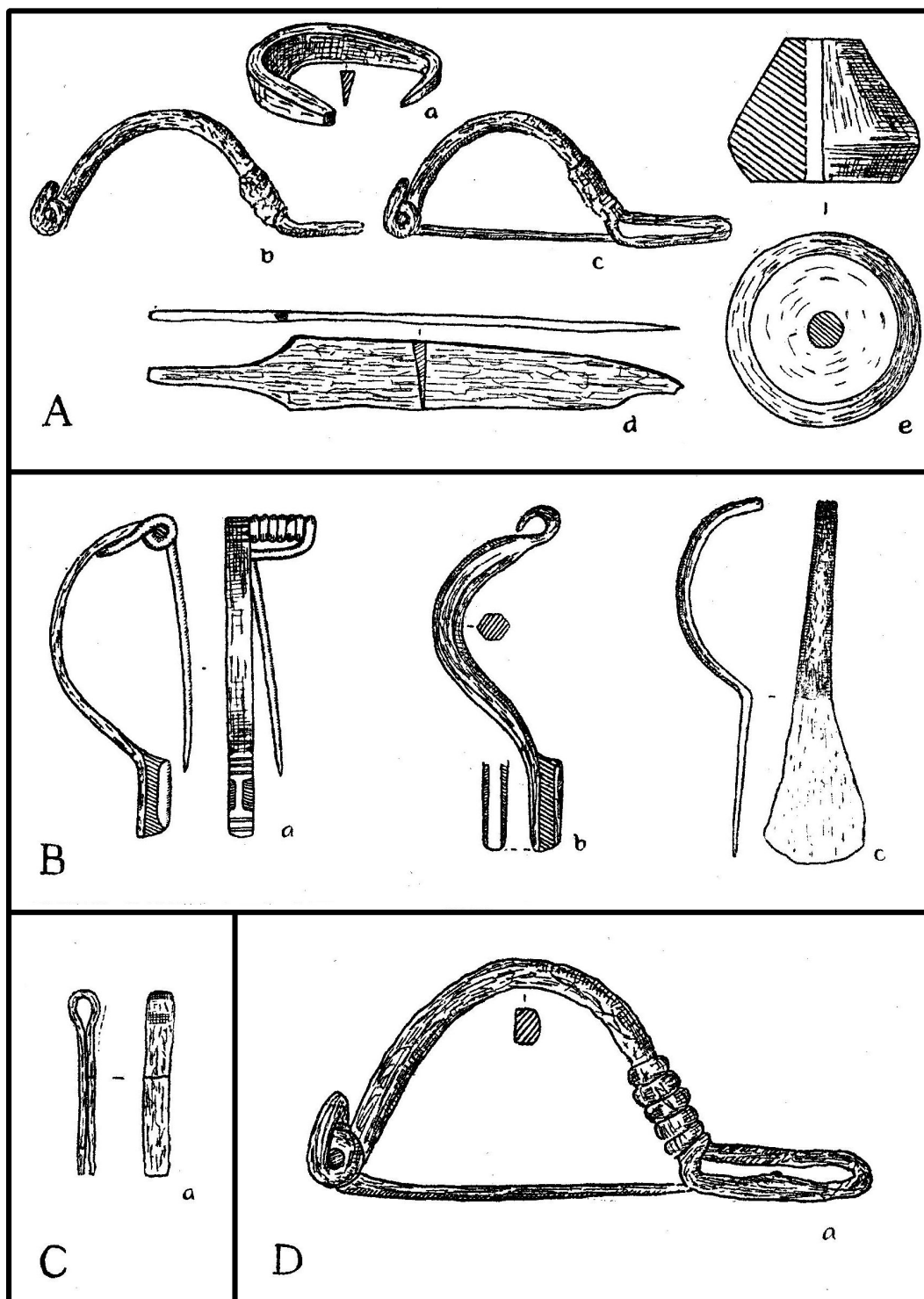
LOK.: ? **NO.:** ? **U.:** Roku 1955 v Krajském museu v Olomouci. **LIT.:** *Pochitonov 1955*, 297, 1338.

blíže neurčená mince

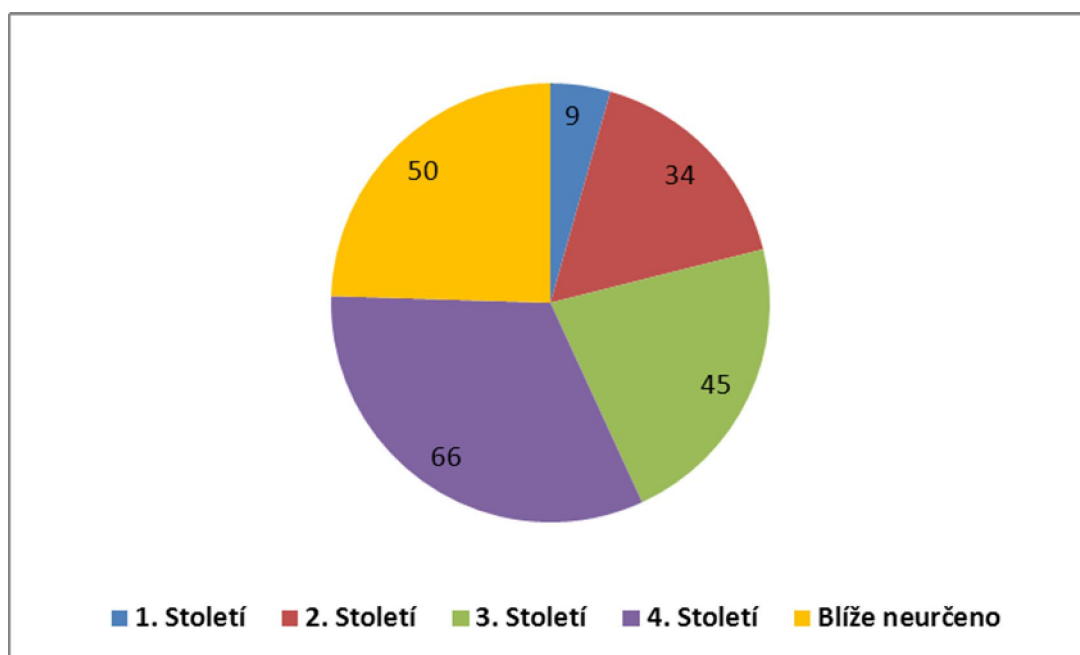

Obr. 1. Vyobrazení některých mincovních nálezů (cca 1:1, autor fotografií Pavel Kašpar).

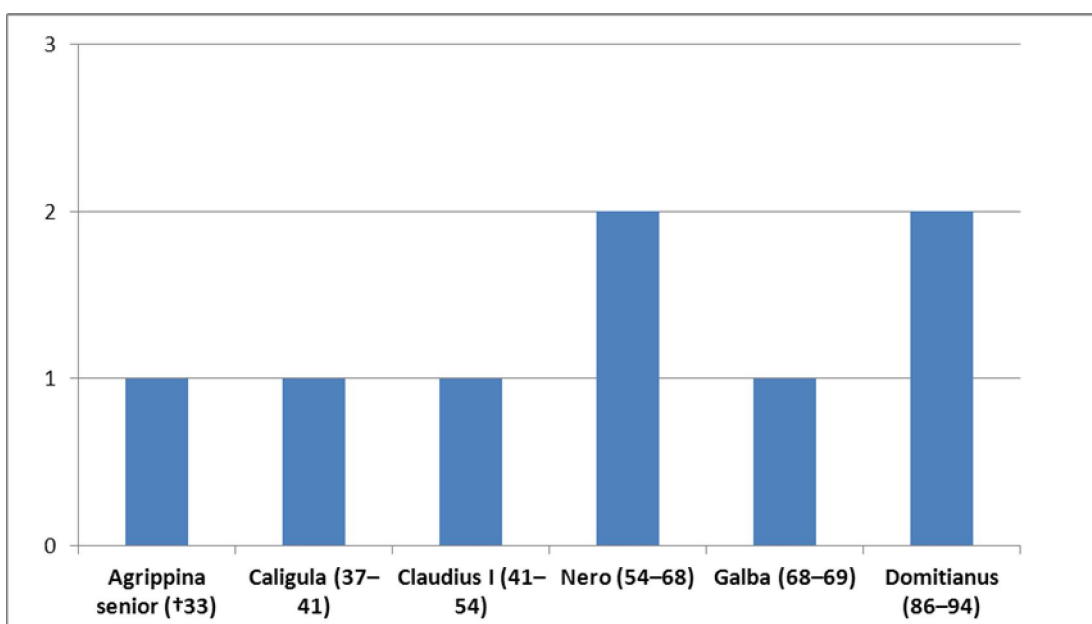
1. Katalog č. 13. Droždín	7. Katalog č. 29d. Loštice
2. Katalog č. 29e. Loštice	8. Katalog č. 37ch. Olomouc-Neředín
3. Katalog č. 35c. Náměšť na Hané	9. Katalog č. 37i. Olomouc-Neředín
4. Katalog č. 29c. Loštice (podle: <i>Beneš 1965</i>)	10. Katalog č. 37j. Olomouc-Slavonín
5. Katalog č. 17. Hrubčice (podle: <i>Gottwald 1931</i>)	11. Katalog č. 38. Olšany u Prostějova
(podle: <i>Gottwald 1931</i>)
6. Katalog č. 29b. Loštice (podle: <i>Beneš 1965</i>)	12. Katalog č. 44. Příkazy

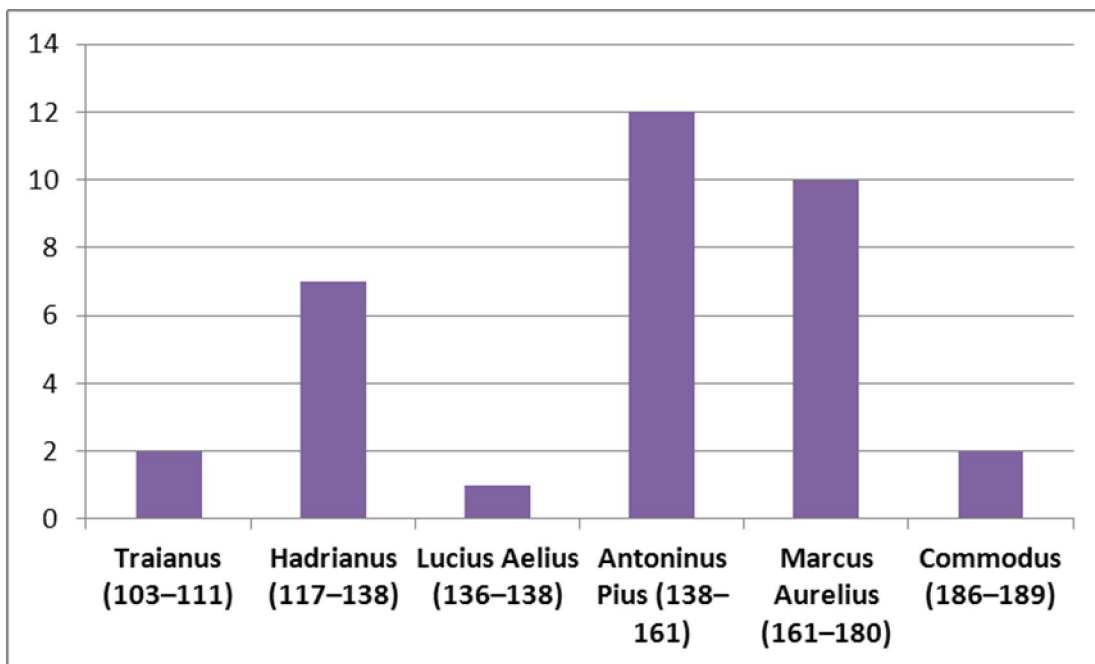
Obr. 2. Pohřebiště Kostelec na Hané. Inventář hrobů 1. až 4. (A–D). M. cca 1:1. Trojice spon (B) doprovázela proraženou minci císaře Proba (katalog 25c) (Zeman 1961, 16).

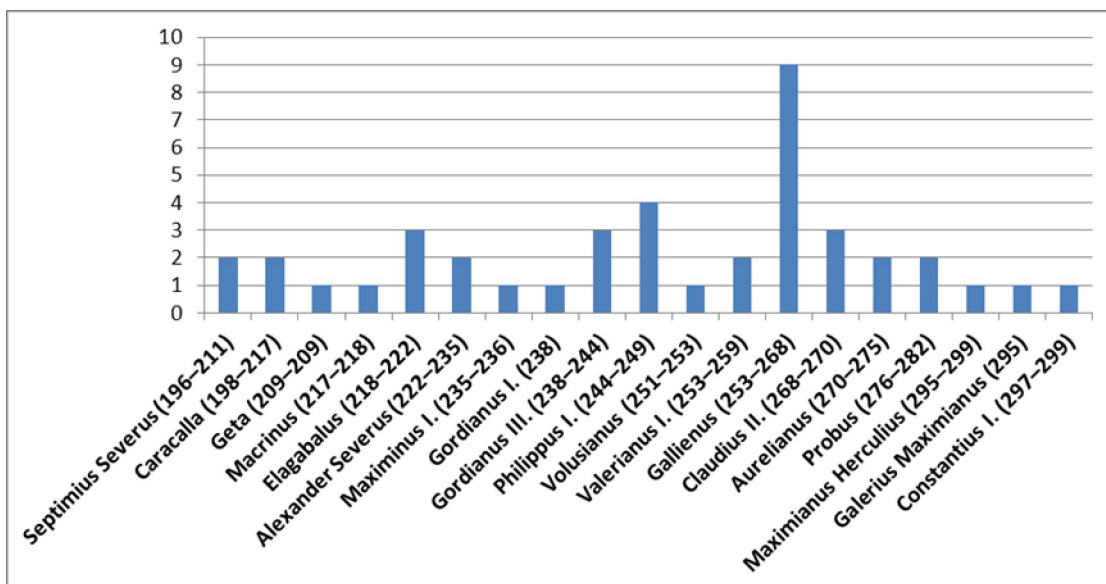
Graf 1. Počet mincí vyražených v jednotlivých stoletích (z nálezů v Olomouckém kraji).

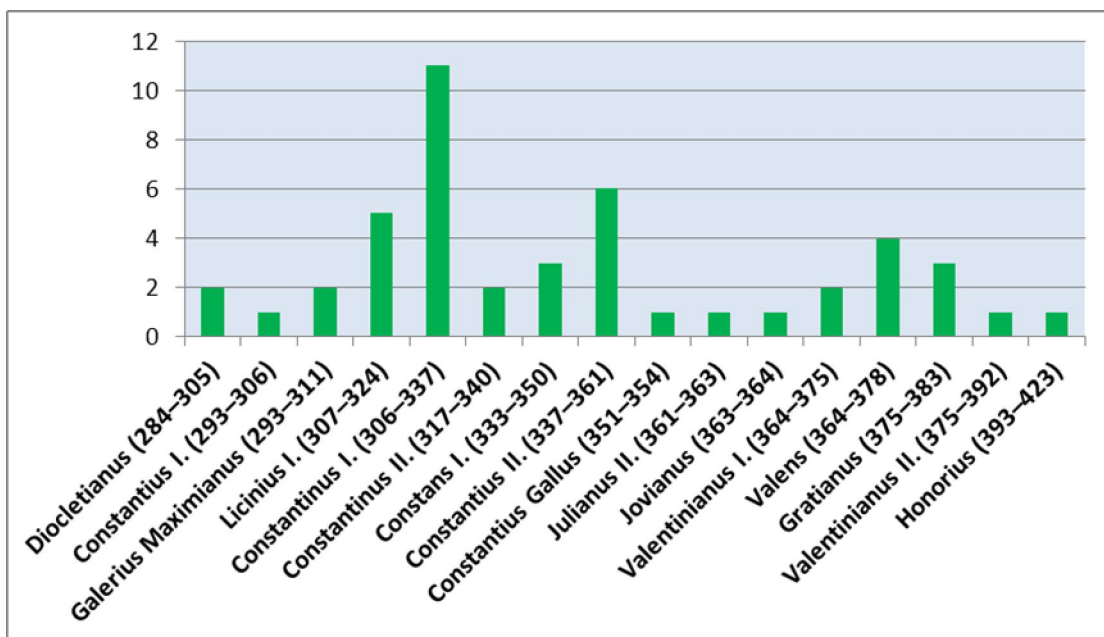
Graf 2. Panovníci a jejich zastoupení v mincovních nálezích 1. století (letopočty podle zjištěných ražeb mincí, které se ne vždy shodují s dobou vlády daného panovníka).

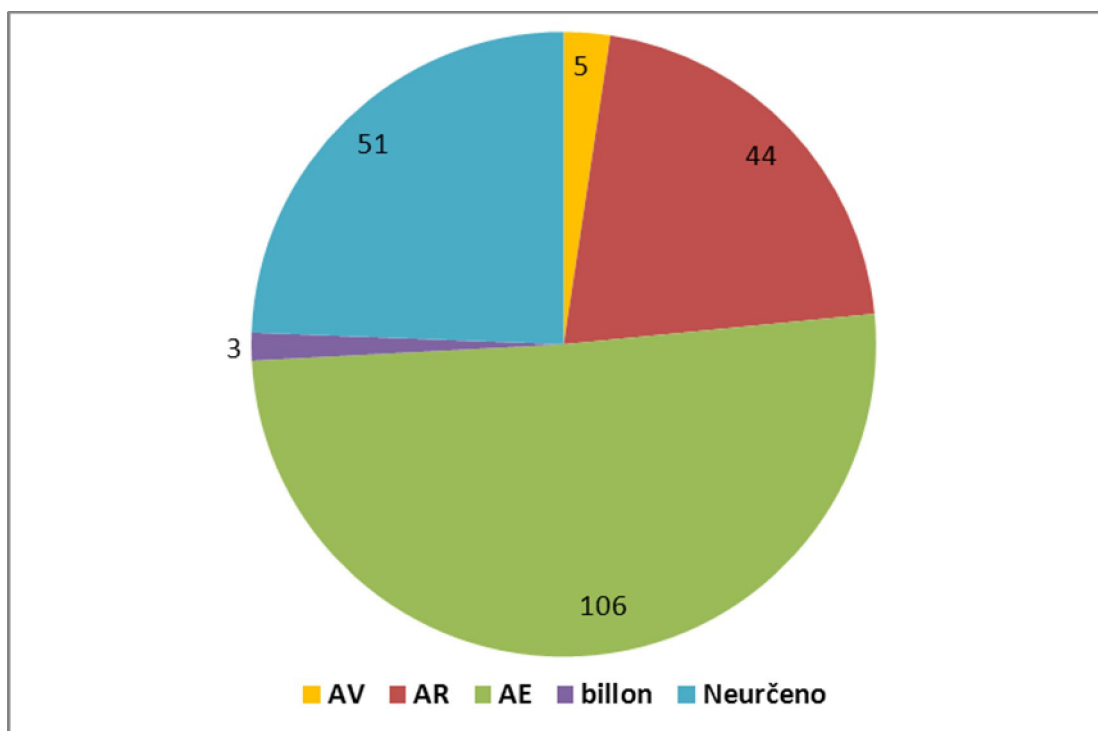
Graf 3. Panovníci a jejich zastoupení v mincovních nálezech 2. století (letopočty podle zjištěných ražeb mincí, které se ne vždy shodují s dobou vlády daného panovníka).

Graf 4. Panovníci a jejich zastoupení v mincovních nálezech 3. století (letopočty podle zjištěných ražeb mincí, které se ne vždy shodují s dobou vlády daného panovníka).

Graf 5. Panovníci a jejich zastoupení v mincovních nálezech 4. století (letopočty podle zjištěných ražeb mincí, které se ne vždy shodují s dobou vlády daného panovníka).

Graf 6. Zastoupení ražeb z regionálních nálezů podle druhů materiálu.

Panovník	Počet mincí	Datace ražby
Tiberius pro: Agrippina senior	1	†33
Caligula pro: Agrippa	1	37-41
Claudius I.	1	41-54
Nero	2	54-68
Galba	1	68-69
Domitianus	2	86-94
Blíže nedatováno	1	1. století

Tab. 1. Panovníci 1. století a počet jejich ražeb nalezených na území regionu.

Panovník	Počet mincí	Datace ražby
Traianus	2	103–111
Hadrianus	7	117–138
Lucius Aelius	1	136–138
Antoninus Pius	5	138–161
A. P. pro: Faustina senior	7	†141
Marcus Aurelius	6	161–180
M. A. pro: Antoninus Pius	2	†161
M. A. pro: Faustina junior	2	†175
Commodus	2	186–189

Tab. 2. Panovníci 2. století a počet jejich ražeb nalezených na území regionu.

Panovník	Počet mincí	Datace ražby
Septimius Severus	1	208
Septimius Severus pro: Julia Domna	1	196–211
Caracalla	2	198–217
Geta	1	203–209
Macrinus	1	217–218
Elagabalus	2	221–?
Elagabalus pro: Iulia Maesa	1(?)	†223
Alexander Severus pro: Iulia Mamaea	2	†235
Maximinus I.	1	235–236
Gordianus I.	1	238
Gordianus III.	3	238–244
Philippus I.	4	244–249
Volusianus	1	251–253
Valerianus I.	2	253–259
Gallienus	8	253–268
Gallienus pro: Salonina	1	268
Claudius II.	3	268–270
Aurelianus	2	270–275
Probus	2	276–282
Maximianus Herculis	1	295–299
Galerius Maximianus	1	295
Constantius I.	1	297–299
Blíže nedatováno	3	3. století

Tab. 3. Panovníci 3. století a počet jejich ražeb nalezených na území regionu.

Panovník	Počet mincí	Datace ražby
Diocletianus	2	284–305
Constantius I.	1	293–306
Galerius Maximianus	2	293–311
Licinius I.	5	307–324
Constantinus I.	11	306–337
Constantinus II.	2	317–340
Constans I.	3	333–350
Constantius II.	6	337–361
Constantius Gallus	1	351–354
Julianus II.	1	361–363
Jovianus	1	363–364
Valentinianus I.	2	364–375
Valens	4	364–378
Gratianus	3	375–383
Valentinianus II.	1	375–392
Honorius	1	393–423
Bliže nedatováno	20	4. století

Tab. 4. Panovníci 4. století a počet jejich ražeb nalezených na území regionu.

	AE	AR	AV	BILLON	blíže neurčeno	CELKEM
1. století	5	2	2	0	0	9
2. století	4	26	0	0	4	34
3. století	24	14	0	3	4	45
4. století	68	0	0	0	4	72
nedatov.	5	2	3?	0	39	45
CELKEM	106	44	5?	3	51	204

Tab. 5. Zastoupení materiálů v jednotlivých stoletích.

	Lokalita	Okres	Nominál/Počet	Další informace
1.	7. Citov	Přerov	min. 2 AV mince	bez bližších informací
2.	26b. Kralice na Hané	Prostějov	1 AV mince	sídl. nález?
3.	30. Majetín	Olomouc	AV aureus	Nero (63–68)
4.	48. Štítý	Šumperk	AV aureus	Nero (54–68)

Tab. 6. Zastoupení materiálů v jednotlivých stoletích.

Mincovna	Počet ražeb	Mincovna	Počet ražeb
Alexandria	1	Nicomedia	2
Antiochia	1	Roma	33
Aquileia	1	Sirmium	1
Arles	1	Siscia	4
Cyzicus	3	Thessalonica	4
Lugdunum	2	Viminacium	1
		Neurčeno	150

Tab. 7. Římské mincovny zastoupeny v regionálních nálezech.

	Ale	Ant	Aqu	Arl	Cyz	Lug	Nic	Rom	Sir	Sis	The	Vim
Diocletianus											1	
Constantinus I.		1		1	1		1				1	
Licinius I.	1						1					
Constantinus II.											1	
Constantius II.									1		1	
Constans I.										1		
Valens			1							1		
Valentinianus I.										1		
CELKEM	1	1	1	1	1	0	2	0	1	3	4	0

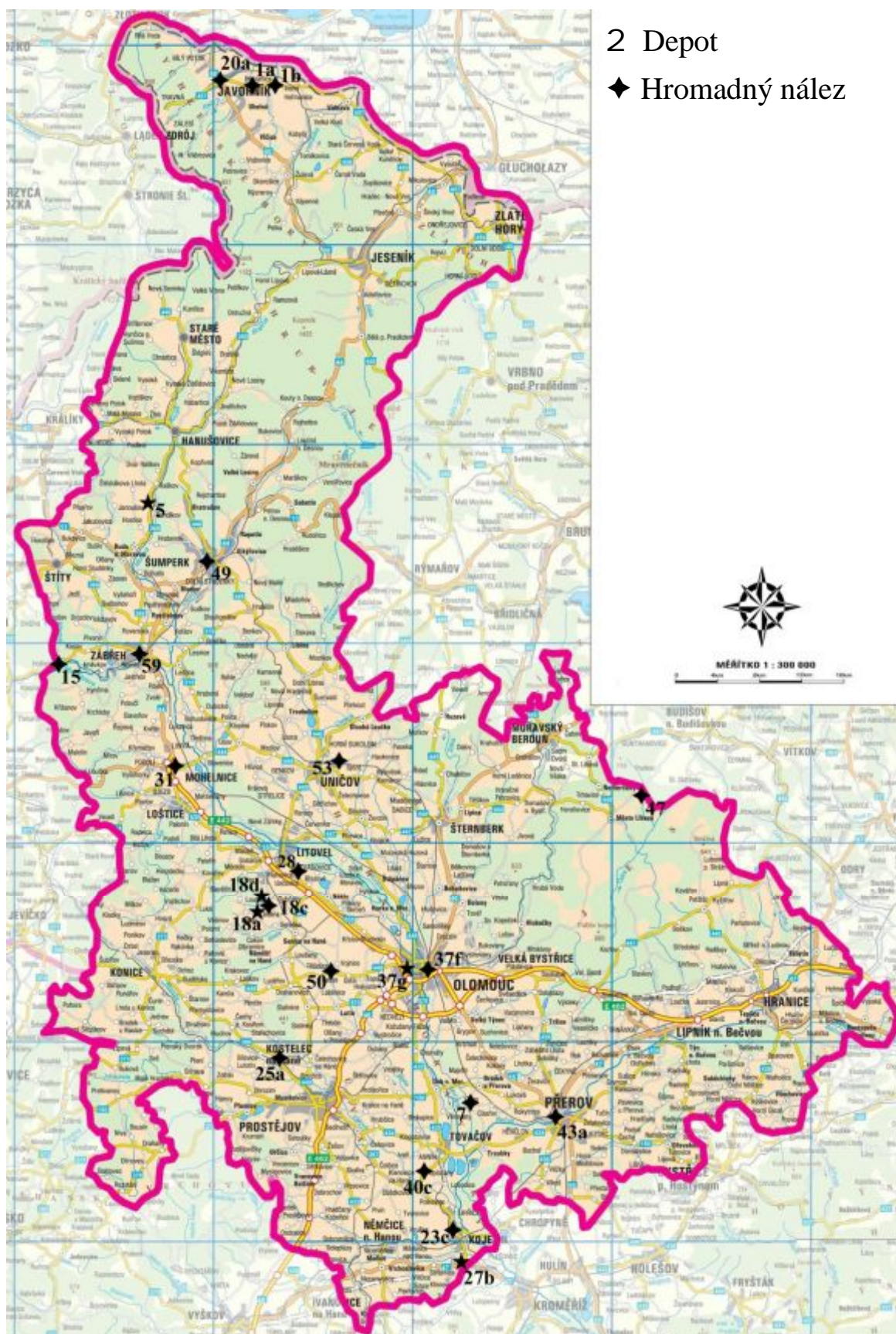
Tab. 8. Zastoupení mincoven dle ražeb panovníků 4. století (Ale = *Alexandria*; Ant = *Antiochia*; Aqu = *Aquileia*; Arl = *Arles*; Cyz = *Cyzicus*; Lug = *Lugdunum*; Nic = *Nicomedia*; Rom = *Roma*; Sir = *Sirmium*; Sis = *Siscia*; The = *Thessalonica*; Vim = *Viminacium*).

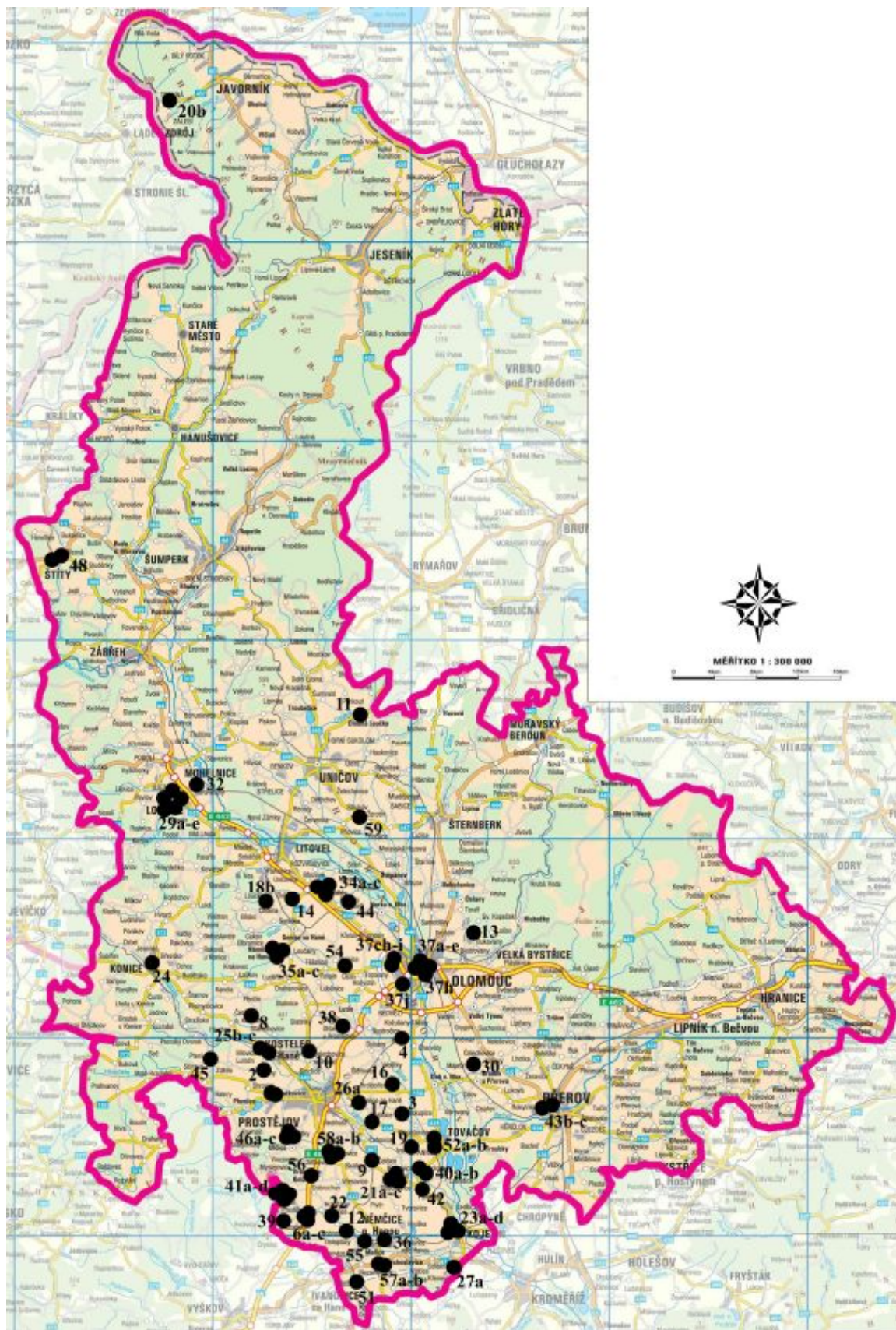
Pořadí	Lokalita	Datace	Informace
1.	5. Bohdíkov-Komňatka	?	?
2.	18c. Cholina	Gratianus (375–383)	více než 38 ks (smíšený: AR, AE)
3.	18d. Cholina	Konec 4. století?	13 ks (jen AE)
4.	26b. Kralice na Hané	Gratianus (375–383)	10 ks? (smíšený: AV, AR, AE?)
5.	27b. Křenovice	Philippus I. (244–249)?	"hrnek plný mincí"
6.	37g. Olomouc	Valentinianus I. (364–375)	asi 20 ks

Tab. 9. Schematický soupis regionálních depotů.

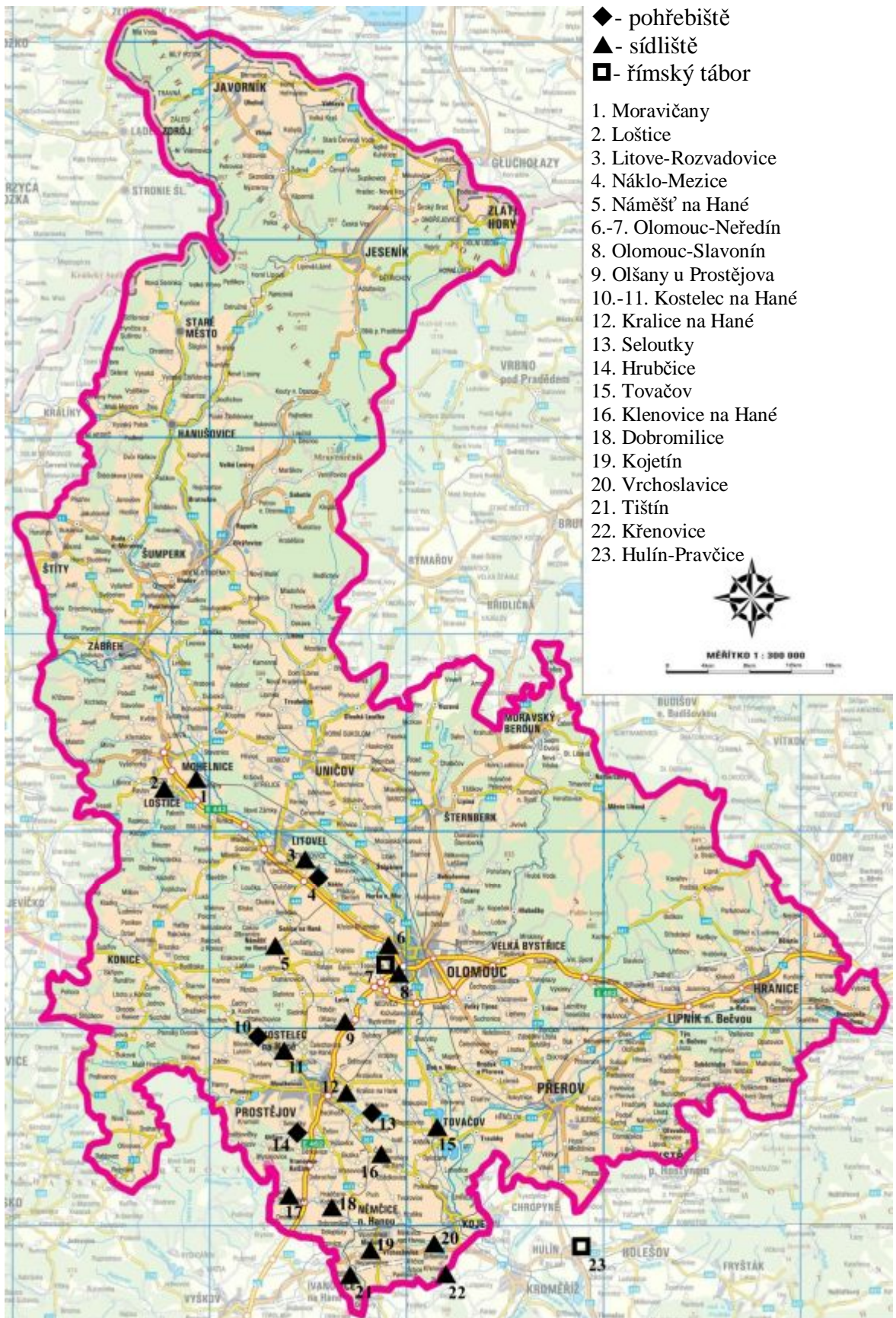
	Lokalita	Panovník	Nominál	Mincovna
1.	21a. Klenovice na Hané	Marcus Aurelius (159–161)	AR denarius	Roma
2.	25c. Kostelec na Hané	Probus (276–282)	AE antoninianus	Roma
3.	32. Moravičany	A. P. pro: Faustina senior (138–139)	AR denarius	Roma
4.	37j. Olomouc-Slavonín	Constantius II. (337–361)	AE centenionalis	Sirmium
5.	44. Příkazy	Constantinus I. (328–329)	AE follis	Nicomedia

Tab. 10. Provrtané mince z nálezů z Olomouckého kraje.

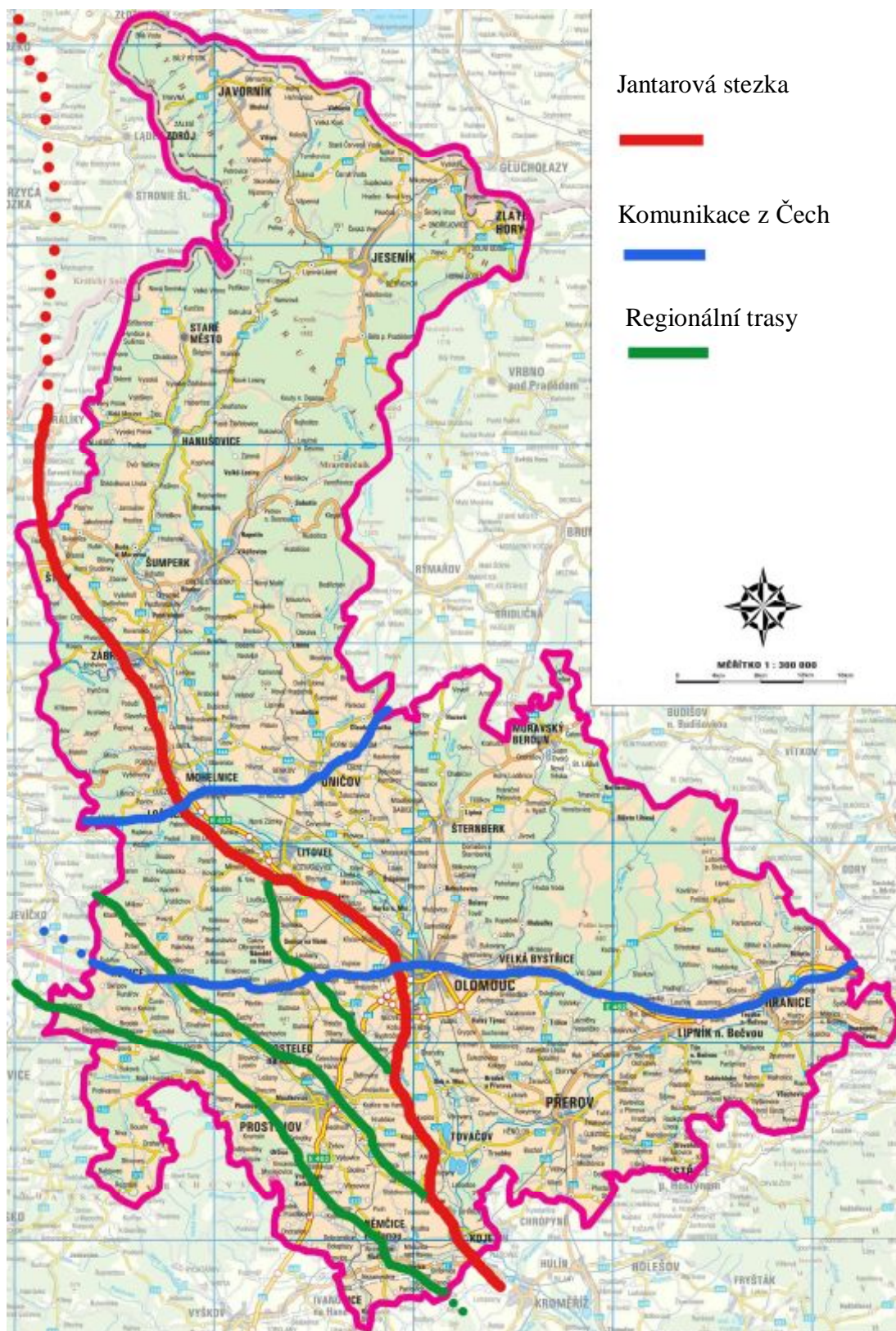

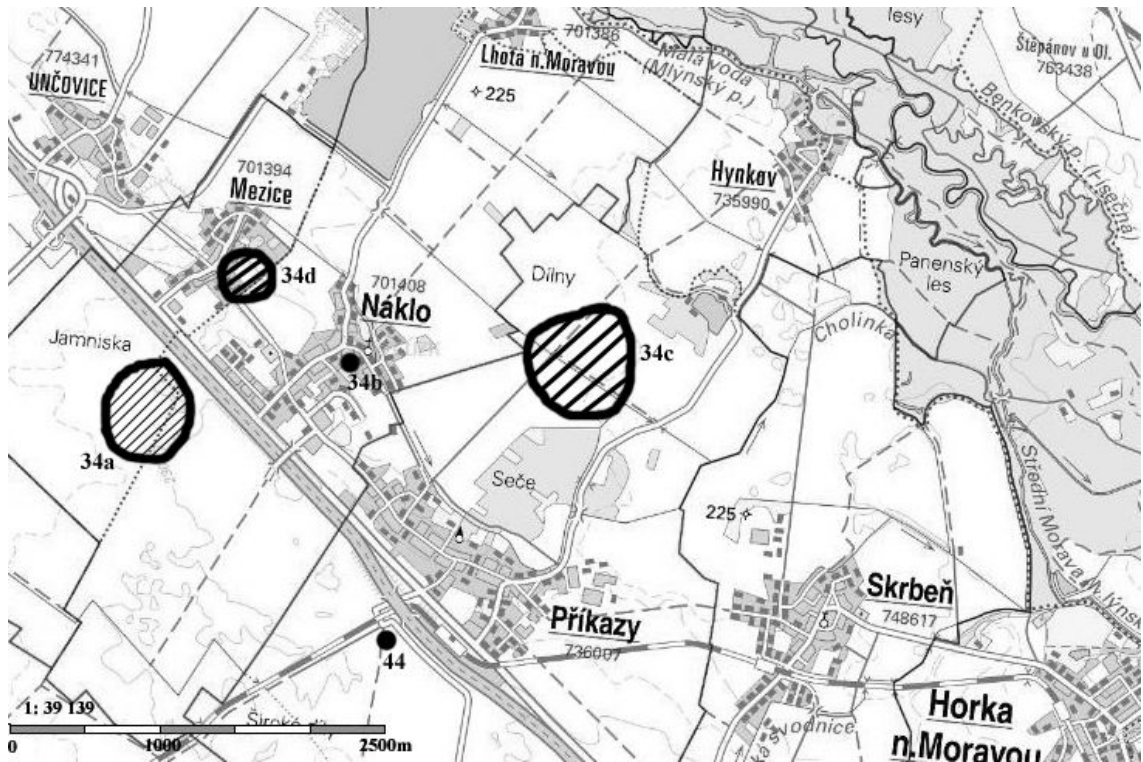
Mapa 2. Ojedinělé nálezy i sídlištní a hrobové (číslo u znaku odkazuje na katalog).

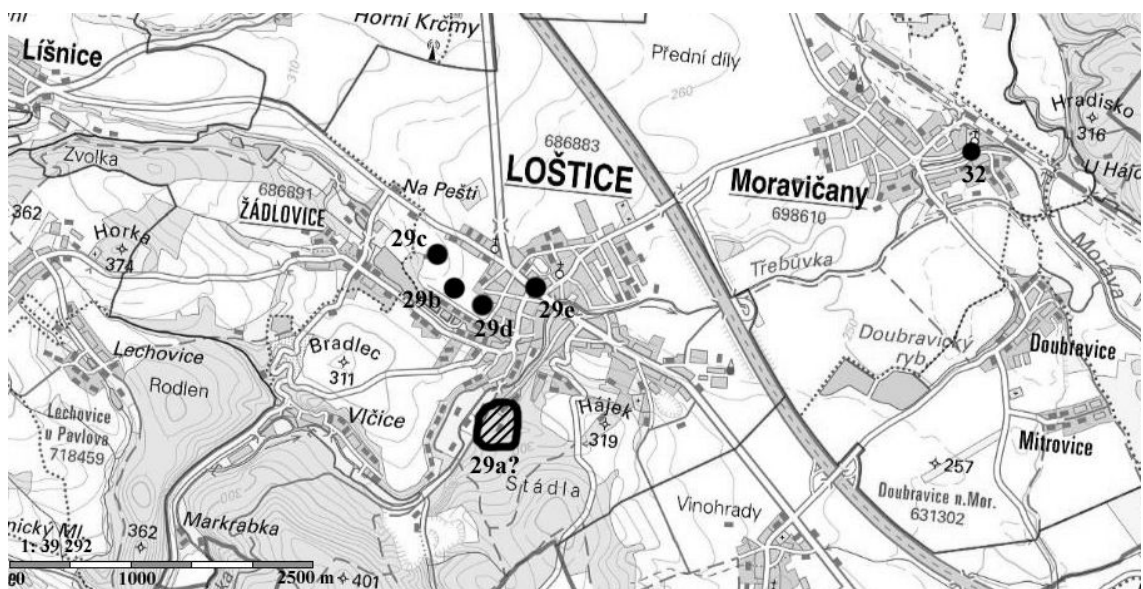
Mapa 3. Sídlíště a pohřebiště v návaznosti na nálezy římských mincí.

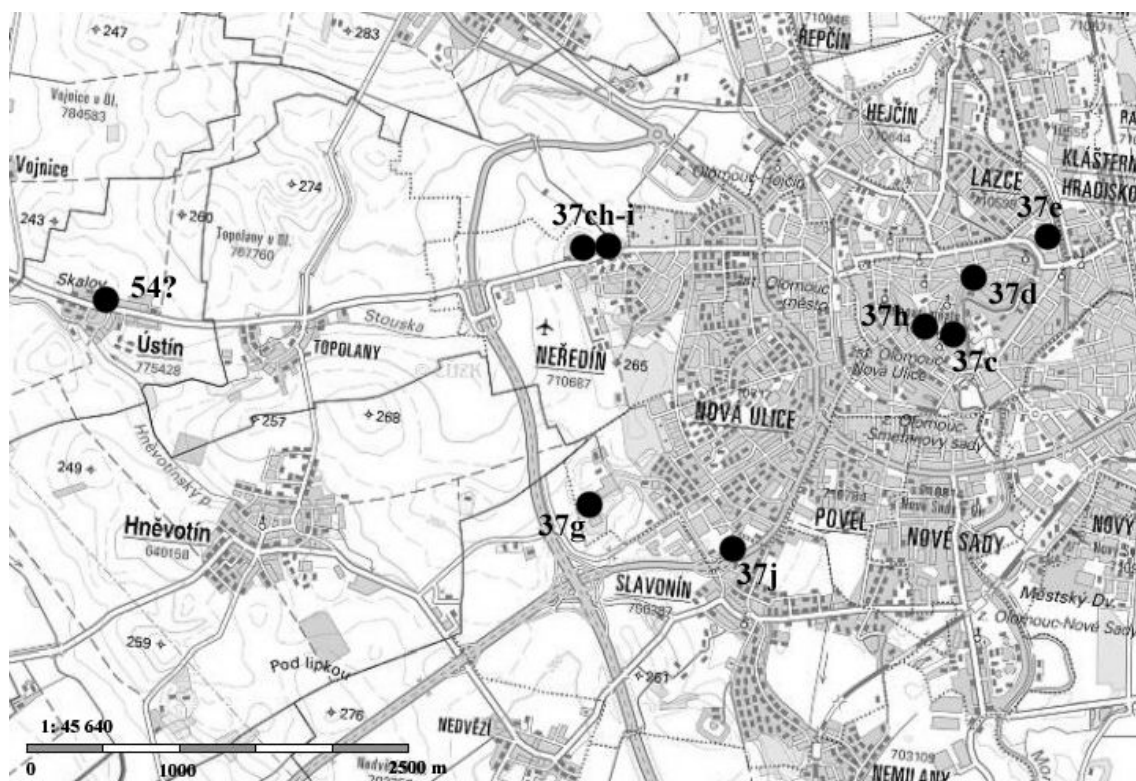
Mapa 4. Pravděpodobné trasy komunikací vedoucí přes vymezené území (trasy rekonstruovány dle *Bolina – Šlězár 2006; Cendelin – Bolina – Adam 2010; Šlězár 2013b*).

Mapa 5. Bližší pohled na oblast Nákla a Příkazy (číslo u označení odkazuje na katalog).

Mapa 6. Mincovní nálezy na katastru Loštice a Moravičany (číslo u označení odkazuje na katalog).

Mapa 7. Nález z Olomouce a jeho okolí (číslo u označení odkazuje na katalog).

Údaje o BAKALÁŘSKÉ PRÁCI studenta

Studijní obor: Archeologie – Historie

Os. číslo: F110448

- 1. Název práce:** Nálezy římských mincí na území Olomouckého kraje
- 2. Název v angličtině:** Roman coins findings in the Olomouc Region
- 3. Anotace:** Autor provede soupis římských mincí z 1. – 4. století z území Olomouckého kraje (okresy Olomouc, Prostějov, Přerov, Šumperk a Jeseník) na základě publikací, archivních pramenů a muzejních fondů. Provede revizi nálezových okolností a určení jednotlivých mincí. Pokusí se soupis doplnit i o některé nové nálezy publikované na různých místech, event. o mince dosud nepublikované (v rámci možností a dostupnosti materiálu k nim shromáždí základní údaje).

Na základě soupisu se bude dále věnovat rozboru mincí (typologie, chronologie, nominály/materiál). Podle nálezových okolností jednotlivých mincí bude charakterizovat jejich potenciální vztah k jednotlivým typům lokalit (ojedinělé, sídlištní, hrobové, jiné), resp. k soudobému osídlení z doby římské. Cílem práce bude určení významu římských mincí v rámci germánského osídlení Olomoucka a vymezení průběhu pravděpodobných komunikací zejména v regionech s absentujícím osídlením z doby římské. Práce bude doplněna obrazovou dokumentací mincí (fotografie, event. kresby), grafy, statistickými tabulkami a mapami.

- 4. Klíčová slova:** římské mince, Germáni, doba římská, osídlení, cesty, obchod, nálezy mincí, Olomoucký kraj
- 5. Anotace v angličtině:** Author will create an inventory of Roman coins from 1st to 4th century AD found in the Olomouc region (districts of Olomouc, Prostějov, Přerov, Šumperk and Jeseník) based on publications, archival materials and museum funds and collections. He will review the circumstances of findings and identification of the individual coins. Author will attempt to replenish the inventory with new findings published in various places, as well with coins which were not published yet (based on availability of archived materials and he will collect the basic data eventually).

Based on the inventory records he will focus on coin analysis (typology, chronology, denominations/material). According to the circumstances of the findings he will characterize potential relationship of the coins to the different types of sites (sporadic settlement, grave, others), resp. to contemporary settlement of Roman period. The aim of the thesis will be to determine the significance of Roman coins to the Germanic settlement of Olomouc and the definition of the more likely course of communication especially in regions without settlement during Roman period. The thesis will be supplemented by visual documentation of coins (photos, event. drawings), graphs, statistical tables and maps.

- 6. Klíčová slova v angličtině:** Roman coins, Germans, Roman Period, settlements, roads, trade, findings of coins, Olomouc region
- 7. Rozsah práce:** 114 s.
- 8. Jazyk práce:** CZ